

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΚΛΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ
ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ»

Βρανόπουλος Σταύρος AM 12068

Τζουλάϊ Φλούτουρα AM 12072

Επιβλέπων : Αναπληρωτής Καθηγητής Σ. Αρβανίτης

Ηράκλειο
Απρίλιος 2019

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τον καθηγητή μας κ. Σταύρο Αρβανίτη, κυρίως, για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε, την επιμονή που μας υπέδειξε κατά την διάρκεια της γραφής και υλοποίησης της πτυχιακής αυτής εργασίας. Καθώς βέβαια για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή του στην επίλυση διαφόρων θεμάτων όπου κατά την διάρκεια της πτυχιακής εργασίας προέκυψαν.

Θα θέλαμε επίσης να απευθύνουμε τις ευχαριστίες στις οικογένειές μας, οι οποίες στήριξαν τις σπουδές μας με διάφορους τρόπους και κόπους, φροντίζοντας μας την καλύτερη δυνατή μόρφωσή.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	3
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	8
ABSTRACT	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
Α΄ ΜΕΡΟΣ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	16
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	16
1.1. ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	16
1.2. Η ΈΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	20
1.3. ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	21
1.4. ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	22
1.5. ΟΡΙΣΜΟΣ – ΠΡΟΦΙΛ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑ	23
1.6. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	24
1.7. ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	25
1.8. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	27
1.8.1. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	27
1.8.2. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	27
1.8.3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	27
1.8.4. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	28
1.8.5. ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΪΔΡΥΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	28
1.9. ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	29
1.10. ΤΟΜΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	30
1.11. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	30
1.12. Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΩΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	33
ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	33
2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΪΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	33
2.2. ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΪΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	35
2.3. ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΪΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	36
2.4. ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΪΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	39

2.5. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΩΝ ΜΜΕ	40
Β' ΜΕΡΟΣ	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ	45
4.1. ΕΤΗΣΙΕΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	45
4.2. ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	45
4.2.1. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	45
4.2.2. ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ)	46
4.2.1. ΔΕΙΚΤΕΣ ΔΑΠΑΝΩΝ	48
4.2.2. ΜΙΣΘΟΙ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΑ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ	54
4.2.3. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ	58
4.2.4. ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΑΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΑΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	65
4.3. ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ, ΚΑΝΤΙΝΕΣ ΈΤΟΙΜΟΥ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΟΥ ΦΑΓΗΤΟΥ	72
4.3.1. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ	72
4.3.2. ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ Ή ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΑ ΜΙΚΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ	73
4.3.3. ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΕ ΚΟΣΤΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ	74
4.3.4. ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ – ΑΡΙΘΜΟΣ	74
4.3.5. ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΑΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΕΥΡΩ	75
4.3.6. ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΑΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ) ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΕΥΡΩ	76
4.3.7. ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	76
4.3.8. ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΑΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	77
4.4. ΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΦΑΓΗΤΟΥ	78
4.4.1. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ	78
4.4.2. ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ Ή ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΑ ΜΙΚΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ	79
4.4.3. ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΕ ΚΟΣΤΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ	79
4.4.4. ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ – ΑΡΙΘΜΟΣ	80
4.4.5. ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΑΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΕΥΡΩ	81
4.4.6. ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΑΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ) ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΕΥΡΩ	81
4.4.7. ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	82
4.4.8. ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΑΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	83
4.5. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΟΤΩΝ	84
4.5.1. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ	84
4.5.2. ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ Ή ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΑ ΜΙΚΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ	84
4.5.3. ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΕ ΚΟΣΤΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ	85
4.5.4. ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ – ΑΡΙΘΜΟΣ	86
4.5.5. ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΑΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΕΥΡΩ	87
4.5.6. ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΑΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ) ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΕΥΡΩ	87
4.5.7. ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	88
4.5.8. ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΑΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	89

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ **90**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ **95**

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Αριθμός επιχειρήσεων σε χιλιάδες.....	46
Πίνακας 2. Κύκλος εργασιών (εκατ. Ευρώ)	47
Πίνακας 3. Αριθμός απασχολούμενων	48
Πίνακας 4. Ποσοστό Εργαζομένων στο Σύνολο των Απασχολούμενων	49
Πίνακας 5. Αριθμός Άμισθου Εργατικού Δυναμικού	50
Πίνακας 6. Κύκλος Εργασιών ανά Απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ.....	51
Πίνακας 7. Συνολικές Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών σε εκατομμύρια ευρώ	52
Πίνακας 8. Ποσοστό του Κόστους Προσωπικού στις Συνολικές Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	53
Πίνακας 9. Μέσο Κόστος Προσωπικού σε χιλιάδες ευρώ	54
Πίνακας 10. Έξοδα Προσωπικού σε χιλιάδες ευρώ	55
Πίνακας 11. Μισθοί και ημερομίσθια σε εκατομμύρια ευρώ.....	55
Πίνακας 12. Κόστος ασφαλιστικών εισφορών σε εκατομμύρια ευρώ	57
Πίνακας 13. Αριθμός επιχειρήσεων στην Ελλάδα	58
Πίνακας 14. Αριθμός επιχειρήσεων στην Ισπανία.....	59
Πίνακας 15. Αριθμός επιχειρήσεων στην Γαλλία.....	61
Πίνακας 16. Αριθμός επιχειρήσεων στην Ιταλία.....	62
Πίνακας 17. Αριθμός επιχειρήσεων στην Πορτογαλία	63
Πίνακας 18. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο.....	65
Πίνακας 19. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο στην Πορτογαλία	66
Πίνακας 20. Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση στην Ελλάδα	67
Πίνακας 21. Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση στην Ισπανία.....	68
Πίνακας 22. Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση στην Γαλλία.....	69
Πίνακας 23. Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση στην Ιταλία.....	70
Πίνακας 24. Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση στην Πορτογαλία	71
Πίνακας 25. Αριθμός επιχειρήσεων ανά χώρα σε εστιατόρια και καντίνες.....	73
Πίνακας 26. Κύκλος εργασιών ή εγγεγραμμένα μικτά ασφάλιστρα σε εκατομμύρια ευρώ .	73
Πίνακας 27. Προστιθέμενη αξία σε κόστος συντελεστή σε εκατομμύρια ευρώ.....	74
Πίνακας 28. Αριθμός απασχολούμενων	75

Πίνακας 29. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ.....	75
Πίνακας 30. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ	76
Πίνακας 31. Ποσοστό αύξησης της απασχόλησης.....	77
Πίνακας 32. Απασχολούμενοι ανά επιχείρηση.....	78
Πίνακας 33. Αριθμός επιχειρήσεων ανά χώρα σε τροφοδοσία εκδηλώσεων	78
Πίνακας 34. Κύκλος εργασιών ή εγγεγραμμένα μικτά ασφάλιστρα σε εκατομμύρια ευρώ .	79
Πίνακας 35. Προστιθέμενη αξία σε κόστος συντελεστή σε εκατομμύρια ευρώ.....	80
Πίνακας 36. Αριθμός απασχολούμενων	80
Πίνακας 37. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ.....	81
Πίνακας 38. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ	82
Πίνακας 39. Ποσοστό αύξησης της απασχόλησης.....	83
Πίνακας 40. Απασχολούμενοι ανά επιχείρηση.....	83
Πίνακας 41. Αριθμός επιχειρήσεων ανά χώρα στις δραστηριότητες υπηρεσίας παροχής ποτών.....	84
Πίνακας 42. Κύκλος εργασιών ή εγγεγραμμένα μικτά ασφάλιστρα σε εκατομμύρια ευρώ .	85
Πίνακας 43. Προστιθέμενη αξία σε κόστος συντελεστή σε εκατομμύρια ευρώ.....	86
Πίνακας 44. Αριθμός απασχολούμενων	86
Πίνακας 45. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ.....	87
Πίνακας 46. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο) σε χιλιάδες ευρώ	88
Πίνακας 47. Ποσοστό αύξησης της απασχόλησης.....	88
Πίνακας 48. Απασχολούμενοι ανά επιχείρηση.....	89

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θέμα της παρούσας εργασίας αποτέλεσε η Κλαδική Ανάλυση Επιχειρήσεων που Δραστηριοποιούνται στην Παροχή Υπηρεσιών Τροφίμων και Ποτών. Η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία αποτέλεσε το αντικείμενο μελέτης μας για μεγάλο διάστημα και θεωρούμε ότι λόγω της σπουδαιότητας του θέματος, θα αποτελέσει πολύ σημαντικό εφαλτήριο για την μετέπειτα πορεία μας στον κλάδο.

Σκοπός της εργασίας είναι να αναλυθεί η σχετική σημαντικότητα του τομέα της μεταποίησης στον κλάδο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην παροχή υπηρεσιών τροφίμων και ποτών σε βάθος πέντε ετών.

Συγκεκριμένα, η παρούσα μελέτη του κλάδου της Μεταποίησης περιλαμβάνει τον σχολιασμό και την ανάλυση απόλυτων τιμών και 12 ετήσιων ρυθμών μεταβολής για τις χρονικές περιόδους 2008, 2010, 2012, 2014, 2016 σε διάφορους δείκτες διάρθρωσης του κλάδου.

Τέλος αυτοί οι δείκτες εξετάστηκαν τόσο σε επίπεδο χώρας όσο σε επίπεδο χωρών της Μεσογείου με σκοπό να εντοπιστούν διαφορές μεταξύ των χωρών οι οποίες εκτιμάται ότι έχουν κοινά χαρακτηριστικά με την Χώρα μας.

Στο τέλος της ενότητας παρουσιάζονται αναλυτικά τα βασικά συμπεράσματα της ανάλυσης. Τα δεδομένα προς ανάλυση προέρχονται επίσης από τη βάση δεδομένων SBS. Η ανάλυση και τα αντίστοιχα συμπεράσματα εστιάζουν κυρίως στον κλάδο δραστηριότητα τροφίμων και ποτών που προκύπτουν με βάση το εκάστοτε κριτήριο.

ABSTRACT

The subject of the present thesis was the Sectoral Analysis of Enterprises, which are active in the provision of Food and Beverage Services. This thesis has been the subject of our study for a long time, and we believe that, given the importance of the subject, it will be a very important springboard for our subsequent career in the sector.

The aim of the thesis is to analyze the relative importance of the manufacturing sector in the business sector that is active in the provision of food and beverage services at a depth of five years.

Specifically, the present study of the Manufacturing industry includes the commentary and the analysis of absolute values and 12 annual rates of change for the periods 2008, 2010, 2012, 2014, 2016 in various industry indicators.

Finally, these indicators were examined at country level as well as at the level of the Mediterranean countries in order to identify differences between countries that are estimated to have common characteristics with our country.

At the end of the section, the main findings of the analysis are presented. The data to be analyzed also comes from the SBS database. The analysis and the corresponding conclusions focus mainly on the activity of food and beverage activity based on the criterion.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επιχειρηματικότητα αποτελεί μια δραστηριότητα που απασχολεί τους ανθρώπους των επιχειρήσεων και τους επιστήμονες από πολύ παλιότερα, με εντονότερο όμως το ενδιαφέρον στραμμένο πάνω της τους δύο τελευταίους αιώνες. Οι ραγδαίες εξελίξεις που σημειώθηκαν τις περασμένες δεκαετίες στις δομές και τις αρχές που διέπουν τις κοινωνίες παγκοσμίως, είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός νέου περιβάλλοντος, διεθνοποιημένου και στηριγμένου σε εντελώς διαφορετικά δεδομένα. Η επιχειρηματικότητα, αποτελώντας έναν τρόπο σκέψης ο οποίος προσπαθεί κάθε φορά να εντοπίσει και να αναγνωρίσει τις ευκαιρίες και τις απειλές που κρύβει το οικονομικό περιβάλλον και με επιτυχία να τις αντιμετωπίσει, έχει γίνει αντικείμενο μελέτης της Οικονομικής Επιστήμης, η οποία προσπαθεί να αποδώσει κατάλληλη ερμηνεία στη λειτουργία της και συγκεκριμένο περιεχόμενο στην έννοιά της (Πιπερόπουλος, 2008).

Η επιχειρηματική δραστηριότητα αποτελεί αναγκαία λειτουργία της οικονομίας και βασικό προσδιοριστικό παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης. Στο νέο διεθνοποιημένο περιβάλλον, η επιχειρηματικότητα, και ιδιαίτερα η καινοτόμα επιχειρηματικότητα, κάνει αισθητή την παρουσία της στη λειτουργία και οργάνωση των μικρομεσαίων επιχειρηματικών οργανισμών. Οι επιχειρήσεις, ενεργώντας καινοτομικά κατορθώνουν να αντέξουν το σκληρό και πολλές φορές αθέμιτο ανταγωνισμό, να επιδείξουν υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων και τεχνολογίας και να αποτελέσουν πηγή νέων αποτελεσματικότερων παραγωγικών διαδικασιών και ποιοτικότερων αγαθών. Έτσι, δικαιολογημένα χαρακτηρίζονται ως ισχυροί παράγοντες και μοχλοί τόνωσης της απασχόλησης και ανάπτυξης των οικονομιών στο ευρύτερο πλαίσιο τους και η ενίσχυση του θεσμού τους είναι αναγκαίο να αποτελεί βασικό στόχο της χάραξης πολιτικής.

Ιδιαίτερα στην εποχή μας, όπου η δημοσιονομική εικόνα των αναπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων χωρών μαρτυρεί ότι ο δημόσιος τομέας δεν είναι ικανός πλέον να στηρίξει αποτελεσματικά την απασχόληση, η ενθάρρυνση του ιδιωτικού τομέα με τα κατάλληλα κίνητρα και προγράμματα φαίνεται να αποτελεί μία

ουσιαστική διέξοδο μείωσης της ανεργίας και καταπολέμησης της φτώχειας. Οι επιχειρήσεις αποτελώντας ανθεκτικούς και ευέλικτους επιχειρηματικούς οργανισμούς είναι δυνατό να συντελέσουν ευεργετικά στη βελτίωση των εισοδημάτων, την τόνωση της απασχόλησης και την αύξηση της αποτελεσματικότητας. Λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη την ανάγκη ανάκτησης ουσιαστικού ρόλου των περιφερειών, με επιδίωξη και την καταπολέμηση της αστυφιλίας, η ενίσχυση του θεσμού των επιχειρήσεων στην περιφέρεια προβάλλεται επιτακτικά στις σύγχρονες οικονομίες (Greene, et al, 2011).

Η επιχειρηματικότητα είναι μία πολυσύνθετη έννοια, που ενώ χρησιμοποιείται κατά κόρον στην κοινή γλώσσα και στα πλαίσια της λειτουργίας των επιχειρήσεων και του κράτους, δεν της έχει αποδοθεί ένας ορισμός γενικά αποδεκτός. Ο επιχειρηματίας αποτελεί έναν παραγωγικό συντελεστή που συμβάλλει ουσιαστικά στον άριστο και αποδοτικότερο συνδυασμό των άλλων τριών συντελεστών παραγωγής και που εμφανίζεται να εξασκεί μια διαφορετική λειτουργία ανάλογα με τον τρόπο που ο εκάστοτε επιχειρηματίας οργανώνει και κατευθύνει την επιχείρησή του. Η επιχειρηματική δραστηριότητα εξασκείται από φυσικά πρόσωπα, σε καθεστώς ελεύθερης αγοράς, διαφέρει από οποιαδήποτε άλλη οικονομική δραστηριότητα και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας. Από θεωρητικής πλευράς, υπάρχουν πολλοί ερευνητές που προσπάθησαν να προσδιορίσουν την επιχειρηματικότητα και να της αποδώσουν συγκεκριμένη ερμηνεία και περιεχόμενο (Κριεμάδης, 2011).

Η περιφέρεια είναι αναγκαίο στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης να μην αποτελεί μόνο ένα γεωγραφικό υποσύνολο, αλλά ταυτόχρονα να συμμετέχει ενεργά στην εγχώρια οικονομική ανάπτυξη και την ευρύτερη παγκόσμια κοινωνική ευημερία. Οι σύγχρονες οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις του νέου διεθνοποιημένου περιβάλλοντος καθιστούν την ποιοτική ανταγωνιστικότητα απαραίτητο στοιχείο των περιφερειών που επιθυμούν να αποτελέσουν βιώσιμους πόλους έλξης άμεσων ξένων επενδύσεων και διεθνών δραστηριοτήτων.

Τα τρόφιμα και τα ποτά είναι ο πιο δυναμικός τομέας της ελληνικής μεταποίησης, ο οποίος αντιπροσωπεύει το 25% του κύκλου εργασιών, το 24% της απασχόλησης, το 25% του συνολικού επενδεδυμένου κεφαλαίου και σχεδόν το 25% της προστιθέμενης αξίας. Οι ξένες εταιρείες έχουν βιώσει υψηλά ποσοστά επιτυχίας σε αυτόν τον τομέα, αφού η ελληνική αγορά έχει δείξει ισχυρή ανάπτυξη για σχεδόν μια δεκαετία. Επιπλέον, η Ελλάδα αποτελεί ιδανική γέφυρα στις αναδυόμενες αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου.

Η ανάπτυξη του τομέα ήταν κατά μέσο όρο 20,6% την τελευταία δεκαετία και οι εταιρείες τροφίμων και ποτών είναι οι μεγαλύτεροι εξαγωγείς στην Ελλάδα, αντιπροσωπεύοντας σχεδόν το 20% των συνολικών εξαγωγικών πωλήσεων, με έσοδα άνω των 2 δισ. Ευρώ. Οι κορυφαίες αγορές για προϊόντα υψηλής ποιότητας της Ελλάδας περιλαμβάνουν τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Πολλές πολυεθνικές απολαμβάνουν τα οφέλη της έδρασής τους στην Ελλάδα. Οι γίγαντες όπως η Nestle, η Coca Cola, η Kraft Foods, η Barilla, η Cadbury, η General Mills, η Friesland Campina και η αθηναϊκή ζυθοποιία, κατασκευάζουν ευρύ φάσμα προϊόντων και διαπιστώνουν ότι οι τοπικές και περιφερειακές αγορές είναι δεκτικές στις νέες σειρές προϊόντων.

Οι εταιρείες τροφίμων και ποτών της Ελλάδας δημιούργησαν ένα μεγάλο δίκτυο πωλήσεων και διανομής στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, μια δύναμη που ενισχύεται από τον δυναμισμό των ελληνικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην περιοχή. Ολοκληρώνοντας τον κατάλογο των εξαγόμενων προϊόντων είναι τα λαχανικά, τα φρούτα, το ελαιόλαδο, τα γαλακτοκομικά προϊόντα, τα φρέσκα θαλασσινά, τα κονσερβοποιημένα φρούτα, οι ελιές, οι σταφίδες, το κρασί και τα προϊόντα τομάτας.

Υπάρχει άφθονη ευκαιρία να δημιουργηθεί προστιθέμενη αξία σε πολλές κατηγορίες προϊόντων, ειδικά καθώς το παγκόσμιο ενδιαφέρον για υγιεινά τρόφιμα, σνακ και τρόφιμα ευκολίας συνεχίζει να επεκτείνεται. Οι μελιτζάνες, τα

μακαρόνια, οι μαρμελάδες και τα μαρινάτα, καθώς και τα νέα τρόφιμα και τα προϊόντα με βάση το κρέας παρουσιάζουν σημαντικό δυναμικό σε πολλές αγορές. Και καθώς μεγαλώνει η κατανάλωση ελαιολάδου, η Ελλάδα βρίσκεται σε ιδανική θέση να ανταποκριθεί στον τομέα αυτό, καθώς είναι ο τρίτος μεγαλύτερος παραγωγός ελαιολάδου στον κόσμο.

Πλεονεκτήματα της επένδυσης σε τρόφιμα και ποτά: χαμηλό λειτουργικό κόστος, άφθονες πρώτες ύλες, πρότυπα και κανονισμούς παραγωγής της ΕΕ, πρόσβαση στις αναδυόμενες αναπτυσσόμενες αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, όπου οι ελληνικές εταιρείες F & B έχουν αναπτύξει ένα εκτεταμένο δίκτυο παραγωγής και διανομής. παγκόσμια τάση στη μεσογειακή διατροφή, πολύ έμπειρο και ειδικευμένο εργατικό δυναμικό, εξοικείωση των Ελλήνων καταναλωτών με διεθνή προϊόντα διατροφής, μάρκες και γεύσεις.

Οι επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών αντιπροσωπεύουν περίπου το 23% των συνολικών μεταποιητικών επιχειρήσεων, με 16.695 εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα το 2009: 893 είναι βιομηχανικές εταιρείες με εμφανή εγχώρια και διεθνή παρουσία και οι υπόλοιπες είναι ΜΜΕ. Οι πωλήσεις ανέρχονται σε 9,74 δισ. Ευρώ, αντιπροσωπεύοντας το 26,2% του συνόλου της μεταποίησης, ενώ η βιομηχανία απασχολεί 91.847 άτομα, αντιπροσωπεύοντας το 22,9% της συνολικής απασχόλησης στον τομέα της μεταποίησης.

Ο κλάδος της βιομηχανίας F & B αποδείχθηκε πιο ανθεκτικός και προσαρμοσμένος στην τρέχουσα οικονομική κρίση. Οι ετήσιες μεταβολές σε βασικά στοιχεία ως σύνολο είναι λιγότερο ασταθείς από εκείνες του γενικού κατασκευαστικού τομέα. Κατά τη διάρκεια του 2011 σημειώθηκε επιβράδυνση της βιομηχανικής παραγωγής, αλλά ήταν χαμηλότερη από το συνολικό βιομηχανικό τομέα.

Το 2009, όταν ξεκίνησε η ύφεση στην εγχώρια οικονομία, ο κλάδος έλαβε σημαντική απόκλιση όσον αφορά την απασχόληση, την προστιθέμενη αξία, τις πωλήσεις, την ακαθάριστη αξία παραγωγής και τις επενδύσεις, καταγράφοντας σχετική πτώση αυτών των όγκων. Ωστόσο, η μείωση αυτή δεν οφείλεται στις

μεγαλύτερες βιομηχανίες (πάνω από 10 άτομα), αλλά κυρίως στις μικρότερες επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία της βιομηχανίας τροφίμων (95%) και της βιομηχανίας ποτών (90%).

Η παραγωγή προϊόντων αρτοποιίας και αλευριού, γαλακτοκομικών προϊόντων και ποτών αποτελεί τους κυριότερους υποτομείς. Συγκεκριμένα, τα προϊόντα αρτοποιίας και αλευριού κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο των επιχειρήσεων στο σύνολο του τομέα (60%) και σε επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερους από 10 ανθρώπους (33,5%). Στις επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 10 άτομα, ο υποτομέας αυτός αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 50% του συνόλου σε σχέση με άλλους τομείς σε βασικά μεγέθη δομών. Όσον αφορά τον κύκλο εργασιών, τα γαλακτοκομικά προϊόντα και τα ποτά κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο των τροφίμων και ποτών, τα οποία αντιπροσωπεύουν περίπου το 40% του συνόλου. Στις επιχειρήσεις που απασχολούν πάνω από 10 άτομα, οι δύο υποτομείς κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο από πλευράς πωλήσεων, οι οποίες και οι δύο φθάνουν το 20% του συνόλου.

Η Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, είναι ο σημαντικότερος πυλώνας της ελληνικής μεταποίησης, όσον αφορά τον κύκλο εργασιών, την απασχόληση και την προστιθέμενη αξία. Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών είναι δυναμική και ανταγωνιστική με ισχυρές επενδύσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια και σε όλη την Ευρώπη. Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα βασικά στοιχεία της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων και ποτών.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλυθεί η σχετική σημαντικότητα του τομέα της μεταποίησης στον κλάδο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην παροχή υπηρεσιών τροφίμων και ποτών σε βάθος πέντε ετών.

Όσον αφορά την δομή της παρούσας εργασίας, αυτή διαρθρώνεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνεται το βασικό κεφάλαιο της οικονομίας και της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα, όπου αναλύονται οι τελευταίες εξελίξεις στην ελληνική οικονομία, η έννοια της επιχείρησης, οι μορφές οργάνωσης της αγοράς,

ορισμός και το προφίλ του επιχειρηματία, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της επιχειρηματικότητας καθώς και οι παράγοντες που την επηρεάζουν, οι μορφές, οι τομείς και η σημασία της επιχειρηματικότητας καθώς και η λειτουργία της ως στρατηγική. Στο δεύτερο κεφάλαιο του πρώτου μέρους αναλύονται οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στην Ευρώπη και στην Ελλάδα, το προφίλ τους καθώς και οι θέσεις τους στην Ελλάδα.

Στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας προχωρούμε στην ερευνητική επισκόπηση επί του θέματος όπου επιχειρείται ανάλυση του τομέα της μεταποίησης με βάση δείκτες που συγκεντρώνονται και δημοσιεύονται στην EUROSTAT, στο πλαίσιο της βάσης δεδομένων γνωστή ως «Στατιστικές Διάρθρωσης των Επιχειρήσεων και παγκόσμιες επιχειρηματικές δραστηριότητες» και «Ετήσιες αναλυτικές στατιστικές επιχειρήσεων για τις υπηρεσίες» (Structural business statistics & global business activities) και (Annual detailed enterprise statistics for services).

Η παρούσα εργασία κλείνει με τα τελικά συμπεράσματα.

Α' ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1. Οι τελευταίες εξελίξεις στην ελληνική οικονομία

Το 2004, η Ελλάδα ήταν μεταξύ των κορυφαίων 29 πιο ανεπτυγμένων χωρών του κόσμου. Σήμερα, έχει χρέος άνω των 300 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η οικονομική κρίση που η Ελλάδα υποφέρει σήμερα άρχισε περίπου πριν από έξι χρόνια, αλλά οι ρίζες της πηγαινούν πολύ πιο πίσω από το 2009. Πολλοί συμφωνούν ότι προέρχεται εν μέρει από την κακή διαχείριση της οικονομίας από τα δύο κύρια πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα. Αυτά τα δύο κόμματα κυβέρνησαν εναλλάξ τη χώρα από την κατάρρευση της χούντας το 1974. Αλλά επίσης η κρίση προέρχεται και από το γεγονός ότι ένα τεράστιο ποσό του χρέους στην Ελλάδα προέρχεται από τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, όπου η Ελλάδα δαπάνησε δισεκατομμύρια για την ανάπτυξη των υποδομών για την κάλυψη των απαιτήσεων αυτού του γεγονότος. Η είσοδος στη ζώνη του ευρώ ήταν ένα επιπλέον πρόβλημα, όταν ξαφνικά η κοστολόγηση των εμπορευμάτων με 100 δραχμές για παράδειγμα ανέβηκε στο € 1 (300 δραχμές) ενώ δεν υπήρχε αντίστοιχη αύξηση των μισθών (Χαρδούβελης, 2012).

Η παγκόσμια οικονομική κρίση που εξαπλώθηκε γύρω από τις δυτικές καπιταλιστικές χώρες κατά την περίοδο 2007/08 έφτασε στην Ελλάδα το 2009. Ωστόσο, η Ελλάδα (σε αντίθεση με πολλές άλλες χώρες) δεν είχε πραγματοποιήσει επενδύσεις στις ισλανδικές τράπεζες, ούτε σε οποιεσδήποτε από τις λεγόμενες τοξικές επενδύσεις δανείων, τα δομημένα επενδυτικά σχήματα (SIVs) και τα εξασφαλισμένα χρεωστικά (CDOs) (Χαρδούβελης, 2012).

Ένας παράγοντας που ξεκίνησε την πτώση οφείλεται στην εισαγωγή το 1981, της πολιτικής των μαζικών προσλήψεων στο δημόσιο τομέα, μειώνοντας έτσι σημαντικά και άμεσα την ανεργία. Ενώ αρχικά αυτό μπορεί να φαινόταν ως κάτι θετικό, είχε τελικά καταστροφικές συνέπειες. Η πολιτική αυτή επαναλήφθηκε από την επόμενη κυβέρνηση όταν κέρδισε τις εκλογές μερικά χρόνια αργότερα. Σήμερα ο δημόσιος τομέας στην Ελλάδα απασχολεί περίπου το 10% του ενεργού πληθυσμού της χώρας, ο αριθμός αυτός πρέπει δραστικά να μειωθεί σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες (Καμπόλης & Τραυλός, 2008).

Ένας δεύτερος παράγοντας ήταν η περαιτέρω πολιτική διαφθορά και η αδιαφάνεια των συναλλαγών. Τα πολιτικά σκάνδαλα διαφθοράς στην Ελλάδα ήταν στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων για τουλάχιστον τις τελευταίες τρεις δεκαετίες και έχουν οδηγήσει πολλές φορές στην αποπομπή υπουργών.

Παρόλο που όλες οι προαναφερθείσες αιτίες είναι αρκετά σοβαρές, μπορεί να υποστηριχθεί ότι δεν είναι οι κύριες αιτίες της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Για αυτή τον κύριο ρόλο διαδραματίζει η μαζική φοροδιαφυγή. Επιπλέον, το μεγαλύτερο μέρος της εν λόγω φοροδιαφυγής προέρχεται από τα ανώτερα κλιμάκια της κοινωνίας, ιδίως στην κατηγορία των επιχειρηματιών και επαγγελματιών από όλους τους κλάδους (Πάπα, 2009).

Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε, επίσης, ότι η Ελλάδα εξακολουθεί να είναι μια κατεχοχήν αγροτική χώρα και η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είχε μια καταστρεπτική επίδραση της ελληνικής αγροτικής οικονομίας. Φυσικά, υπήρξαν οι επιδοτήσεις της ΕΕ προς την Ελλάδα, αλλά πολλές από τις προϋποθέσεις που έθεσε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα όσον αφορά τις εξαγωγές πολλών προϊόντων είχαν αρνητικές επιπτώσεις στην ελληνική παραγωγή.

Ένας άλλος παράγοντας που διαδραματίζει τον ρόλο του στην παρούσα κρίση είναι ο ανεξέλεγκτος τραπεζικός δανεισμός. Επίσης με την εσωτερική κακοδιαχείριση της οικονομίας, η Ελλάδα μαζί με τον υπόλοιπο αναπτυσσόμενο καπιταλιστικό κόσμο έχει επηρεαστεί αρνητικά από τα φαινόμενα της παγκοσμιοποίησης και των αγορών

εργασίας. Η συνέπεια αυτού είναι ότι πολλές εγχώριες και ξένες επιχειρήσεις έχουν μετεγκατασταθεί σε χώρες όπου το εργατικό κόστος είναι ελάχιστο και η ύπαρξη των συνδικαλιστικών οργανώσεων είτε απαγορεύεται είτε είναι αμελητέα. Κατά ειρωνικό τρόπο, ωστόσο, ο μέσος μισθός στην Ελλάδα παραμένει ένας από τους χαμηλότερους στην Δυτική Ευρώπη (Καρούλια, et al, 2013).

Ένας τελευταίος παράγοντας που επηρεάζει είναι η εισροή των παράνομων και μη οικονομικών μεταναστών κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια περίπου. Σε αντίθεση με τους παραπάνω παράγοντες που έχουν θεωρηθεί ως επιρροή στην τρέχουσα οικονομική κρίση, η ύπαρξη της μετανάστευσης στην Ελλάδα, μπορεί να υποστηριχθεί ότι είχε θετικό αντίκτυπο (Πάπα, 2009).

Ένας από τους σπουδαιότερους λόγους της εξάρτησης από το χρέος, είναι το γεγονός ότι η κατανάλωση πλέον εξαρτάται από αυτό, λόγω της αντίφασης μεταξύ της πτώσης για να αποφέρουν κέρδη στην παραγωγή και της ανάγκης να εξασφαλιστεί η ζήτηση, προκειμένου να πωληθούν τα προϊόντα που παράγονται και να πραγματοποιηθούν τα κέρδη αυτά. Ο προφανέστερος λόγος είναι η αυξανόμενη ανισότητα του εισοδήματος, και δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η συσσώρευση του χρέους ήταν χειρότερη σε χώρες με μεγαλύτερες εισοδηματικές ανισότητες, ιδίως στο Ηνωμένο Βασίλειο και τις Η.Π.Α (Καμπόλης & Τραυλός, 2008).

Ενώ οι απώλειες θέσεων εργασίας εμπλέκουν ένα ασυνήθιστα υψηλό αριθμό εργαζομένων, η απώλεια εισοδήματος για όσους εξακολουθούν να απασχολούνται ήταν επίσης σημαντική. Οι μέσες πραγματικές ακαθάριστες αποδοχές των εργαζομένων έχουν χάσει περισσότερο έδαφος από την έναρξη της κρίσης από ό, τι αποκτήθηκε κατά τα εννέα έτη πριν από αυτή (Χρονάκης, Εμ., 2014).

Συγκεκριμένα, έπειτα από την αύξηση κατά 23% το 2000-2009 μέχρι το 2013 οι μέσες αποδοχές έχουν πέσει κάτω από το επίπεδο του 2000 κατά 9 τοις εκατό. Μόνο στις δημόσιες επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, όπου οι αμοιβές ήταν εξαιρετικά γενναιόδωρες από το 2000-2009 (+57% σε πραγματικούς όρους), οι πρόσφατες απώλειες πραγματικών αποδοχών το 2013 είναι μόλις λίγο πάνω από ό, τι ήταν το

2000 (+1%). Στο σύνολό τους, τα κέρδη και οι ζημιές από το 2009-2013 ήταν πάνω από 26% κατά μέσο όρο (σε ακαθάριστο). Η αυξανόμενη φορολογική πίεση άφησε να εννοηθεί ότι οι απώλειες ήταν ακόμη πιο έντονες σε καθαρούς όρους. Τα κέρδη από αυτοαπασχόληση έχουν επίσης μειωθεί, αλλά σε αυτή την περίπτωση είναι πολύ δύσκολο να έχουμε ξεκάθαρα και αξιόπιστα δεδομένα (Χρονάκης, Εμ., 2014).

Η μείωση των επιτοκίων, αποτέλεσε επίσης ένα μεγάλο πρόβλημα, καθώς οι κεντρικές τράπεζες ελέγχουν μόνο τις βραχυπρόθεσμες τιμές των επιτοκίων, ενώ οι ιδιωτικές τράπεζες αρνούνται ρητά να μειώσουν τις μακροπρόθεσμες τιμές των επιτοκίων ως απάντηση στις πολιτικές των κεντρικών τραπεζών. Οι περικοπές στα επιτόκια θα έχουν επίσης ως αποτέλεσμα τη μείωση τόσο των πραγματικών αποδόσεων των σημερινών συνταξιούχων που ζουν από αποταμιεύσεις, αλλά και τις προοπτικές αποδόσεων των μελλοντικών συνταξιούχων, γεγονός που μπορεί να μειώσει την κατανάλωση (Στεφανιάδης, 2011).

Ας σημειωθεί ότι τα παραπάνω ισχύουν για τον επίσημο τομέα της οικονομίας. Στο λεγόμενο ανεπίσημο τομέα (μέρος της κατασκευαστικής βιομηχανίας, της γεωργίας, του τουρισμού και άλλων υπηρεσιών), όπου οι εργοδότες υπόκεινται σε λιγότερους περιορισμούς, τα κέρδη έχουν σίγουρα μειωθεί ακόμα περισσότερο (Πάπα, 2009).

Όσον αφορά στην συνάρτηση κατανάλωσης διευκρινίζονται δύο στοιχεία. Το ένα είναι η Μέση Ροπή προς Κατανάλωση που απεικονίζει το ποσοστό του εισοδήματος προς κατανάλωση για κάθε επίπεδο του εισοδήματος και η οριακή ροπή προς κατανάλωση που απεικονίζει το κατά πόσο αυξάνεται η κατανάλωση με την αύξηση του εισοδήματος κατά μια μονάδα (Χαρδούβελης, 2012). Έτσι έχουμε:

$$MPK = C/Y \text{ και } OPK = \Delta C/\Delta Y$$

Η αυτόνομη κατανάλωση ισούται με την απόσταση OC. Απεικονίζει το επίπεδο κατανάλωσης όταν $Y=0$. Επίσης η κατανάλωση αποτελεί αύξουσα συνάρτηση του εισοδήματος. Από την άλλη η Μέση Ροπή προς Κατανάλωση είναι η κλίση της ευθείας που ξεκινά από το σημείο αρχής των αξόνων και ορίζεται μέχρι το σημείο

στην γραμμή κατανάλωσης. Όσο το εισόδημα αυξάνεται, η κλίση της γραμμής από την αρχή των αξόνων μέχρι το σημείο στην γραμμή κατανάλωσης μειώνεται, είναι δηλαδή αντιστρόφως ανάλογο. Από την άλλη η Οριακή Ροπή προς Κατανάλωση είναι η κλίση της γραμμής κατανάλωσης και ορίζει το λόγο των μεταβολών. Όταν όμως η γραμμή έχει κλίση σταθερή σε όλο το μήκος της τότε η συνάρτηση κατανάλωσης είναι ευθεία και η Οριακή Ροπή προς κατανάλωση παραμένει σταθερή (Χαρδούβελης, 2012).

1.2. Η έννοια της επιχείρησης

Επιχείρηση είναι η μονάδα με βάσει συγκεκριμένες διαδικασίες μετατρέπει, συνδυάζοντας τους παραγωγικούς συντελεστές που έχει στη διάθεσή της, τις εισροές σε εκροές, αποφασίζει την ποσότητα και τον τρόπο με τον οποίο ένα ή περισσότερα προϊόντα, με βάση τις ανάγκες των καταναλωτών, τις επιρροές του εξωτερικού περιβάλλοντος και τη χρησιμοποιούμενη τεχνολογία, παράγονται και αντίστοιχα αποκομίζει το κέρδος ή υφίσταται τη ζημιά της απόφασής του (Καραγιάννης, 1996).

Διοίκηση (management) είναι η αποτελεσματική διαχείριση των κύριων και δευτερευόντων μερών ενός οργανισμού, και η διατήρηση ενός περιβάλλοντος στα πλαίσια του οποίου τα άτομα επιτυγχάνουν συγκεκριμένους στόχους με βάση την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση συγκεκριμένων πόρων σε συγκεκριμένο χρόνο.

Η διοίκηση αποτελείται από πέντε κύριες λειτουργίες (Hitt, 2004):

- Προγραμματισμός: Ποιος, πότε, πως, γιατί θα αναλάβει μια δράση και ποιες τελικά μπορεί να είναι οι οικονομικές επιπτώσεις στην οικονομική μονάδα.
- Λήψη αποφάσεων: Πρόκειται για μια λειτουργία που ουσιαστικά εμπεριέχεται και σε όλες τις άλλες λειτουργίες της διοικητικής επιστήμης και

περιλαμβάνει την ανάλυση του προβλήματος, την ανάπτυξη εναλλακτικών για τη λύση του, την υλοποίηση και την αξιολόγηση της απόφασης.

- Οργάνωση: Περιλαμβάνει τον καθορισμό των δομών και των
- Διεύθυνση: Είναι η καθοδήγηση του ανθρώπινου δυναμικού.
- Έλεγχος: Πρόκειται για τον έλεγχο της επίτευξης των στόχων που τέθηκαν κατά τη φάση του προγραμματισμού, είναι διαρκής και διέπει όλες τις φάσεις σχεδιασμού της παραγωγής και της εμπορίας ενός προϊόντος. Ένα κατάλληλο σύστημα ελέγχου θα οδηγήσει στην ανατροφοδότηση του συστήματος.

1.3. Οι μορφές οργάνωσης της αγοράς

Συνολικά διακρίνονται τέσσερις μορφές οργάνωσης της αγοράς: τον τέλειο ανταγωνισμό, το μονοπώλιο, το ολιγοπώλιο και τον μονοπωλιακό ανταγωνισμό (Μπιτζένης, 2009):

- Στον τέλειο ανταγωνισμό, υπάρχουν πάρα πολλές επιχειρήσεις και κάθε επιχείρηση έχει τόσο μικρό κομμάτι της αγοράς που δεν μπορεί να επηρεάσει την τιμή του προϊόντος.
- Στην περίπτωση του μονοπωλίου, σε αντίθεση με τον τέλειο ανταγωνισμό, υπάρχει μια μοναδική επιχείρηση που ασκεί πλήρη έλεγχο στην αγορά και επομένως μπορεί να επιβάλει στην αγορά την τιμή που επιθυμεί προκειμένου να μεγιστοποιήσει τα κέρδη του.
- Στο ολιγοπώλιο υπάρχουν λίγοι πωλητές, που εφοδιάζουν την αγορά με ένα παρόμοιο ή διαφοροποιούμενο προϊόν. Βασικό χαρακτηριστικό του είναι ότι

κάθε μια επιχείρηση είναι μεγάλου μεγέθους και μπορεί να επηρεάσει τα χαρακτηριστικά αγοράς.

Στο μονοπωλιακό ανταγωνισμό υπάρχει μεγάλος αριθμός πωλητών που παράγει διαφοροποιημένα προϊόντα. Ο μονοπωλιακός ανταγωνισμός ομοιάζει με τον τέλειο ανταγωνισμό στο ότι και εδώ υπάρχει μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα, καμία από αυτές να μην μπορεί να διαμορφώσει την τιμή της αγοράς. Διαφέρει όμως σε σχέση με τον τέλειο ανταγωνισμό αφού τα προϊόντα είναι διαφοροποιημένα, δηλαδή τα χαρακτηριστικά τους εμφανίζουν διαφορές (Griffin & Pustay, 2001).

1.4. Ορισμός επιχειρηματικότητας

Σύμφωνα με τους Πετράκη (1996) και Θεοδωράτο (1999), ο όρος επιχειρηματικότητα προέρχεται από το ρήμα «επιχειρώ», δηλαδή αναλαμβάνω την πρωτοβουλία να ενεργήσω έχοντας συγκεκριμένο στόχο. Ο στόχος είναι η δημιουργία και διάθεση, στο μέλλον, προϊόντων και υπηρεσιών κινητοποιώντας όλους τους απαραίτητους διαθέσιμους πόρους, χωρίς σαφέστατα να υπάρχει βεβαιότητα για το τελικό αποτέλεσμα της προσπάθειας (Stuart & Dearlove, 2005).

Είναι, με άλλα λόγια, η ηθελημένη προσπάθεια μετατροπής της πρωτοβουλίας σε αποτέλεσμα και περιλαμβάνει την καινοτομία, την επιτυχή διαχείριση και την ανάπτυξη της πρωτοβουλίας.

Άρα, επιχειρηματικότητα είναι η προσεκτική ανάλυση της διαδικασίας ανακάλυψης ευκαιριών, της αξιολόγησης και αξιοποίησης τους. Συνεπώς, το άτομο αυτό που διαθέτει επιχειρηματικό πνεύμα ονομάζεται επιχειρηματίας.

Οι Meyer και Allen θεωρούν ότι επιχειρηματικότητα είναι η διαδικασία που περιλαμβάνει την οργάνωση και λειτουργία μιας επιχείρησης και επιχειρηματίας ορίζεται ως το άτομο εκείνο που αναλαμβάνει την οργάνωση όλων των λειτουργιών

της επιχείρησης και είναι υπεύθυνος για την αντιμετώπιση των επιχειρηματικών κινδύνων που είναι δυνατόν να προκύψουν (Λαμπριανίδης, 2003).

Σήμερα, η έννοια της επιχειρηματικότητας δεν περιορίζεται μόνο στην έννοια της δημιουργίας μιας επιχείρησης, αλλά έχει επεκταθεί και περιλαμβάνει κάθε είδους οργανισμού, καθώς και κάθε είδους επιχείρησης (μικρή, μεγάλη ή πολυεθνική, κερδοσκοπική ή μη κερδοσκοπική, ιδιωτική ή δημόσια).

1.5. Ορισμός – Προφίλ επιχειρηματία

Ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες βιωσιμότητας μιας επιχείρησης, και ιδίως μιας μικρομεσαίας, είναι ο επιχειρηματίας, ο άνθρωπος δηλαδή εκείνος που αναλαμβάνει τις εξής δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της ίδρυσης και ανάπτυξης της επιχείρησης (Καμπουρίδης, 2001):

- Αναλαμβάνει κινδύνους οι οποίοι δεν μπορούν να προβλεφθούν λόγω της διαρκούς αβεβαιότητας που επικρατεί στην οικονομική ζωή.
- Αναζητά ευκαιρίες κέρδους που παρουσιάζονται στην αγορά προσπαθώντας να υιοθετεί σωστές στρατηγικές.
- Συλλαμβάνει μια καινοτομική ιδέα και την υλοποιεί αφού πρώτα κάνει ένα σωστό και ρεαλιστικό επιχειρηματικό σχέδιο (business plan).
- Αναλαμβάνει επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και αποφάσεις για την πιο αποδοτική οργάνωση, λειτουργία και αποτελεσματικότητα της επιχείρησης.
- Οργανώνει τους συντελεστές παραγωγής με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο για να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα και το μέγιστο δυνατό οικονομικό όφελος.

- Δεν έχει βέβαια ως μοναδικό κίνητρο το κέρδος, αλλά την επιθυμία να δημιουργήσει μια δική του επιχείρηση ή ένα νέο προϊόν ή υπηρεσία και τη φιλοδοξία να κερδίσει τη μάχη με τον ανταγωνισμό.

Αξίζει να σημειωθεί ότι επιχειρηματίας δεν μπορεί να είναι ένα διοικητικό στέλεχος μιας επιχείρησης ακόμα και αν αυτός διαθέτει επιχειρηματικό πνεύμα, εκτός αν έχει ανατεθεί σε αυτόν η αρμοδιότητα να αναζητά και να εκμεταλλεύεται νέες ευκαιρίες και να παίρνει αποφάσεις (Μπουραντάς, 2005).

1.6. Πλεονεκτήματα επιχειρηματικότητας

Όπως αναφέρουν οι Meyer και Allen, Ιωαννίδης και Παπαδημητρίου και Ιωαννίδης, τα οφέλη που αποκομίζουν οι επιχειρηματίες από την επιχειρηματική τους δραστηριότητα δεν είναι μόνο τα υλικά αλλά και τα άυλα αγαθά. Όσον αφορά στα υλικά αγαθά, ο επιχειρηματίας αποκομίζει οικονομικά κέρδη από την επιχείρηση που άλλοτε είναι μεγαλύτερα και άλλοτε μικρότερα (Κριεμάδης, 2011).

Τα άυλα αγαθά που αποκομίζει ένας επιχειρηματίας είναι περισσότερα και ίσως πιο σημαντικής αξίας από τα οικονομικά οφέλη. Κάποια από αυτά είναι (Καραγιάννης, 1996):

- Η ικανοποίηση που αισθάνονται από την ανάληψη της επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- Η ιδέα ότι είναι αφεντικό του εαυτού τους με την έννοια ότι ο ίδιος παίρνει αποφάσεις ή έχει τον τελευταίο λόγο σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τη διοίκηση και λειτουργία της επιχείρησης.

- Ευκαιρία για επιχειρηματικότητα. Δηλαδή του δίνεται η δυνατότητα να αναδείξει και να εφαρμόσει τις ιδέες του σε αντίθεση με τους υπαλλήλους του.
- Εργασιακή ασφάλεια, με την έννοια πως δεν φοβάται μήπως χάσει τη δουλειά του εάν κριθεί από τον εργοδότη του ότι δεν είναι παραγωγικός. Προϋπόθεση βέβαια είναι να είναι βιώσιμη η επιχείρησή του.
- Κοινωνική καταξίωση. Είναι το κύρος που αισθάνεται όταν είναι επιτυχημένος στο χώρο ή την περιοχή που δραστηριοποιούνται.

Πέρα από όλα αυτά τα οφέλη που αποκομίζει προσωπικά ο επιχειρηματίας, οι επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι μικρομεσαίες μπορούν και πρέπει να έχουν θετική επίδραση στο κοινωνικό σύνολο και στην οικονομία της χώρας. Συγκεκριμένα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που εδρεύουν σε μια τοπική αγορά ή περιφέρεια εκμεταλλεύονται τους τοπικούς πόρους που πιθανόν να βρίσκονται σε αδράνεια, καλύπτουν και εξυπηρετούν τις εξατομικευμένες ανάγκες των πελατών τους και δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας και απασχόλησης. Επίσης, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις βοηθούν τις μεγάλες επιχειρήσεις, γιατί προωθούν και πωλούν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους στις τοπικές αγορές (Ματσατσίνης, et al, 2010).

1.7. Μειονεκτήματα επιχειρηματικότητας

Μερικά από τα πιο σημαντικά μειονεκτήματα της επιχειρηματικότητας είναι τα εξής (Phillipson, 2002):

- Ανάληψη κινδύνου: Κάθε επιχειρηματική δράση έχει πιθανότητα κέρδους ή ζημίας.

- Πολλές ώρες εργασίας: Ο επιχειρηματίας πρέπει να αφιερώσει πολλές ώρες εργασίας ιδιαίτερα στα πρώτα χρόνια λειτουργίας μιας επιχείρησης που προσπαθεί να εδραιώσει και να αναπτύξει.
- Οικονομική αβεβαιότητα: Αφορά τις εισπράξεις, τα έξοδα και φυσικά το κέρδος.
- Αποκλειστική ευθύνη: Ο επιχειρηματίας ευθύνεται για οτιδήποτε συμβαίνει στην επιχείρηση και μπορεί να επηρεάσει με τις αποφάσεις του θετικά ή αρνητικά τη λειτουργία και τελικά τη βιωσιμότητα της επιχείρησης.
- Ανταγωνισμός: Στο σύγχρονο διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον ο επιχειρηματίας πρέπει να παρέχει τον καλύτερο συνδυασμό ποιότητας και τιμής προκειμένου να είναι ανταγωνιστική η επιχείρησή του.
- Απογοήτευση από την αποτυχία της επένδυσης.

Οι κοινωνικές συνέπειες της επιχειρηματικότητας δημιουργούνται στην περίπτωση της κακής χρησιμοποίησης των πόρων οι οποίοι είναι σε στενότητα, γεγονός που δημιουργεί περισσότερα προβλήματα στην κοινωνία και την οικονομία όπως είναι η έλλειψη πόρων για τη χρησιμοποίηση τους σε επιχειρήσεις που είναι απαραίτητες για την οικονομική και κοινωνική εξέλιξη. Είναι γεγονός ότι η μεγάλη «ευκολία εισόδου» στον επιχειρηματικό τομέα οδηγεί σε «νηπιακή θνησιμότητα» τις επιχειρήσεις, λόγω της κακής διοίκησης, του υψηλού λειτουργικού και παραγωγικού κόστους, της έλλειψης ειδικευμένων στελεχών, του σκληρού ανταγωνισμού και της αδυναμίας λήψης μακροπρόθεσμων δανείων. Η νηπιακή θνησιμότητα οδηγεί με τη σειρά της στην αύξηση της ανεργίας, στη μείωση του αριθμού επιχειρήσεων στον κλάδο και, συνεπώς, στη μείωση της ισχύος του κλάδου στην οικονομία (Στεφάνου, 1999).

1.8. Παράγοντες που επηρεάζουν την επιχειρηματικότητα

Κατά τους Κανελλόπουλο, Ιωαννίδη και Πετράκη, οι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση του επιχειρηματικού πνεύματος στα άτομα διακρίνονται σε δύο τομείς: τους εσωτερικούς και τους εξωτερικούς παράγοντες (Γεωργόπουλος 2004).

1.8.1. Εσωτερικοί παράγοντες

Οι εσωτερικοί παράγοντες δεν είναι άλλοι από τους ψυχολογικούς, δηλαδή από την θέληση του ίδιου του ατόμου να δημιουργήσει κάτι δικό του και να δραστηριοποιηθεί αυτόνομα. Επίσης σημαντικό ρόλο παίζει το μορφωτικό επίπεδο αλλά και η εμπειρία από προηγούμενη εργασία (Γεωργόπουλος 2004).

1.8.2. Εξωτερικοί παράγοντες

Οι εξωτερικοί παράγοντες είναι όλοι εκείνοι οι παράγοντες που προέρχονται από το γενικότερο περιβάλλον, όπως το κοινωνικό, το επιχειρησιακό, το οικογενειακό και το οικονομικό περιβάλλον (Γεωργόπουλος 2004).

1.8.3. Κοινωνικό περιβάλλον

Ο κοινωνικός περίγυρος θεωρείται ο πιο σημαντικός εξωτερικός παράγοντας που επηρεάζει τη διαμόρφωση του επιχειρηματικού πνεύματος, γιατί οι ανάγκες της κοινωνίας για κάποιο προϊόν ή υπηρεσία είναι αυτές που ωθούν τους νέους επιχειρηματίες προς την παραγωγή ή διάθεση του συγκεκριμένου προϊόντος ή υπηρεσίας.

Αν μια κοινωνία υποστηρίζει το επιχειρηματικό πνεύμα, τονίζει την ατομικότητα και όχι την ομοιομορφία των ατόμων, είναι υπέρ της ίδρυσης επιχειρήσεων και επιβραβεύει τις επιχειρηματικές επιτυχίες των υπαρχόντων επιχειρηματιών, τότε αυτή επιδρά θετικά στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, εφόσον νέοι επιχειρηματίες θα ενθαρρυνθούν να ακολουθήσουν επιχειρηματική καριέρα και οι

υπάρχοντες επιχειρηματίες να καινοτομήσουν και να επενδύσουν σε μεγαλύτερο βαθμό (Γεωργόπουλος 2004).

Η επιχειρηματικότητα ενισχύεται όταν το κοινωνικό περιβάλλον είναι αξιοκρατικό, όπου επιχειρηματίας γίνεται ο καθένας ανεξάρτητα τις γνωριμίες που διαθέτει ή την εθνικότητα που κατέχει.

1.8.4. Οικογενειακό περιβάλλον

Η οικογένεια διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση ή όχι του επιχειρηματικού πνεύματος ανάλογα με τη στάση της ως προς αυτό.

Επίσης σημαντικό ρόλο παίζει και η επαγγελματική ιδιότητα των ανθρώπων που αποτελούν το οικογενειακό περιβάλλον του. Αν οι φίλοι ή οι στενοί συγγενείς είναι επιτυχημένοι επιχειρηματίες και τον ενθαρρύνουν να διαλέξει επιχειρηματική καριέρα, τότε το άτομο έχει πολλές πιθανότητες να γίνει και αυτός επιχειρηματίας λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες και τις συμβουλές τους. Βέβαια, όταν ο οικογενειακός περίγυρος αποτελείται από επιχειρηματίες, μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες στην επιχειρηματικότητα. Αν οι γονείς εργάζονται πολλές ώρες και δεν μπορούν να αφιερώσουν πολύ χρόνο στις οικογένειές τους και τους διακατέχει το άγχος και η κούραση, η επιχειρηματικότητα μπορεί να μειωθεί αν τα άτομα που σκέφτονται να γίνουν επιχειρηματίες έχουν τους γονείς αυτούς ως παράδειγμα προς αποφυγή και προτιμούν να έχουν μια καλύτερη ποιότητα ζωής με λιγότερο άγχος και με περισσότερο διαθέσιμο χρόνο (Γεωργόπουλος 2004).

1.8.5. Τοποθεσία ίδρυσης επιχείρησης

Ένας άλλος παράγοντας που επηρεάζει την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας είναι ο τόπος που το άτομο επιθυμεί να ιδρύσει την επιχείρηση και η αγορά στην οποία απευθύνεται. Κατά τον Κανελλόπουλο (1994), το άτομο που κατοικεί σε μια υποανάπτυκτη περιοχή έχει περιορισμένες επιχειρηματικές ευκαιρίες και αναγκάζεται να μετακομίσει σε αναπτυσσόμενες ή αναπτυγμένες περιοχές όπου οι

ευκαιρίες είναι μεγαλύτερες και οι πιθανότητες να υλοποιηθεί και να επιτύχει η επιχειρηματική του ιδέα είναι μεγαλύτερες (Γεωργόπουλος 2004).

1.9. Μορφές επιχειρηματικότητας

Σύμφωνα με το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), νέοι επιχειρηματίες λέγονται τα άτομα που μόλις έχουν ξεκινήσει την επιχειρηματική τους δραστηριότητα ή είναι αυτοαπασχολούμενα. Ως καθιερωμένοι επιχειρηματίες ορίζονται τα άτομα που συμμετέχουν στην ιδιοκτησία μιας επιχείρησης που λειτουργεί τουλάχιστον 3,5 έτη (Ματσατσίνης, et al, 2010).

Ως επιχειρηματικότητα ανάγκης ορίζεται η ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας από ένα άτομο λόγω της αδυναμίας του να βρει άλλη ικανοποιητική απασχόληση για να εξασφαλίζει το βιοπορισμό του.

Σε αντίθεση με την επιχειρηματικότητα ανάγκης, η επιχειρηματικότητα ευκαιρίας ορίζεται η ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας από ένα άτομο, επειδή το άτομο αυτό ανακάλυψε μια ευκαιρία και θέλησε να την εκμεταλλευτεί.

Ατομική επιχειρηματικότητα είναι η επιχειρηματική δραστηριότητα που ακολουθεί ένα άτομο για όφελος δικό του και όχι τρίτων. Αντίθετα, η εταιρική επιχειρηματικότητα αφορά όλες τις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που το άτομο παίρνει για λογαριασμό του εργοδότη του, δηλαδή, της επιχείρησης στην οποία εργάζεται. Στις χώρες χαμηλού επιπέδου ανάπτυξης όπως είναι η Ελλάδα, υπερισχύει η ατομική επιχειρηματικότητα η οποία περιλαμβάνει την επιχειρηματικότητα ευκαιρίας και την αυτοαπασχόληση, γιατί απλούστατα στις χώρες αυτές το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων είναι μικρομεσαίες (Πιπερόπουλος, 2008).

1.10. Τομείς επιχειρηματικότητας

Οι τομείς στους οποίους ένα άτομο μπορεί να ασκήσει την επιχειρηματική του δραστηριότητα είναι πάρα πολλοί. Για την καλύτερη ανάλυση των στατιστικών μελετών και για την ανάπτυξη διεθνικών συγκρίσεων, όλες οι δραστηριότητες ομαδοποιούνται σε 4 μεγάλους τομείς (Γεωργαντά, 2003):

- Πρωτογενής τομέας (π.χ. γεωργία, δάση, ορυχεία, αλιεία, κλπ.)
- Μεταποιητικός τομέας (π.χ. κατασκευές, βιοτεχνία, κλπ.)
- Τομέα υπηρεσιών (π.χ. υγεία, εκπαίδευση, ψυχαγωγία, ξενοδοχεία, κλπ.)
- Τομέας παραχώρησης (franchising)

Οι ανάγκες της σύγχρονης οικονομικής ζωής, όπου οι συνθήκες ανταγωνισμού είναι δύσκολες και η προσφορά αγαθών και υπηρεσιών πληθωρική, συντέλεσαν στη δημιουργία ολοκληρωμένων συστημάτων διανομής και διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών. Πρόκειται για μία μορφή επιχειρηματικής συνεργασίας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών όπου ο δικαιοπάροχος παρέχει στον δικαιοδόχο την άδεια να παράγει ή να μεταποιεί συγκεκριμένα προϊόντα, σύμφωνα με τις οδηγίες του δικαιοπάροχου και να τα πωλεί με το σήμα του. Αποτελεί μία ιδιόρρυθμη, εμπορικού, χαρακτήρα σύμβαση επιχειρηματικής συνεργασίας βασισμένη σε αμοιβαίες ευθύνες, με βάση την οποία οι συναλλασσόμενοι έχουν το δικαίωμα να διαμορφώνουν ελεύθερα το περιεχόμενο μιας σύμβασης (www.franchising.gr) (Greene, et al, 2011).

1.11. Η σημασία της επιχειρηματικότητας στην οικονομική ανάπτυξη

Η επιχειρηματικότητα έχει άμεση σχέση τόσο με την οικονομική πρόοδο της χώρας όσο και με την κοινωνική ευημερία. Η επιχειρηματικότητα και ιδίως αυτή των

μικρομεσαίων επιχειρήσεων συμβάλλει αποτελεσματικά στην ανάπτυξη της οικονομίας μέσω (Πιπερόπουλος, 2008):

- της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, νέου εισοδήματος, νέων κερδών και νέων πηγών πλούτου, νέων τρόπων και μέσων ικανοποίησης των αναγκών των μελών μια κοινωνίας.
- ανάπτυξης νέων προϊόντων και υπηρεσιών ή βελτίωση των υπαρχόντων με σκοπό την καλύτερη ικανοποίηση των αναγκών των πελατών και για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.
- δημιουργίας νέας αγοράς μέσω της ανάπτυξης νέων προϊόντων και υπηρεσιών.
- δημιουργίας νέων ή βελτίωσης των υπαρχόντων μεθόδων παραγωγής.
- μείωση της τιμής των προϊόντων και υπηρεσιών.
- βελτίωσης της ποιότητας των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών.

Έτσι, η επιχειρηματικότητα εξασφαλίζει την ευημερία όχι μόνο του επιχειρηματία, αλλά και όλων των ατόμων, η οποία δεν είναι μόνο οικονομική, αλλά αντικατοπτρίζεται σε όλους τους τομείς.

Συνεπώς, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας αποτελεί πρωταρχική προϋπόθεση της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας.

Παρόλα αυτά, η επιχειρηματικότητα δεν εξασφαλίζει την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία όταν αυτή ασκείται μόνο από μεγάλο αριθμό επιχειρηματιών. Αντίθετα, καθοριστικό στοιχείο για την οικονομική ανάπτυξη είναι η ύπαρξη ποιοτικών επιχειρηματικών δράσεων και ευκαιριών. Οι επιχειρηματικές δράσεις πρέπει να προέρχονται από αξιόλογες επιχειρηματικές ευκαιρίες, να δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, να χρησιμοποιούν νέες τεχνολογίες, να έχουν

εξαγωγικό προσανατολισμό, να συντελούν στην επέκταση της αγοράς με καινοτομικά ή νέα προϊόντα και να κατανέμονται σε όλους τους τομείς της επιχειρηματικής δράσης. (www.antagonistikotita.gr, www.eommex.gr, www.iobe.gr, www.mnec.gr) (Πιπερόπουλος, 2008).

1.12. Η επιχειρηματικότητα ως στρατηγική

Κατά τον Κανελλόπουλο, Ιωαννίδη, Πολίτη και Τσακανίκα, η υλοποίηση μιας επιχειρηματικής ιδέας και η δημιουργία μιας νέας επιχείρησης περιλαμβάνουν έξι στάδια, που αποτελούν τη διαδικασία του επιχειρείν, δηλαδή της επιχειρηματικότητας. Αυτά είναι (Πιπερόπουλος, 2008):

1. Επιλογή επιχειρηματικού περιβάλλοντος
2. Η ανακάλυψη επιχειρηματικής ευκαιρίας
3. Ο σχεδιασμός της νέας επιχείρησης
4. Η εξασφάλιση των απαραίτητων πόρων
5. Η λειτουργία της νέας επιχείρησης
6. Η διατήρηση και η δημιουργία επιχειρηματικών πλεονεκτημάτων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

2.1. Ορισμός Μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Ο όρος Μικρομεσαία επιχείρηση είναι αρκετά διαδεδομένος σε όλες τις χώρες του κόσμου όμως για κάθε κράτος υπάρχει ο δικός του ορισμός. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε μία έκθεση της το 1992 πρότεινε τον περιορισμό των ορισμών της Μικρομεσαίας επιχείρησης που χρησιμοποιούνται σε κοινοτικό επίπεδο. Τα κριτήρια που πρότεινε ήταν ο αριθμός των απασχολούμενων ατόμων, ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων, ο συνολικός ισολογισμός και η ανεξαρτησία. Οι πολιτικές και τα προγράμματα στήριξης των Ευρωπαϊκών Μικρομεσαίων επιχειρήσεων στηρίζονταν πάνω σε αυτά τα κριτήρια αν και ο ορισμός δεν είναι δεσμευτικός (Ματσατσίνης, et al, 2010).

Ο αριθμός των απασχολούμενων ατόμων είναι πολύ βασικό κριτήριο όμως κρίθηκε αναγκαίο να θεσπιστεί και ένα χρηματοοικονομικό κριτήριο ώστε να προσδιοριστεί η απόδοση μιας επιχείρησης και η θέση της σε σχέση με τους ανταγωνιστές της. Επίσης η ανεξαρτησία παίζει σημαντικό ρόλο διότι μια ΜΜΕ μπορεί να αποτελεί μέλος ενός μεγάλου ομίλου με αποτέλεσμα να έχει πρόσβαση σε κεφάλαια και υποστήριξη που δεν έχουν όμοιες σε μέγεθος επιχειρήσεις (Phillipson, 2002).

Επομένως κρίθηκε αναγκαίο να γίνουν κάποιες τροποποιήσεις και να καθιερωθούν πιο αυστηρά κριτήρια για τον ορισμό της Μικρομεσαίας επιχείρησης και η τελευταία σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον ορισμό της εγκρίθηκε στις 6 Μαΐου του 2003 και τέθηκε σε εφαρμογή από την 1η Ιανουαρίου του 2005 (Greene, et al, 2011).

Βάσει αυτού του Ευρωπαϊκού ορισμού πολύ μικρή θεωρείται μια επιχείρηση που απασχολεί έως 10 άτομα και ο ετήσιος κύκλος εργασιών της δεν ξεπερνάει τα 2

εκατ. ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού της δεν ξεπερνάει επίσης τα 2 εκατ. ευρώ. Στον προηγούμενο ορισμό δεν υπήρχε σχετικό όριο.

Μικρή επιχείρηση θεωρείται η επιχείρηση που απασχολεί έως 50 άτομα και ο ετήσιος κύκλος εργασιών της ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού της δεν ξεπερνάει τα 10 εκατ. ευρώ. Μέχρι τότε ίσχυε 7 εκατ. ευρώ και 5 εκατ. ευρώ αντίστοιχα (Greene, et al, 2011).

Μεσαία επιχείρηση θεωρείται η επιχείρηση που απασχολεί έως 250 άτομα και ο ετήσιος κύκλος εργασιών της δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού της να μη υπερβαίνει τα 43 εκατ. ευρώ. Τα προηγούμενα όρια ήταν 40 εκατ. ευρώ και 27 αντίστοιχα.

Ορισμός μικρομεσαίας επιχείρησης

Κατηγορία επιχείρησης	Απασχολούμενα άτομα	Ετήσιος κύκλος εργασιών	Σύνολο ετήσιου ισολογισμού
Πολύ μικρή	≤10	≤2 εκατ. ευρώ	≤2 εκατ. ευρώ
Μικρή	≤50	≤10 εκατ. ευρώ	≤10 εκατ. ευρώ
Μεσαία	≤250	≤50 εκατ. ευρώ	≤43 εκατ. ευρώ

Οι στόχοι της αναθεώρησης του ορισμού της Μικρομεσαίας Επιχείρησης, βάσει της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είναι η προώθηση της επιχειρηματικότητας και των πολύ μικρών επιχειρήσεων, η διευκόλυνση της πρόσβασης σε επενδυτικά κεφάλαια και η προώθηση των ομίλων καθώς και η αύξηση της ασφάλειας δικαίου.

Τα παραπάνω ισχύουν μόνο για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Αμερική μικρή επιχείρηση θεωρείται μια επιχείρηση που απασχολεί έως 100 άτομα, μεσαία αυτή που απασχολεί έως 500 άτομα και πολύ μικρή έως 10 άτομα. Στην Ιαπωνία μεσαία επιχείρηση είναι αυτή που απασχολεί λιγότερους από 300 εργαζόμενους και στην Αυστραλία λιγότερους από 50. Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον ΕΟΜΜΕΧ, ως

μικρομεσαίες επιχειρήσεις θεωρούνται οι επιχειρήσεις που απασχολούν έως 100 άτομα προσωπικό (Greene, et al, 2011).

2.2. Οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ευρώπη

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν την πλειονότητα του πληθυσμού των επιχειρήσεων στις ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες και περιγράφονται ως πραγματικοί γίγαντες της ευρωπαϊκής οικονομίας. Το 2003 υπήρχαν πάνω από 19 εκατομμύρια μικρομεσαίες επιχειρήσεις που απασχολούσαν 140 εκατομμύρια άτομα όταν την ίδια περίοδο υπήρχαν μόνο 40 χιλιάδες μεγάλες επιχειρήσεις που αντιστοιχούν μόλις στο 0,2% του συνόλου των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Επομένως 99,8% των ευρωπαϊκών εταιριών ήταν μικρομεσαίες επιχειρήσεις εκ των οποίων ποσοστό άνω του 90% αποτελούσαν οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, με προσωπικό λιγότερο των 10 ατόμων. Περίπου το μισό από αυτό το ποσοστό των πολύ μικρών επιχειρήσεων δεν απασχολούσαν κανένα άτομο (Stuart & Dearlove, 2005).

Όσο αναφορά τις εξαγωγές των ευρωπαϊκών μικρομεσαίων επιχειρήσεων ένα μεγάλο ποσοστό τους δεν εξάγει καθόλου. Γενικά περίπου μία στις δέκα μικρομεσαίες επιχειρήσεις πραγματοποιεί εξαγωγές (8%). Υπάρχουν μικρές χώρες της Ευρώπης που η ενασχόληση τους με τις εξαγωγές είναι αρκετά μεγάλη, όπως η Εσθονία (23% των επιχειρήσεων), η Σλοβενία (21%), η Δανία (17%) κ.α. ενώ σε αντίθεση υπάρχουν και μεγάλες χώρες της Ευρώπης που δεν απασχολούνται με εξαγωγές όπως η Ισπανία (3%) και η Γαλλία (6%).

Οι επιχειρήσεις δεν πωλούν μόνο τα προϊόντα τους σε παγκόσμιες αγορές αλλά αγοράζουν και ένα μεγάλο ποσοστό των εισροών τους, όπως υλικά, ενέργεια, κεφάλαια κ.α., από τις ξένες αγορές. Συγκεκριμένα 12% των εισροών μιας ευρωπαϊκής μικρομεσαίας επιχείρησης αγοράζονται από το εξωτερικό συμπεριλαμβανόμενης και της εργασίας που το ποσοστό της φτάνει στο 4%.

Σύμφωνα με την έκθεση του Observatory of European SME (2007) μικρές χώρες που έχουν πολύ ανοιχτή οικονομία (Μάλτα, Λουξεμβούργο, Ιρλανδία κ.α) σημειώνουν τα υψηλότερα ποσοστά στην αγορά εισροών από το εξωτερικό σε αντίθεση με τις μεγάλες χώρες (Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία κ.α.) που εμφανίζονται διστακτικές να εμπιστευτούν ξένους πόρους. Αυτό δείχνει ότι το μέγεθος της οικονομίας της χώρας μετράει, και όχι το μέγεθος της επιχείρησης, στην αναλογία των εισροών που αγοράζονται από το εξωτερικό (Κριεμάδης, 2011).

Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις εκτός από τις εξαγωγές και την αγορά εισροών επενδύουν και σε ξένες χώρες είτε με την ίδρυση θυγατρικών εταιριών είτε με τη μορφή των joint ventures. Συνολικά το 5% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων δηλώνουν κέρδη από τέτοιες δραστηριότητες με το Βέλγιο να κατέχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά και την Τουρκία να βρίσκεται στην πρώτη θέση κατέχοντας τις περισσότερες μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ευρώπη με θυγατρικές ή joint ventures στο εξωτερικό. Σε αντίθεση χώρες όπως η Ιταλία, η Γερμανία και η Ισπανία το φαινόμενο αυτό είναι πιο σπάνιο. Οι χώρες στόχοι της Ευρώπης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για τη δημιουργία θυγατρικών είναι το Βέλγιο, η Γαλλία και η Γερμανία. Είναι αρκετοί οι λόγοι που οδηγούν τις επιχειρήσεις να δημιουργήσουν συνεργασίες ή θυγατρικές εταιρείες σε άλλες χώρες. Κυρίαρχος είναι ο γεωγραφικός λόγος, οι επιχειρήσεις θέλουν να βρίσκονται όσο πιο κοντά στους τελικούς καταναλωτές για να μπορούν να γνωρίζουν καλύτερα τις ανάγκες τους. Ένας άλλος σημαντικός λόγος είναι οι χαμηλότεροι φόροι που λειτουργούν ως κίνητρο για τις επενδύσεις των επιχειρήσεων σε ξένες χώρες (Ματσατσίνης, et al, 2010).

2.3. Οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν την πλειονότητα των επιχειρήσεων που λειτουργούν. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση «Η κατάσταση και οι προοπτικές των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων» από τις 902.631

επιχειρήσεις οι 853.706 απασχολούν ο έως 4 άτομα και οι 25.331 από 5 έως 9 άτομα. Συνολικά οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν το 99,7% των επιχειρήσεων στην Ελλάδα και αυτό δείχνει την σημασία τους, και ιδιαίτερα των μικρών και πολύ μικρών, επιχειρήσεων στην οικονομική ζωή της χώρας. Επιπλέον το 83,23% των επιχειρήσεων εμφανίζουν τζίρο μικρότερο των 150.000€. Συσχετίζοντας τα στοιχεία της απασχόλησης κα του κύκλου εργασιών προκύπτει ότι 82,3% των ελληνικών επιχειρήσεων απασχολεί λιγότερους από 4 εργαζόμενους και έχει κύκλο εργασιών 150.000€. Στην Ελλάδα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι συνήθως οικογενειακές των οποίων η διοίκηση ταυτίζεται με την κυριότητα και η καθημερινή διαχείριση γίνεται συνήθως από τον ίδιο τον επιχειρηματία (Ματσατσίνης, et al, 2010).

Εύρος αριθμού απασχολούμενων	Αριθμός επιχειρήσεων	Ποσοστό επί του συνόλου(%)
0-4	853.706	94,6%
5-9	25.331	2,8%
10-100	21.847	2,4%
100 και άνω	1.747	0,2%
Σύνολο	902.631	100%

Τάξεις Κύκλου εργασιών	Τ ά ξε ι ς α π α σ χ
------------------------	---

	ό λ η σ η ς						
	0-4	5-9	10-19	20-29	30-49	50-99	100+
(0-0,15)	82,30%	0,65%	0,15%	0,03%	0,02%	0,01%	0,01%
(0,15-0,30)	6,60%	0,61%	0,12%	0,01%	0%	0%	0%
(0,30-0,50)	2,88%	0,48%	0,20%	0,03%	0,01%	0%	0%
(0,50-1,50)	2,36%	0,76%	0,51%	0,16%	0,07%	0,02%	0%
(1,50-5,00)	0,35%	0,29%	0,33%	0,16%	0,15%	0,08%	0,03%
(5-15)	0,04%	0,03%	0,06%	0,05%	0,08%	0,08%	0,06%
(15-50)	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,02%	0,03%	0,06%
(50-100)	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0,02%
(100+)	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0,02%

Οι κύριοι τομείς δραστηριότητας των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, η μεταποιητική βιομηχανία και ο τουρισμός ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα της οικονομίας, την γεωργία και την αλιεία. Ως προς την νομική τους μορφή η συντριπτική τους πλειοψηφία είναι προσωπικές εταιρίες (80%). Επίσης πολύ μικρό είναι το ποσοστό των ελληνικών επιχειρήσεων που ασχολούνται με τις εξαγωγές. Μόνο το 9% των επιχειρήσεων δηλώνει κέρδη από αυτή την δραστηριότητα και μόνο το 2% του εισοδήματος προέρχεται από εκεί. Παράλληλα ένα ποσοστό της τάξης του 5,8% των

ελληνικών επιχειρήσεων έχει επενδύσει στο εξωτερικό είτε με τη δημιουργία θυγατρικών εταιριών είτε με τη μορφή των joint ventures (Κριεμάδης, 2011).

Η γεωγραφική κατανομή των επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι άνιση αφού στην Αττική λειτουργεί το 35,27% των επιχειρήσεων όπου και πραγματοποιείται το 67,64% του συνολικού τζίρου. Επόμενη περιφέρεια είναι η Κεντρική Μακεδονία όπου εκεί είναι εγκατεστημένες 17,43% των επιχειρήσεων παράγοντας το 11,07 του συνολικού τζίρου. Στην περιφέρεια της Θεσσαλίας βρίσκονται 6,25% του συνόλου των επιχειρήσεων προσφέροντας μόλις το 2,99% του συνολικού τζίρου (Κριεμάδης, 2012).

2.4. Το προφίλ της Ελληνικής Μικρομεσαίας επιχείρησης

Το Εθνικό Παρατηρητήριο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις διεξήγαγε μια έρευνα η οποία αποτυπώνει την φυσιογνωμία των ελληνικών ΜΜΕ (2006-2007). Μέσα από αυτή την έρευνα προκύπτουν τα παρακάτω αποτελέσματα.

Ο μέσος αριθμός των απασχολούμενων είναι 1,5 στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, 20-22 στις μικρές και 96-99 στις μεσαίες (Κριεμάδης, 2012).

Για την λειτουργία μιας επιχείρησης καθώς και για την έναρξη αυτής χρησιμοποιούνται ίδια κεφάλαια και τραπεζικός δανεισμός. Μόνο ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 5% προέρχεται από δημόσια επιχορήγηση.

Ανεξαρτήτως του μεγέθους των επιχειρήσεων μόλις 2 στις 10 δημιουργούν συνεργασίες με άλλες επιχειρήσεις. Οι κυριότεροι λόγοι συνεργασίας είναι η πρόσβαση σε νέες αγορές, η μείωση του εργατικού κόστους, η παροχή βοηθητικών υπηρεσιών καθώς και η πρόσβαση σε τεχνολογία και τεχνογνωσία (Κριεμάδης, 2012).

Μόλις 2 στις 10 επιχειρήσεις εισήγαγαν στην αγορά καινοτόμα αγαθά ή υπηρεσίες καθώς και 1 στις 10 εισήγαγαν νέες ή βελτιωμένες διαδικασίες.

Ο βαθμός πιστοποίησης κατά ISO, ή κάποιο άλλο συναφές σύστημα ποιότητας, είναι ικανοποιητικός στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις σε αντίθεση με τις πολύ μικρές όπου είναι χαμηλός.

Το περιβάλλον στον χώρο των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων χαρακτηρίζεται από έντονο ανταγωνισμό, από σοβαρά θεσμικά προβλήματα, από υψηλό κόστος εισόδου των επιχειρήσεων καθώς και από έλλειψη πρόσβασης σε τεχνογνωσία (Κριεμάδης, 2012).

Τα σημαντικότερα εμπόδια των τοπικών αγορών είναι η έλλειψη ρευστότητας, ο υπερβολικός ανταγωνισμός, η μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών, η υψηλή φορολογία και ο κορεσμός σε συγκεκριμένους κλάδους.

Τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι το υψηλό λειτουργικό κόστος, η δυσκολία πρόσβασης σε χρηματοδότηση, η έλλειψη κατάλληλων υποδομών και η έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού (Κριεμάδης, 2012).

2.5. Πλεονεκτήματα και αδυναμίες των ΜΜΕ

Στις περισσότερες χώρες οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις κυριαρχούν στην βιομηχανική και εμπορική υποδομή. Διαδραματίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο στις εθνικές οικονομίες παρέχοντας ευκαιρίες απασχόλησης, ενεργώντας σαν προμηθευτής αγαθών και υπηρεσιών στους μεγάλους οργανισμούς και η οποιαδήποτε έλλειψη ποιότητας των προϊόντων θα επηρεάσει αρνητικά την ανταγωνιστική ικανότητα των μεγάλων οργανισμών. Στον τομέα της μεταποίησης οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις μπορούν να δρουν ως εξειδικευμένοι προμηθευτές από πρώτες ύλες, συστατικά και υποσυστήματα των μεγάλων επιχειρήσεων λόγω του

ότι μπορούν να παραχθούν με χαμηλότερη τιμή από ότι θα μπορούσαν οι μεγάλες επιχειρήσεις να πετύχουν σε εσωτερικό επίπεδο (Καμπουρίδης, 2001).

Υπάρχουν πολλές διαφορές μεταξύ των μεγάλων επιχειρήσεων και των ΜΜΕ όπως είναι στα συστήματα και τις διαδικασίες, στην κουλτούρα και την συμπεριφορά, στο ανθρώπινο δυναμικό καθώς επίσης στην αγορά και τους πελάτες. Οι ΜΜΕ είναι σε πλεονεκτική θέση όσο αναφορά την δομή διότι διευκολύνει την ταχύτερη γραμμή επικοινωνίας και την γρήγορη διαδικασία λήψης αποφάσεων, έχει μεγάλη συνεισφορά ως πηγή ιδεών για δραστηριότητες και καινοτομία, διακατέχεται από ενιαία κουλτούρα και υπάρχουν πολύ λίγες ομάδες συμφερόντων. Η πλειοψηφία των ΜΜΕ διαθέτουν απλά συστήματα και διαδικασίες τα οποία επιτρέπουν την ευελιξία, την άμεση ανατροφοδότηση καθώς και την καλύτερη κατανόηση και ταχύτερη ανταπόκριση στις ανάγκες των δυνητικών πελατών από ότι στις μεγάλες επιχειρήσεις. Αυτό ενισχύεται περισσότερο μέσω της εταιρικής νοοτροπίας ή οποία θα ευνοεί την ανάληψη πρωτοβουλιών για νέες αλλαγές με την προϋπόθεση ότι η διοίκηση θα στηρίξει και θα ηγείται της διαδικασίας αλλαγής. Όμως στις ΜΜΕ η λήψη αποφάσεων και η δύναμη είναι συγκεντρωμένη στον ιδιοκτήτη/διαχειριστή. Για αυτό το λόγο σημαντική είναι η αντίληψη του για την διαδικασία αλλαγής και για την καινοτομικότητα της επιχείρησης. Συνήθως αυτού του είδους οι ιδιοκτήτες είναι απρόθυμοι στο να μεταβιβάσουν την εξουσία ή την διαδικασία λήψης αποφάσεων σε άλλους που αυτό οδηγεί στην μείωση της καινοτομίας. Επίσης η υπερβολική εμπλοκή του ιδιοκτήτη στις επιχειρησιακές αποφάσεις μειώνει την τάση των επιχειρήσεων να αναλαμβάνουν κινδύνους. Οι ιδιοκτήτες εκτός από το γεγονός ότι αποφεύγουν τον κίνδυνο διακατέχονται συνήθως και από συντηρητισμό. Δεδομένου ότι η καινοτομία και η υιοθέτηση της ενέχει κινδύνους αυτά τα δύο στοιχεία την καθιστούν απαγορευτική (Παράσκαας, 2003).

Μερικά χαρακτηριστικά των ΜΜΕ δείχνουν την μεγαλύτερη δυνατότητα τους να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες του περιβάλλοντος τους. Οι ΜΜΕ είναι σε θέση να αξιοποιήσουν την εγγύτητα ως προς τους πελάτες και την ευελιξία τους στην ικανοποίηση των ταχέως μεταβαλλόμενων απαιτήσεων των πελατών τους δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο, πολύτιμα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Προβλήματα στην διατήρηση της ευελιξίας εξηγούν τον λόγο που ένα μεγάλο ποσοστό επιχειρήσεων αποτυγχάνουν. Οι ΜΜΕ συνήθως έχουν καλή εσωτερική επικοινωνία και έχουν ένα δυναμικό επιχειρηματικό στυλ διοίκησης. Επίσης υποστηρίζεται ότι η μέση ικανότητα των υπαλλήλων σε τεχνικά θέματα στις ΜΜΕ είναι υψηλότερη και οι καινοτομίες σε αυτές είναι λιγότερο δαπανηρές. Οι ΜΜΕ συνήθως ερευνούν νέους τεχνικούς χώρους. Επομένως η καινοτομία στις ΜΜΕ μπορεί να είναι (πιο) αποτελεσματική και αποδοτική (Κετικίδης, 2005).

Από την άλλη πλευρά οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν ορισμένες σημαντικές αδυναμίες που μπορούν να τις οδηγήσουν σε δυσμενή θέση. Από τις πιο σημαντικές αδυναμίες των ΜΜΕ θεωρείται η έλλειψη οικονομικών πόρων και η δυσκολία που αντιμετωπίζουν στην σύναψη δανείων καθώς και στους όρους αποπληρωμής τους. Μια άλλη σημαντική αδυναμία είναι η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορούν να παρέχουν καλύτερες αμοιβές καθώς και καλύτερο περιβάλλον εργασίας σε ειδικευμένο προσωπικό σε αντίθεση με τις ΜΜΕ.

Επιπλέον η γραφειοκρατία στις ΜΜΕ είναι ένα εμπόδιο για καινοτομική δραστηριότητα. Η μείωση της καθώς και η καλύτερη επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των μελών μιας ΜΜΕ συνεισφέρουν στην βελτίωση της εταιρικής εμπιστοσύνης που συμβάλλει στην ανάπτυξη καινοτομιών (Meyer & Allen, 2004).

Η ανεπάρκεια των συστημάτων διαχείρισης και μάρκετινγκ, η δυσκολία αντιμετώπισης της κρατικής νομοθεσίας και η αδυναμία πρόσβασης σε εξωτερικές πληροφορίες είναι παράγοντες που περιορίζουν την ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ. Επίσης λόγω των περιορισμένων δυνατοτήτων των ΜΜΕ σε μάρκετινγκ είναι πιο δύσκολο για μια επιχείρηση να προσπαθήσει να εισέλθει σε μία αγορά ή να δημιουργήσει μια καινούρια σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις (Hitt, 2004).

Β' ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Επιχειρείται ανάλυση του τομέα της μεταποίησης με βάση δείκτες που συγκεντρώνονται και δημοσιεύονται στην EUROSTAT, στο πλαίσιο της βάσης δεδομένων γνωστή ως «Στατιστικές Διάρθρωσης των Επιχειρήσεων και παγκόσμιες επιχειρηματικές δραστηριότητες» και «Ετήσιες αναλυτικές στατιστικές επιχειρήσεων για τις υπηρεσίες» (Structural business statistics & global business activities) και (Annual detailed enterprise statistics for services).

Η εν λόγω βάση δεδομένων περιλαμβάνει τους κλάδους C μέχρι N κατά NACE Rev. 2 H-N and S95ACE σε τέσσερα παραρτήματα:

1. Μεταποίηση (C-E),
2. Κατασκευές (F),
3. Εμπόριο (G)
4. Υπηρεσίες (H, I, K).

Βασικές μεταβλητές της βάσης δεδομένων είναι:

- Δημογραφικές μεταβλητές επιχειρήσεων (π.χ. αριθμός Επιχειρήσεων, κ.ά.)
- Μεταβλητές αποτελεσμάτων (π.χ. Κύκλος εργασιών, προστιθέμενη αξία, κ.ά.)
- Μεταβλητές εισροών (π.χ. απασχόληση, σύνολο αγορών, κ.ά.)

Συγκεκριμένα, η παρούσα μελέτη του κλάδου της Μεταποίησης περιλαμβάνει τον σχολιασμό και την ανάλυση απόλυτων τιμών και 12 ετήσιων ρυθμών μεταβολής για

τις χρονικές περιόδους 2008, 2010, 2012, 2014, 2016 στις εξής κατηγορίες επιχειρήσεων με βάση το μέγεθός τους:

Σύνολο απασχολούμενων

- 1-9 απασχολούμενοι (πολύ μικρές επιχειρήσεις)
- 10-19 απασχολούμενοι (μικρές επιχειρήσεις)
- 20-49 απασχολούμενοι (μεσαίες επιχειρήσεις)
- 50-249 απασχολούμενοι (μεγάλες επιχειρήσεις)
- 250 + απασχολούμενοι (πολύ μεγάλες επιχειρήσεις)

Οι δείκτες που αναλύονται έχουν ομαδοποιηθεί στις εξής ομοειδείς κατηγορίες:

- Γενικοί Οικονομικοί Δείκτες
- Δείκτες Απασχόλησης
- Δείκτες Δαπανών
- Δείκτες έρευνας και ανάπτυξης (R&D) και παραγωγικότητας

Τέλος αυτοί οι δείκτες εξετάστηκαν τόσο σε επίπεδο χώρας όσο σε επίπεδο χωρών της Μεσογείου με σκοπό να εντοπιστούν διαφορές μεταξύ των χωρών οι οποίες εκτιμάται ότι έχουν κοινά χαρακτηριστικά με την Χώρα μας.

Στο τέλος της ενότητας παρουσιάζονται αναλυτικά τα βασικά συμπεράσματα της ανάλυσης. Τα δεδομένα προς ανάλυση προέρχονται επίσης από τη βάση δεδομένων SBS. Η ανάλυση και τα αντίστοιχα συμπεράσματα εστιάζουν κυρίως στον κλάδο δραστηριότητα τροφίμων και ποτών που προκύπτουν με βάση το εκάστοτε κριτήριο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ

4.1. Ετήσιες αναλυτικές στατιστικές επιχειρήσεων για τις υπηρεσίες

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται και αναλύονται από επίσημες και αξιόπιστες διεθνείς αρχές, δείκτες, στατιστικά και απόλυτα μεγέθη σχετικά με τον κλάδο Δραστηριότητα Υπηρεσιών Τροφίμων και Ποτών στην χώρα της Ελλάδας, της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας και της Πορτογαλίας κατά την διάρκεια των ετών 2008, 2010, 2012, 2014, 2016. Στόχος της ανάλυσης που ακολουθείται παρακάτω είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά για τις επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης και ειδικότερα στον κλάδο των υπηρεσιών τροφίμων και ποτών κατά τα χρόνια της κρίσης του Ελληνικού κράτους (έτος 2008 – 2016) και η ταυτόχρονη μελέτη του κλάδου σε τέσσερις Ευρωπαϊκές χώρες, κατά τα ίδια έτη. Κατά την εξεταζόμενη περίοδο παρατηρήθηκε πως ο αριθμός των επιχειρήσεων στο σύνολο του αριθμού των εργαζομένων υπάρχει σχετική μείωση με συνολική μεταβολή περιόδου -2,91% πράγμα που η αρχή της οικονομικής κρίσης του 2008 επηρέασε τον αριθμό των επιχειρήσεων όλων των εξεταζόμενων χωρών. Από την άλλη βέβαια παρατηρήθηκε αύξηση στο σύνολο του κύκλου εργασιών με συνολικό ρυθμό μεταβολής 2% πράγμα που δείχνει την επιβίωση των επιχειρήσεων του κλάδου στα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Όπως επίσης παρατηρήθηκε ότι το σύνολο των απασχολούμενων είναι 17,38% με ποσοστό εργαζομένων στο σύνολο των απασχολούμενων να είναι 16,29% δηλαδή οι επιχειρήσεις να προσλαμβάνουν όλο και περισσότερο προσωπικό διότι οι ανάγκες των επιχειρήσεων αυξάνονται.

4.2. Γενικοί Οικονομικοί δείκτες

4.2.1. Αριθμός Επιχειρήσεων (χιλιάδες)

Σε αυτόν τον πίνακα παρουσιάζεται μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο ανάμεσα στα έτη του 2008 (αρχή οικονομικής κρίσης) έως το έτος του 2016 ανάμεσα στις πέντε εξεταζόμενες χώρες οι οποίες είναι, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Πορτογαλία για τον αριθμό των επιχειρήσεων.

Πίνακας 1. Αριθμός επιχειρήσεων σε χιλιάδες

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
ΧΩΡΕΣ	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
ΕΛΛΑΔΑ	85674	77189	-9,90%	73504	-4,77%	71579	-2,62%	88127	23,12%	33,02%
ΙΣΠΑΝΙΑ	266710	259751	-2,61%	256150	-1,39%	247500	-3,38%	281014	13,54%	16,15%
ΓΑΛΛΙΑ	193190	202958	5,06%	207360	2,17%	223259	7,67%	218796	-2,00%	-7,06%
ΙΤΑΛΙΑ	247429	249617	0,88%	261573	4,79%	265698	1,58%	273864	3,07%	2,19%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	84970	79178	-6,82%	76387	-3,52%	74462	-2,52%	75701	1,66%	8,48%
Σύνολο	877973	868693	-1,06%	874974	0,72%	882498	0,86%	937502	6,23%	7,29%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Βασική παρατήρηση θεωρείται ο συνολικός ρυθμός μεταβολής, των πέντε χωρών εκτός της χώρας της Πορτογαλίας, να είναι αρνητικός και να φτάνει ως και τρεις περίπου μονάδες υπό του μηδενός. Αναλυτικότερα, οι χώρες Γαλλία και Ιταλία κατά την διάρκεια των ετών έχουν μόνο αρνητικό ετήσιο ρυθμό μεταβολής, εκτός του έτους του 2016 η Γαλλία κάνει σημαντική αύξηση στον αριθμό των επιχειρήσεων και φτάνει από -4,81% (έτος 2010) στο +2,04%, ενώ η Ιταλία από -0,88% στο έτος 2010 φτάνει στο -2,98% κατά το έτος 2016. Σε αντίθεση τις δύο χώρες, Γαλλία και Ιταλία, οι χώρα της Ελλάδος, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας σημειώνουν αύξηση στον αριθμό των επιχειρήσεων κατά την διάρκεια των ετών. Παρατηρείται όμως πως και στις τρεις χώρες αυτές ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής είναι αρνητικός όπου την μεγαλύτερη μείωση την σημειώνει η χώρα της Ελλάδος με ποσοστό -18,78% έπειτα η χώρα της Ισπανίας με ποσοστό -11,93% και τέλος η Πορτογαλία με την μικρότερη μείωση με ποσοστό -1,64%.

4.2.2. Κύκλος εργασιών (εκατ. Ευρώ)

Ο κύκλος εργασιών ουσιαστικά φανερώνει τον «τζίρο» μιας επιχείρησης σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Πρόκειται για χρηματικό ποσό που λαμβάνει μία

επιχείρηση από πώληση προϊόντων ή παροχή υπηρεσιών. Έτσι ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων του κλάδου στην παροχή υπηρεσιών τροφίμων και ποτών στις εξεταζόμενες χώρες φανερώνει μία συνολική αύξηση του «τζίρου» κατά 6,45% σε διάρκεια δέκα ετών.

Πίνακας 2. Κύκλος εργασιών (εκατ. Ευρώ)

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
ΧΩΡΕΣ	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
ΕΛΛΑΔΑ	7852	6962	-11,33%	5061	-27,31%	5626	11,16%	5030	-10,59%	0,74%
ΙΣΠΑΝΙΑ	43760	41660	-4,80%	40659	-2,40%	39724	-2,30%	44283	11,48%	16,28%
ΓΑΛΛΙΑ	51915	58505	12,69%	62935	7,57%	66251	5,27%	70505	6,42%	-6,27%
ΙΤΑΛΙΑ	47638	47722	0,18%	49759	4,27%	50844	2,18%	55951	10,04%	9,87%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	7647	7558	-1,16%	6106	-19,21%	6334	3,73%	7718	21,85%	23,01%
Σύνολο	158812	162407	2,26%	164520	1,30%	168779	2,59%	183487	8,71%	6,45%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Αναλυτικότερα, υπάρχει μεγάλη μεταβολή περιόδου σε όλες τις χώρες εκτός από την χώρα της Γαλλίας η οποία σημειώνει μείωση με ποσοστό -6,27%, βέβαια όμως η χώρα της Γαλλίας είναι η μόνη που έχει θετική ετήσια μεταβολή κατά την διάρκεια των ετών. Αντίθετα η Ιταλία η οποία χώρα σημειώνει μικρό ποσοστό αύξησης +0,18% κατά το έτος 2010 αλλά στο έτος του 2016 φτάνει στο αποκορύφωμα της με ποσοστό +10,04%. Για την χώρα της Πορτογαλίας η μείωση ξεκινάει μετά το έτος του 2008 και κάνει μία απότομη και μεγάλη μείωση στο έτος 2012 με ετήσιο ρυθμό μεταβολής -19,21%, ο οποίος είναι ο μεγαλύτερος σε ποσοστό μείωσης από της εξεταζόμενες χώρες για τον κύκλο εργασιών. Το ίδιο παρατηρείται και στην χώρα της Ισπανίας η οποία εμφανίζει μείωση στον «τζίρο» μόνο κατά τα έτη 2008 ως 2014 με ετήσιο ρυθμό μεταβολής -4,80% (έτος 2010), ένα μεγάλο ποσοστό μείωσης για την χώρα. Τέλος, αρνητικά αποτελέσματα εμφανίζει η χώρα της Ελλάδος η οποία κατά την διάρκεια των ετών σημειώνει μεγάλες μειώσεις στον κύκλο εργασιών και φτάνει στο απόγειο της στο έτος του 2012 με ετήσιο ρυθμό -27,31%.

4.2.1. Δείκτες δαπανών

42.1.1. Αριθμός Απασχολούμενων

Σε αυτόν το πίνακα παρατηρείται μια αύξηση στον αριθμό των απασχολούμενων στο σύνολο και των πέντε εξεταζόμενων χωρών της τάξεως 17,38%. Σημαντική παρατήρηση θεωρείται ότι κατά το έτος του 2016 υπάρχει μεγάλη αύξηση στον αριθμό των εργαζομένων με την χώρα της Ελλάδος να κατέχει την πρώτη θέση από τις εξεταζόμενες χώρες με ετήσιο ρυθμό μεταβολής 50,34%, να ακολουθεί η Ισπανία με 16,16%, έπειτα η Πορτογαλία με 10,68%, η Ιταλία με 6,49% και τέλος η Γαλλία με 3,17%.

Πίνακας 3. Αριθμός απασχολούμενων

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
ΧΩΡΕΣ	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
ΕΛΛΑΔΑ	231.820	205.004	-11,57%	190.807	-6,93%	235.102	23,21%	353.450	50,34%	11,01%
ΙΣΠΑΝΙΑ	1.002.110	978.407	-2,37%	969.626	-0,90%	961.084	-0,88%	1.116.366	16,16%	2,40%
ΓΑΛΛΙΑ	0	791.475	0,00%	789.568	-0,23%	820.664	3,94%	846.701	3,17%	1,38%
ΙΤΑΛΙΑ	972.554	976.827	0,44%	1.056.470	8,19%	1.044.468	-1,14%	1.112.237	6,49%	2,80%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	242.352	237.713	-1,91%	218.149	-8,23%	214.635	-1,61%	237.548	10,68%	-0,21%
Σύνολο	2448836	3189426	-15,41%	3224620	-8,10%	3275953	23,52%	3666302	86,84%	17,38%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Να σημειωθεί ότι η Ελλάδα κατά τα πρώτα χρόνια της κρίσης ο αριθμός των απασχολούμενων είχε μειωθεί κατακόρυφα με ποσοστό -11,57% και έπειτα από το έτος του 2014 ξεκίνησε η αύξηση. Το ίδιο συνέβη και με τις υπόλοιπες χώρες αλλά με πολύ μικρότερα ποσοστά, δηλαδή ο ρυθμός μεταβολής ανέβαινε σε μικρό και σταθερό ρυθμό. Τέλος έμφαση χρειάζεται να δοθεί στην χώρα της Γαλλίας η οποία κατά το έτος του 2008 δεν εμφανίζει στοιχεία ώστε να υπάρχει μία ολοκληρωμένη μελέτη για τον αριθμό των απασχολούμενων.

4.2.1.2. Ποσοστό Εργαζομένων στο Σύνολο των Απασχολούμενων

Στον συγκεκριμένο πίνακα ποσοστό εργαζομένων στο σύνολο των απασχολούμενων παρατηρείται αύξηση στον συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 16,29%.

Πίνακας 4. Ποσοστό Εργαζομένων στο Σύνολο των Απασχολούμενων

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
ΧΩΡΕΣ	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
ΕΛΛΑΔΑ	50	51	0,99%	49	4,13%	57	17,42%	76	33,33%	11,17%
ΙΣΠΑΝΙΑ	71	71	-0,28%	71	0,14%	72	1,13%	77	6,54%	1,51%
ΓΑΛΛΙΑ	0	89	0,00%	89	0,90%	89	-0,34%	91	2,24%	0,56%
ΙΤΑΛΙΑ	59	58	-2,03%	64	9,67%	64	0,00%	66	3,46%	2,22%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	77	79	2,72%	78	-1,76%	79	1,15%	81	2,03%	0,83%
Σύνολο	258	347,8	1,40%	350,8	13,08%	360,7	19,36%	390,3	47,60%	16,29%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Πολύ σημαντική παρατήρηση θεωρείται η αύξηση που ακολουθεί η χώρα της Ελλάδος ανά περίοδο και να καταλήγει με ρυθμό μεταβολής 11,17% και να κατέχει την πρώτη θέση στην κατάταξη των πέντε εξεταζόμενων χωρών, πράγμα που σημαίνει ότι η χώρα χρειαζόταν μεγάλο αριθμό εργαζομένων για τις επιχειρήσεις του αλλά σίγουρα με λιγότερες απολαβές. Οι υπόλοιπες εξεταζόμενες χώρες ακολουθούν μικρή και σταθερή αύξηση στον ετήσιο ρυθμό μεταβολής τους.

4.2.1.3. Αριθμός Άμισθου Εργατικού Δυναμικού

Στον συγκεκριμένο πίνακα μπορεί να είναι εμφανές η επίπτωση της οικονομικής κρίσης του 2008 αλλά οι χώρες ανά οικονομική περίοδο προσπαθούν να μειώσουν τον αριθμό του άμισθου εργατικού προσωπικού.

Πίνακας 5. Αριθμός Άμισθου Εργατικού Δυναμικού

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
ΧΩΡΕΣ	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
ΕΛΛΑΔΑ	115.026	100.674	-12,48%	97.608	-3,05%	100.296	2,75%	83.297	-0,17%	-12,95%
ΙΣΠΑΝΙΑ	288.203	283.646	-1,58%	279.797	-1,36%	270.539	-3,33%	261.759	-3,25%	-9,52%
ΓΑΛΛΙΑ	0	90.581	0,00%	83.701	-7,60%	89.741	7,21%	75.421	-15,96%	-16,35%
ΙΤΑΛΙΑ	398.143	411.479	3,35%	385.802	-6,24%	381.277	-1,17%	380.961	-0,08%	-4,14%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	54.914	49.085	-10,61%	48.081	-2,05%	45.360	-5,66%	46.376	2,24%	-16,08%
Σύνολο	856286	935465	-21,32%	894989	-20,30%	887213	-0,20%	847814	-17,22%	-59,04%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Αναλυτικότερα φαίνεται πως οι δύο γειτονικές χώρες, Γαλλία και Πορτογαλία, προσπαθούν να μειώσουν τον συνολικό ρυθμό μεταβολής τους με το ποσοστό να φτάνει -16,35% και 16,08% αντίστοιχα. Όπως και η Ελλάδα δείχνει μεγάλη βελτίωση στην μείωση του ποσοστού του άμισθου εργατικού δυναμικού με συνολικό ρυθμό μεταβολής -12,95% και η χώρα της Ισπανίας με ποσοστό -9,52%. Τέλος η Ιταλία φαίνεται να είναι η μόνη χώρα με τον μικρότερο ποσοστό -4,14% πράγμα που σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις του κλάδου δραστηριότητα υπηρεσιών τροφίμων και ποτών να είναι υγιής.

4.2.1.4. Κύκλος Εργασιών ανά Απασχολούμενο (Χιλ. Ευρώ)

Στο επίπεδο του συνόλου του τομέα δραστηριότητα υπηρεσιών τροφίμων και ποτών παρατηρείται μείωση στο σύνολο των εξεταζόμενων χωρών στον κύκλο εργασιών ανά απασχολούμενο με ποσοστό -12,54%. Σημειώνεται μεγάλη μείωση στην χώρα της Ελλάδος κατά το έτος 2016 με ετήσιο ρυθμό μεταβολής -40,59% και ανέρχεται στην πρώτη θέση με την μεγαλύτερη μείωση από τις εξεταζόμενες χώρες.

Πίνακας 6. Κύκλος Εργασιών ανά Απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
ΧΩΡΕΣ	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
ΕΛΛΑΔΑ	34	34	0,29%	27	-22,06%	24	-9,81%	14	-40,59%	-14,43%
ΙΣΠΑΝΙΑ	44	43	-2,52%	42	-1,64%	41	-1,43%	40	-3,87%	-1,90%
ΓΑΛΛΙΑ	0	74	0,00%	80	7,85%	81	1,25%	83	3,22%	2,64%
ΙΤΑΛΙΑ	49	49	-0,20%	47	-3,68%	49	3,40%	50	3,29%	0,56%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	32	32	-0,63%	28	-11,95%	30	5,36%	33	10,17%	0,59%
Σύνολο	158,2	231,2	-3,06%	223,2	-31,48%	224,1	-1,23%	220	-27,78%	-12,54%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Η μείωση του κύκλου εργασιών ανά απασχολούμενο στην χώρα Ελλάδα ξεκινάει από το έτος 2012 με -22,06% και φτάνει μετά από τέσσερα χρόνια στο -40,59%. Έπειτα και η Ισπανία από τα πρώτα κιάλας χρόνια της κρίσης, έτος 2008 εμφανίζει μείωση στο κύκλο εργασιών ανά απασχολούμενο ξεκινώντας με -2,5% και καταλήγει στο έτος 2016 με ετήσιο ποσοστό μεταβολής -3,87%. Στην συνέχεια η Ιταλία και η Πορτογαλία παρουσιάζουν μείωση του κύκλου εργασιών ανά απασχολούμενο από το έτος 2008 με ποσοστό μεταβολής -0,20% για την Ιταλία και -0,63% για την Πορτογαλία αλλά από το έτος 2014 εμφανίζουν και οι δύο χώρες σχετική άνοδο με ετήσιο ρυθμό μεταβολής για το έτος 2016 στην χώρα Ιταλία 3,29% και την Ισπανία 10,17%. Τέλος για την χώρα της Γαλλίας δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία κατά το έτος 2008 για να υπάρξει ένα ορθό συμπέρασμα από την αρχή των εξεταζόμενων ετών, όμως παρατηρείται στην μοναδική χώρα ότι ο κύκλος εργασιών αυξάνεται κατά την διάρκεια των ετών και φτάνει στο 2016 με ετήσιο ρυθμό μεταβολής 3,22%.

4.2.1.5. Συνολικές Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών (Εκατ. Ευρώ)

Οι δαπάνες για αγορές αγαθών και υπηρεσιών έχουν μεγάλη διαφορά σε σχέση με τα έξοδα προσωπικού. Επομένως η αντίστοιχη συνεισφορά τους στην διαμόρφωση του λειτουργικού περιθωρίου είναι πολύ μεγαλύτερη.

Πίνακας 7. Συνολικές Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών σε εκατομμύρια ευρώ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
ΧΩΡΕΣ	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
ΕΛΛΑΔΑ	5.816	4.771	-17,96%	3.890	-18,47%	4.302	10,60%	4.728	9,88%	-3,19%
ΙΣΠΑΝΙΑ	26.851	25.619	-4,59%	25.456	-0,64%	25.158	-1,17%	27.539	9,47%	0,62%
ΓΑΛΛΙΑ	29.137	31.610	8,49%	36.270	14,74%	37.146	2,41%	39.382	6,02%	6,33%
ΙΤΑΛΙΑ	30.318	30.273	-0,15%	31.322	3,47%	32.434	3,55%	35.319	8,89%	3,15%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	4.834	4.844	0,21%	4.214	-13,01%	4.344	3,09%	5.049	16,21%	1,30%
Σύνολο	96955	97117,1	-14,00%	101150,7	-13,91%	103385,1	18,48%	112016,2	50,47%	8,21%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Στον παραπάνω πίνακα φαίνεται πως η χώρα της Γαλλίας δαπανά περισσότερα από κάθε άλλη από τις εξεταζόμενες χώρες και βρίσκεται στην πρώτη θέση με συνολικό ρυθμό μεταβολής 6,33% έπειτα ανέρχεται στην δεύτερη θέση η Ισπανία με συνολικό ρυθμό μεταβολής 3,15% ακολουθεί η Πορτογαλία με συνολικό ρυθμό μεταβολής 1,30%, η Ισπανία με 0,62% και τέλος η Ελλάδα με -3,19%, πράγμα που σημαίνει ότι έχει μειώσει δραματικά τις συνολικές αγορές αγαθών και υπηρεσιών στον κλάδο δραστηριότητας τροφίμων και ποτών.

4.2.1.5. Ποσοστό του Κόστους Προσωπικού στις Συνολικές Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών

Οι δείκτες των ποσοστών συμμετοχής των εξόδων προσωπικού στην παραγωγή και στις συνολικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών αποτελούν σημαντική ένδειξη της πορείας της κερδοφορίας μιας επιχείρησης και αντίστοιχα και του κλάδου.

Πίνακας 8. Ποσοστό του Κόστους Προσωπικού στις Συνολικές Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
ΧΩΡΕΣ	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
ΕΛΛΑΔΑ	25	28	12,65%	30	8,33%	25	-15,38%	30	19,37%	5,00%
ΙΣΠΑΝΙΑ	46	48	5,01%	49	0,62%	47	-3,09%	49	3,83%	1,27%
ΓΑΛΛΙΑ	0	64	0,00%	61	-4,22%	61	-0,16%	61	0,33%	-0,81%
ΙΤΑΛΙΑ	34	35	2,33%	38	7,98%	38	-1,06%	39	4,00%	2,65%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	36	38	4,14%	38	1,06%	36	-4,72%	37	1,93%	0,48%
Σύνολο	140,9	212,6	24,13%	215,7	13,77%	207,3	-24,41%	216,4	29,46%	8,59%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Η διαχρονική αύξηση του ποσοστού αυτού 8,59% οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα έξοδα προσωπικού καταλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερο τμήμα των συνολικών ταμειακών ροών που δημιουργούνται στην επιχείρηση, επιφέροντας μείωση της κερδοφορίας. Παρατηρείται στον παραπάνω πίνακα ότι η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση με ποσοστό 5% ενώ η αμέσως επόμενη χώρα, Ιταλία, έχει συνολικό ρυθμό μεταβολής 2,65%, σχεδόν το μισό ποσοστό από την χώρα της Ελλάδας, η Ισπανία με 1,27% και η Πορτογαλία με 0,48% ενώ η Γαλλία σημειώνει -0,81% στο ποσοστό κόστους προσωπικού στις συνολικές αγορές αγαθών και υπηρεσιών πράγμα που βοηθάει αρκετά στην αναπτυξιακή κερδοφορία των επιχειρήσεων της. Να σημειωθεί ότι όλες οι χώρες στα πρώτα χρόνια ως και το 2012 είχαν υψηλά ποσοστά στο κόστος προσωπικού αλλά το 2014 τα μείωσαν κατά μεγάλο ποσοστό με την χώρα της Ελλάδας να φτάνει η ετήσια μεταβολή -15,38%.

4.2.1.6. Μέσο Κόστος Προσωπικού (Κόστος Προσωπικού ανά Εργαζόμενο) (Χιλ. Ευρώ)

Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται ως το πηλίκο των εξόδων προσωπικού (δηλαδή του αθροίσματος του κόστους από μισθούς και ημερομίσθια και για ασφαλιστικές εισφορές) προς τον αριθμό των εργαζομένων.

Πίνακας 9. Μέσο Κόστος Προσωπικού σε χιλιάδες ευρώ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
ΧΩΡΕΣ	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
ΕΛΛΑΔΑ	12	13	3,28%	13	-0,79%	8	-35,20%	5	-34,57%	-13,46%
ΙΣΠΑΝΙΑ	17	18	2,89%	18	0,56%	17	-4,47%	16	-8,19%	-1,84%
ΓΑΛΛΙΑ	0	29	0,00%	32	9,00%	31	-1,27%	31	0,96%	1,74%
ΙΤΑΛΙΑ	18	19	3,87%	18	-5,85%	18	3,39%	19	2,73%	0,83%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	9	10	4,30%	9	-3,09%	9	-1,06%	10	5,38%	1,11%
Σύνολο	56,9	87,8	14,34%	89	-0,17%	83,9	-38,61%	81	-33,69%	-11,62%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Βασικό συμπέρασμα είναι η μεγαλύτερη διαχρονική αύξηση του μέσου όρου των εξόδων προσωπικού για την χώρα της Γαλλίας με συνολικό ρυθμό μεταβολής 1,74%, της Πορτογαλίας με συνολικό ρυθμό μεταβολής 1,11% και της Ιταλίας με συνολικό ρυθμό μεταβολής 0,83% σε αντίθεση με την χώρα της Ισπανίας με συνολικό ρυθμό μεταβολής -1,84% και της χώρα της Ελλάδας που ο συνολικός ρυθμός μεταβολής φτάνει στο -13,46%.

4.2.2. Μισθοί και ημερομίσθια και κόστος ασφαλιστικών εισφορών

Οι βασικότερες δαπάνες οι οποίες αναλύονται και στους παραπάνω πίνακες είναι τα έξοδα προσωπικού, οι μισθοί και ημερομίσθια και βέβαια το κόστος των ασφαλιστικών εισφορών.

Πίνακας 10. Έξοδα Προσωπικού σε χιλιάδες ευρώ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
ΧΩΡΕΣ	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
ΕΛΛΑΔΑ	1.426	1.315	-7,80%	1.164	-11,47%	1.089	-6,44%	1.426	30,94%	1,05%
ΙΣΠΑΝΙΑ	12.336	12.341	0,04%	12.356	0,12%	11.828	-4,28%	13.452	10,74%	1,32%
ΓΑΛΛΙΑ	0	20.231	0,00%	22.241	9,93%	22.738	2,24%	24.194	6,40%	3,71%
ΙΤΑΛΙΑ	10.398	10.613	2,07%	11.875	11,90%	12.168	2,46%	13.770	13,17%	5,92%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1.748	1.826	4,47%	1.606	-12,05%	1.575	-1,90%	1.867	18,54%	1,81%
Σύνολο	25907,1	46325,7	-1,22%	49241,8	-1,57%	49397,9	-7,92%	54708,8	79,79%	13,81%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Τα έξοδα προσωπικού χωρίζονται στις δαπάνες για μισθούς και ημερομίσθια και στις ασφαλιστικές εισφορές. Οι δαπάνες των εξόδων προσωπικού παρουσιάζουν μια σχετική μικρή αύξηση στο σύνολο των εξεταζόμενων περιόδων με την χώρα της Ιταλία να κατέχει την πρώτη θέση με συνολικό ρυθμό μεταβολής 6,51% όπου στην χώρα κατά την διάρκεια των ετών επικρατούσε μόνο η αύξηση στους μισθούς και στα ημερομίσθια φτάνοντας στο 2016 με ετήσιο ρυθμό μεταβολής 16,51%. Έπειτα η Γαλλία με συνολικό ρυθμό μεταβολής 4,49% όπου και σε αυτήν την χώρα επικρατούσε αύξηση στα ημερομίσθια και μισθούς των εργαζομένων και απασχολούμενων.

Πίνακας 11. Μισθοί και ημερομίσθια σε εκατομμύρια ευρώ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
ΧΩΡΕΣ	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
ΕΛΛΑΔΑ	1.115	1.033	-7,42%	917	-11,18%	862	-6,06%	1.141	32,45%	1,56%
ΙΣΠΑΝΙΑ	9.688	9.773	0,88%	9.760	-0,14%	9.307	-4,63%	10.529	13,12%	1,85%
ΓΑΛΛΙΑ	0	14.989	0,00%	16.394	9,38%	17.127	4,47%	18.598	8,59%	4,49%
ΙΤΑΛΙΑ	7.681	7.853	2,24%	8.820	12,32%	8.949	1,46%	10.427	16,51%	6,51%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1.332	1.410	5,83%	1.240	-12,08%	1.218	-1,73%	1.451	19,09%	2,22%
Σύνολο	19816,3	35056,9	1,53%	37130,4	-1,70%	37463,8	-6,49%	42145,2	89,76%	16,63%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Στην συνέχεια η χώρα της Πορτογαλίας με 2,22% κατά την διάρκεια των εξεταζόμενων ετών υπήρχε μεγάλη μείωση στα ημερομίσθια και μισθούς στα έτη 2012 και 2014 με ετήσιο ρυθμό μεταβολής -12,08% και -1,73% αντίστοιχα αλλά στο έτος 2016 ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής έφτασε στα 19,09%, μια πολύ μεγάλη αύξηση. Η Πορτογαλία πάλι με συνολικό ρυθμό μεταβολής 1,85% στα έτη 2012 και 2014 βίωσε μεγάλη μείωση επίσης στου μισθούς και ημερομίσθια των εργαζομένων και απασχολούμενων αλλά στο έτος 2016 υπάρχει ανάπτυξη με ποσοστό 10,74%. Τέλος η χώρα της Ελλάδας από τα πρώτα χρόνια της κρίσης, έτος 2008, βιώνει και όλο και μειώσεις στον δείκτη αυτόν μέχρι το έτος 2014 όπου η μείωση φτάνει τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής στα -6,06% και το 2016 βελτιώνονται και η ανάπτυξη αγγίζει το ποσοστό 32,45%. Ακόμα και ο δείκτης έξοδα προσωπικού για την χώρα της Ελλάδας ακολουθεί την ίδια ακριβώς πορεία με τα πρώτα χρόνια της κρίσης, έτος 2008, να υπάρχει μια μεγάλη και φανερή μείωση στα έξοδα προσωπικού όμως η βελτίωση να έρχεται στο έτος του 2016 με ετήσιο συνολικό ρυθμό μεταβολής 30,94% και με συνολικό ρυθμό μεταβολής στο σύνολο των πέντε ετών με ποσοστό 1,05% και να κατέχει την πέμπτη θέση. Όπως επίσης η χώρα της Ελλάδος και στις ασφαλιστικές εισφορές να διατηρεί την ίδια ανάπτυξη με τα πρώτα χρόνια να σημειώνονται μειώσεις στις ασφαλιστικές εισφορές και κατά το έτος 2016 με ετήσιο ρυθμό μεταβολής 25,25% η χώρα να εκτοξεύει τις ασφαλιστικές εισφορές στα ύψη, με συνολικό ρυθμό μεταβολής -0,88%. Η Ισπανία κατά την διάρκεια των εξεταζόμενων ετών σημειώνει αύξηση και στα έξοδα προσωπικού και στις ασφαλιστικές εισφορές με την μόνη περίοδο το έτος 2014 να σημειώνεται μείωση στο ετήσιο ρυθμό μεταβολής με ποσοστό -4,28% για τα έξοδα προσωπικού και -3,04% για τις ασφαλιστικές εισφορές ενώ ο συνολικός ρυθμός μεταβολής είναι 1,32% για τα έξοδα προσωπικού και 2,79% για τις ασφαλιστικές εισφορές. Η Πορτογαλία όμως σημειώνει μεγάλη μείωση στα έξοδα προσωπικού στα έτη 2012 και 2014 με ετήσιο ρυθμό μεταβολής -12,05% και -1,90% αντίστοιχα. Όμως η μείωση αυτή δεν κρατάει και πολύ γιατί στο έτος 2016 παρουσιάζεται και πάλι μεγάλη αύξηση με ετήσιο ρυθμό μεταβολής 18,54% πράγμα που σημαίνει ο η κερδοφορία των επιχειρήσεων μειώνεται αρκετά.

Πίνακας 12. Κόστος ασφαλιστικών εισφορών σε εκατομμύρια ευρώ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
ΧΩΡΕΣ	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
ΕΛΛΑΔΑ	311	282	-9,20%	247	-12,54%	227	-7,90%	285	25,25%	-0,88%
ΙΣΠΑΝΙΑ	2.574	2.577	0,13%	2.603	0,97%	2.523	-3,04%	2.924	15,87%	2,79%
ΓΑΛΛΙΑ	0	5.243	0,00%	5.847	11,52%	5.611	-4,03%	5.596	-0,28%	1,44%
ΙΤΑΛΙΑ	2.717	2.760	1,57%	3.055	10,69%	3.218	5,34%	3.343	3,88%	4,30%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	415	416	0,12%	366	-11,97%	357	2,46%	417	16,66%	1,45%
Σύνολο	6017,6	11278,2	-7,38%	12117,3	-1,33%	11937	-7,17%	12563,7	61,38%	9,10%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Επίσης και οι ασφαλιστικές εισφορές για την χώρα της Πορτογαλίας έχουν μειωθεί αρκετά μέχρι το έτος 2012 με ετήσιο ρυθμό μεταβολής -11,97% και έπειτα από αυτήν την χρονιά υπάρχει μεγάλη αύξηση και αυτό φαίνεται στο 2016 όπου ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής ανέρχεται στα 16,66%. Έτσι και στα έξοδα προσωπικού σημειώνεται μεγάλη μείωση στο έτος 2012 με ποσοστό μεταβολής -12,05% όπου επίσης η αύξηση επανέρχεται και πάλι στο έτος 2016 με ετήσιο ρυθμό μεταβολής 18,54%. Για την χώρα της Ιταλίας σημειώνονται αυξήσεις για τα έξοδα προσωπικού κατά την διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου με το να φτάνει ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής με ποσοστό 13,17% για το έτος 2016 ενώ για τις ασφαλιστικές εισφορές η χώρα της Ιταλίας έχει μικρές αυξήσεις από το έτος 2008 ως και το 2016 με τον υψηλό όμως ποσοστό ετήσιο ρυθμό μεταβολής να συγκεντρώνεται στο έτος 2012 με 10,69%. Τέλος η Γαλλία για το έτος 2008 δεν μας δίνει κάποια στοιχεία ώστε να αντλήσουμε πληροφορίες αλλά οι ασφαλιστικές της εισφορές κατά την διάρκεια των ετών μειώνονται και ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής για το έτος 2016 ανέρχεται στα -0,28% και τα έξοδα προσωπικού της χώρας διατηρούν μικρές αυξήσεις κατά την διάρκεια των ετών με ετήσιο ρυθμό μεταβολής κατά το έτος 2016 να ανέρχεται στα 6,40%.

4.2.3. Αριθμός επιχειρήσεων ανά χώρα

4.2.3.1. Αριθμός Επιχειρήσεων (Ελλάδα)

Ο κλάδος δραστηριότητα υπηρεσιών τροφίμων και ποτών στην Ελλάδα αποτελείται από 85.624 επιχειρήσεις κατά το έτος 2008 και καταλήγει σε αριθμό επιχειρήσεων 88.127 το έτος 2016. Φαίνεται πως υπάρχει μια μικρή ανοδική πορεία στο ρυθμό μεταβολής μέχρι το έτος 2010 και φτάνει στον ελάχιστο αριθμό επιχειρήσεων 73.505 και ρυθμό μεταβολής -95,14% στο έτος 2012 και αποκορυφώνεται στο έτος 2016 με ρυθμό μεταβολής 1378,89%.

Πίνακας 13. Αριθμός επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Ελλάδα	2008		2010		2012		2014		2016		
Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου	
1 ως 9 απάσχ.	82.918	74.403	-10,27%	71.721	-3,60%	67.890	-5,34%	79.769	17,50%	-1,71%	
10 ως 19 απάσχ	2.153	2.037	-5,39%	1.494	-26,65%	2.987	99,93%	5.740	92,17%	160,06%	
20 ως 49 απάσχ	553	714	29,11%	266	-62,74%	663	149,25%	2.292	245,70%	361,32%	
50 ως 249 απάσχ	0	31	0,00%	20	-35,48%	34	70,00%	314	823,52%	858,04%	
250 + απάσχ	0	3	0,00%	4	33,33%	4	0,00%	12	200,00%	233,33%	
Σύνολο	85624	77188	13,45%	73505	-95,14%	71578	313,84%	88127	1378,89%	1611,04%	

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Κατά την διάρκεια των ετών παρατηρείται ότι οι πολύ μικρού μεγέθους επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο αριθμό ιδρυόμενων επιχειρήσεων, ξεκινώντας από το 2008 με αριθμό 82.918 και φτάνει το 2016 με αριθμό 79.769. Παρατηρείται όμως μια μικρή πτώση του ρυθμού μεταβολής με ποσοστό -1,71%. Έπειτα οι μικρού μεγέθους επιχειρήσεις από το έτος 2008 μέχρι και το έτος 2012 φαίνεται να έχουν πτώση στον αριθμό των επιχειρήσεων καθώς από τις 2.153 φτάνουν στις 1.494 επιχειρήσεις όμως μετά το έτος 2012 υπάρχει μια μεγάλη ανάκαμψη στα έτη 2014 και 2016 με 2.987 και 5.740 αριθμό επιχειρήσεων αντίστοιχα. Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα στο συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 160,06%. Συνεχίζοντας στις μεσαίες επιχειρήσεις, παρατηρείται ότι σε όλα τα έτη

υπάρχει μια εμφανής άνοδος στο ρυθμό μεταβολής όπως και στον αριθμό των επιχειρήσεων εκτός από το έτος 2010 στο 2012 όπου από 714 επιχειρήσεις φτάνουν στις 266 αλλά αυτή η μεγάλη αύξηση των επιχειρήσεων φαίνεται και στο συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 361,32%. Στις μεγάλες επιχειρήσεις παρατηρείται αρχικά μια μικρή μείωση στον αριθμό των επιχειρήσεων όπως και του ρυθμού μεταβολής το έτος 2010 μέχρι και το 2012 παρόλα αυτά στα υπόλοιπα έτη υπάρχει μια τεράστια αύξηση στις επιχειρήσεις και αυτό φαίνεται στο συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 858,04%. Τέλος στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις παρατηρείται μια αύξηση στον αριθμό των επιχειρήσεων που φαίνεται στο συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 233,33%.

4.2.3.2. Αριθμός Επιχειρήσεων (Ισπανία)

Ο κλάδος δραστηριότητα υπηρεσιών τροφίμων και ποτών στην Ισπανία αποτελείται από 266.710 επιχειρήσεις κατά το έτος 2008 και καταλήγει σε αριθμό επιχειρήσεων 281.013 το έτος 2016.

Πίνακας 14. Αριθμός επιχειρήσεων στην Ισπανία

ΙΣΠΑΝΙΑ	2008		2010		2012		2014		2016		Μεταβολή Περιόδου
Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή		
1 ως 9 απάσχ.	254.272	247.034	-2,84%	243.740	-1,33%	235.081	-3,55%	262.416	11,63%	3,91%	
10 ως 19 απάσχ	8.880	8.877	-0,03%	8.943	0,74%	8.967	0,27%	13.230	47,54%	48,52%	
20 ως 49 απάσχ	2.777	3.160	13,80%	2.798	-11,46%	2.845	1,68%	4.718	65,83%	69,85%	
50 ως 249 απάσχ	683	585	14,35%	577	-1,37%	518	-10,22%	539	4,05%	6,81%	
250 + απάσχ	98	95	-3,06%	92	-3,10%	89	-3,26%	110	23,59%	14,17%	
Σύνολο	266710	259751	22,22%	256150	-16,52%	247500	-15,08%	281013	152,64%	143,26%	

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Φαίνεται πως υπάρχει μια μικρή ανοδική πορεία στο ρυθμό μεταβολής μέχρι το έτος 2010 και φτάνει στον ελάχιστο αριθμό επιχειρήσεων 247.500 και ρυθμό

μεταβολής -15,08% στο έτος 2014 και αποκορυφώνεται στο έτος 2016 με ρυθμό μεταβολής 152,64%. Κατά την διάρκεια των ετών παρατηρείται ότι οι πολύ μικρού μεγέθους επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο αριθμό ιδρυόμενων επιχειρήσεων, ξεκινώντας από το 2008 με αριθμό 254.272 και φτάνει το 2016 με αριθμό 262.416. Παρατηρείται όμως μια μικρή αύξηση του ρυθμού μεταβολής με ποσοστό 3,91%. Έπειτα οι μικρού μεγέθους επιχειρήσεις από το έτος 2008 μέχρι και το έτος 2010 φαίνεται να έχουν μια μικρή πτώση στον αριθμό των επιχειρήσεων καθώς από τις 8.880 φτάνουν στις 8.877 επιχειρήσεις όμως μετά το έτος 2010 υπάρχει μια μεγάλη ανάκαμψη στα έτη 2012,2014 και 2016 με 8.943, 8.967 και 13.230 αριθμό επιχειρήσεων αντίστοιχα. Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα στο συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 48,52%. Συνεχίζοντας στις μεσαίες επιχειρήσεις, παρατηρείται ότι στα έτη υπάρχει μια εμφανής άνοδος στο ρυθμό μεταβολής όπως και στον αριθμό των επιχειρήσεων εκτός από το έτος 2010 στο 2012 όπου από 3.160 επιχειρήσεις φτάνουν στις 2.798 αλλά αυτή η μεγάλη αύξηση των επιχειρήσεων φαίνεται και στο συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 69,85%. Στις μεγάλες επιχειρήσεις παρατηρείται αρχικά μια αύξηση των επιχειρήσεων με ποσοστό μεταβολής 14,35% ενώ από το έτος 2012 ως και το έτος 2014 παρατηρείται μια μείωση στο ρυθμό μεταβολής με -1,37% και -10,22% αντίστοιχα. Το έτος 2016 παρατηρείται μια αύξηση στο ρυθμό μεταβολής καθώς από το -10,22 που είχε το έτος 2014 φτάνει το 4,05%. Η αύξηση στο ρυθμό μεταβολής για τις μεγάλες επιχειρήσεις φαίνεται από το συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 6,81%. Τέλος στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις παρατηρείται μια μείωση στις επιχειρήσεις όπως και στο ρυθμό μεταβολής καθώς τα έτη 2008 ως και 2014 υπάρχουν 98, 95, 92, 89 επιχειρήσεις και -3,06%, -3,10%, -3,26% αντίστοιχα. Ενώ το έτος 2016 παρατηρείται μια μεγάλη αύξηση στο ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 23,59%. Παρατηρείται μια συνολική αύξηση στις μεγάλες επιχειρήσεις αφού ο συνολικός ρυθμός μεταβολής είναι 14,17%

42.3.3. Αριθμός Επιχειρήσεων (Γαλλία)

Ο κλάδος δραστηριότητα υπηρεσιών τροφίμων και ποτών στην Γαλλία κατά το έτος του 2008 για όλες τις κατηγορίες των επιχειρήσεων δεν παρουσιάζουν κανένα στοιχείο. Οπότε οι πολύ μικρού μεγέθους επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο αριθμό ιδρυόμενων επιχειρήσεων, ξεκινώντας από το 2010 με 194.754 και φτάνει το 2016 με 208.403 επιχειρήσεις.

Πίνακας 15. Αριθμός επιχειρήσεων στην Γαλλία

ΓΑΛΛΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
1 ως 9 απάσχ.	0	194.754	0,00%	198.007	1,67%	214.461	8,31%	208.403	-2,82%	7,16%
10 ως 19 απάσχ	0	5.042	0,00%	6.153	22,03%	5.729	-6,89%	6.914	20,68%	35,82%
20 ως 49 απάσχ	0	2.791	0,00%	2.803	0,43%	2.714	-3,18%	3.079	13,45%	10,70%
50 ως 249 απάσχ	0	297	0,00%	322	8,42%	292	-9,32%	326	11,64%	10,74%
250 + απάσχ	0	74	0,00%	54	-27,03%	64	18,52%	74	15,63%	-24,14%
Σύνολο	0	202958	0,00%	207339	5,52%	223260	7,44%	218796	58,58%	40,28%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Παρατηρείται όμως μια μικρή αύξηση του ρυθμού μεταβολής με ποσοστό 7,16%. Έπειτα οι μικρού μεγέθους επιχειρήσεις από το έτος 2010 ως και το έτος 2016 έχουν μια ανώμαλη διακύμανση παρ' όλα αυτά ο συνολικός ρυθμός μεταβολής δείχνει ότι υπάρχει μια αύξηση με ποσοστό 35,82%. Συνεχίζοντας στις μεσαίες επιχειρήσεις, παρατηρείται ότι στα έτη υπάρχει μια εμφανής άνοδος του ρυθμού μεταβολής εκτός από το έτος 2014 με ρυθμό μεταβολής -3,18%. Αυτό φαίνεται και από το συνολικό ρυθμό μεταβολής που είναι 10,70%. Στις μεγάλες επιχειρήσεις παρατηρείται μια ανώμαλη διακύμανση παρ' όλα αυτά ο συνολικός ρυθμός μεταβολής δείχνει ότι υπάρχει μια αύξηση με ποσοστό 10,74%. Ενώ στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις παρατηρείται μια μεγάλη μείωση του ρυθμού μεταβολής ως το έτος 2012, τα επόμενα έτη υπάρχει μια μικρή αύξηση όπως φαίνεται το έτος 2014 φτάνει στο ποσοστό 18,52% και το έτος 2016 με ποσοστό 15,63% αντίστοιχα.

Στο συνολικό ρυθμό μεταβολής φαίνεται ότι υπάρχει μια μείωση στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με ποσοστό -24,14%

4.2.3.4. Αριθμός Επιχειρήσεων (Ιταλία)

Ο κλάδος δραστηριότητα υπηρεσιών τροφίμων και ποτών στην Ιταλία αποτελείται από 247.429 επιχειρήσεις κατά το έτος 2008 και καταλήγει σε αριθμό επιχειρήσεων 273.864 το έτος 2016. Φαίνεται πως υπάρχει μια ανοδική πορεία στο ρυθμό μεταβολής μέχρι το έτος 2016 με ποσοστό 5,21% το έτος 2010, 47% το έτος 2012, 5% το έτος 2014, 67% το έτος 2016.

Πίνακας 16. Αριθμός επιχειρήσεων στην Ιταλία

ΙΤΑΛΙΑ	2008		2010		2012		2014		2016		Μεταβολή Περιόδου
	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή		
1 ως 9 απάσχ.	235.560	238.229	1,13%	248.115	4,15%	252.442	1,74%	258.290	2,32%	9,34%	
10 ως 19 απάσχ	9.748	9.389	-3,68%	11.079	18,00%	10.844	-2,12%	12.657	16,72%	28,92%	
20 ως 49 απάσχ	1.691	1.575	-6,86%	1.950	23,80%	1.954	0,21%	2.402	22,93%	40,08%	
50 ως 249 απάσχ	361	350	-3,05%	355	1,43%	387	9,01%	435	12,40%	19,79%	
250 + απάσχ	69	74	7,25%	74	0,00%	71	-4,05%	80	12,68%	15,88%	
Σύνολο	247429	249617	-5,21%	261573	47,38%	265698	4,79%	273864	67,05%	114,01%	

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Κατά την διάρκεια των ετών παρατηρείται ότι οι πολύ μικρού μεγέθους επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο αριθμό ιδρυόμενων επιχειρήσεων, ξεκινώντας από το 2008 με αριθμό 235.560 και φτάνει το 2016 με αριθμό 258.290. Παρατηρείται όμως μια μικρή αύξηση του ρυθμού μεταβολής με ποσοστό 9,34%. Έπειτα οι μικρού μεγέθους επιχειρήσεις από το έτος 2008 ως και το έτος 2016 έχουν μια ανώμαλη διακύμανση παρ' όλα αυτά ο συνολικός ρυθμός μεταβολής δείχνει ότι υπάρχει μια αύξηση με ποσοστό 28,92%. Συνεχίζοντας στις μεσαίες επιχειρήσεις, παρατηρείται ότι το έτος 2010 υπάρχει μια πτώση στον αριθμό των επιχειρήσεων από τις 1.691 επιχειρήσεις που υπήρχαν το έτος 2008 μειώνονται στις 1.575

επιχειρήσεις. Τα επόμενα έτη υπάρχει μια εμφανής αύξηση των επιχειρήσεων και αυτό φαίνεται και από το συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 40,08%. Στις μεγάλες επιχειρήσεις όπως και στις μεσαίες επιχειρήσεις φαίνεται ότι το έτος 2010 υπάρχει μια μείωση στις επιχειρήσεις αφού από τις 361 που υπήρχαν το έτος 2008 φτάνουν στις 350 το έτος 2010 παρόλα αυτά τα επόμενα έτη φαίνεται να αυξάνονται οι επιχειρήσεις αυτό φαίνεται στο συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 19,79%. Τέλος στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις παρατηρείται μια αύξηση στον αριθμό των επιχειρήσεων εκτός από το έτος 2012 όπου δεν έχει μεταβληθεί και το έτος 2014 που το ποσοστό του ρυθμού μεταβολής είναι -4,05%. Όμως από το συνολικό ρυθμό μεταβολής φαίνεται ότι υπάρχει μια αύξηση στις επιχειρήσεις με ποσοστό 15,88%.

4.2.3.5. Αριθμός Επιχειρήσεων (Πορτογαλία)

Ο κλάδος δραστηριότητα υπηρεσιών τροφίμων και ποτών στην Πορτογαλία αποτελείται από 84.970 επιχειρήσεις κατά το έτος 2008 και καταλήγει σε αριθμό επιχειρήσεων 75.701 το έτος 2016.

Πίνακας 17. Αριθμός επιχειρήσεων στην Πορτογαλία

Πορτογαλία	2008		2010		2012		2014		2016		
Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περίοδου	
1 ως 9 απάσχ.	81.713	76.014	-6,97%	73.596	-3,19%	71.653	-2,64%	72.195	0,76%	-2,41%	
10 ως 19 απάσχ	2.291	2.224	-2,92%	1.928	-13,31%	1.959	1,61%	2.421	23,58%	1,79%	
20 ως 49 απάσχ	784	746	-4,85%	708	-5,09%	669	-5,51%	862	28,85%	2,68%	
50 ως 249 απάσχ	160	169	5,63%	132	-21,89%	159	20,45%	200	25,79%	6,00%	
250 + απάσχ	22	25	13,64%	23	-8,00%	22	-4,35%	23	4,55%	1,17%	
Σύνολο	84970	79178	4,53%	76387	-51,48%	74462	9,56%	75701	83,53%	9,23%	

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Φαίνεται πως υπάρχει μια μικρή ανοδική πορεία στο ρυθμό μεταβολής μέχρι το έτος 2010 και φτάνει στον ελάχιστο αριθμό επιχειρήσεων 76.387 και ρυθμό

μεταβολής -51,48% το έτος 2012 και αποκορυφώνεται στο έτος 2016 με ρυθμό μεταβολής 83,53%. Κατά την διάρκεια των ετών παρατηρείται ότι οι πολύ μικρού μεγέθους επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο αριθμό ιδρυόμενων επιχειρήσεων, ξεκινώντας από το 2008 με αριθμό 81.713 και φτάνει το 2016 με αριθμό 72.195. Παρατηρείται όμως μια μικρή πτώση του ρυθμού μεταβολής με ποσοστό -2,41%. Έπειτα οι μικρού μεγέθους επιχειρήσεις από το έτος 2008 μέχρι και το έτος 2010 φαίνεται να έχουν μια μικρή πτώση στον αριθμό των επιχειρήσεων καθώς από τις 2.291 φτάνουν στις 2.224 επιχειρήσεις όμως μετά το έτος 2012 μια ανάκαμψη στα έτη 2014 και 2016 με 1.959 και 2421 αριθμό επιχειρήσεων αντίστοιχα. Αυτό φαίνεται στο συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 1,79%. Συνεχίζοντας στις μεσαίες επιχειρήσεις, παρατηρείται ότι στα έτη υπάρχει μια μικρή κάθοδος στο ρυθμό μεταβολής όπως και στον αριθμό των επιχειρήσεων ως και το έτος 2016 που παρατηρείται άνοδος από 669 επιχειρήσεις φτάνουν στις 862 επιχειρήσεις. Φαίνεται πως ο συνολικός ρυθμός μεταβολής είναι 2,68%. Στις μεγάλες επιχειρήσεις παρατηρείται αρχικά μια αύξηση των επιχειρήσεων με ποσοστό μεταβολής 5,63%, το έτος 2012 παρατηρείται μια μείωση στο ρυθμό μεταβολής με -21,89% ενώ τα έτη 2014 και 2016 παρατηρείται μια αύξηση στο ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 20,45 και 25,79% αντίστοιχα. Η αύξηση στο ρυθμό μεταβολής για τις μεγάλες επιχειρήσεις φαίνεται από το συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 6,00%. Τέλος στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις παρατηρείται μια αύξηση στις επιχειρήσεις όπως και στο ρυθμό μεταβολής το έτος 2010 αφού από τις 22 επιχειρήσεις φθάνουν στις 25 επιχειρήσεις με ρυθμό μεταβολής 13,64%. Τα έτη 2012 και 2014 φαίνεται μια μείωση στις επιχειρήσεις με 23 και 22 αντίστοιχα. Ενώ το έτος 2016 ξανά γίνονται 23 οι επιχειρήσεις. Στο συνολικό ρυθμό φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις αυξήθηκαν.

4.2.4. Κύκλος Εργασιών ανά Απασχολούμενο και Αριθμός Απασχολούμενων ανά επιχείρηση

Σε αυτόν τον πίνακα φαίνονται οι επόμενες τέσσερις εξεταζόμενες χώρες μόνο στο έτος του 2016 διότι κατά τα προηγούμενα έτη δεν υπάρχουν αρκετές πληροφορίες αναρτημένες στο σύστημα της EUROSTAT.

Πίνακας 18. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο

ΕΛΛΑΔΑ	2016	ΙΣΠΑΝΙΑ	2016	ΓΑΛΛΙΑ	2016	ΙΤΑΛΙΑ	2016
Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός
1 ως 9 απασχ.	11,7	0 ως 9 απασχ.	35,2	0 ως 9 απασχ.	69,3	0 ως 9 απασχ.	44,1
10 ως 19 απάσχ	14,3	10 ως 19 απάσχ	45,5	10 ως 19 απάσχ	77,9	10 ως 19 απάσχ	58,4
20 ως 49 απάσχ	16,3	20 ως 49 απάσχ	47,9	20 ως 49 απάσχ	103,4	20 ως 49 απάσχ	65,6
50 ως 249 απάσχ	20,6	50 ως 249 απάσχ	48,5	50 ως 249 απάσχ	101,8	50 ως 249 απάσχ	64,3
250 + απάσχ	51,3	250 + απάσχ	41,6	250 + απάσχ	109,8	250 + απάσχ	64,4
Σύνολο	114,2	Σύνολο	218,7	Σύνολο	2478,2	Σύνολο	296,8

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Για το λόγο αυτό η ανάλυση του συγκεκριμένου πίνακα θα γίνει ανάμεσα στις παραπάνω χώρες, την Ελλάδα, την Ισπανία, την Γαλλία και την Ιταλία και στο μέγεθος των επιχειρήσεων σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο του έτους 2016. Οπότε παρατηρείται από το σύνολο ότι η Γαλλία κατέχει την πρώτη θέση με κύκλο εργασιών ανά απασχολούμενο 2478,2 χιλιάδες ευρώ σε όλο το εύρος των επιχειρήσεων έπειτα ακολουθεί η Ιταλία με 296,80 χιλιάδες ευρώ, η Ισπανία με 218,70 χιλιάδες ευρώ και τέλος η Ελλάδα με 114,20 χιλιάδες ευρώ. Επιπλέον φαίνεται πως όσο πιο μεγάλη σε μέγεθος είναι μια επιχείρηση τόσο πιο μεγάλο είναι και ο κύκλος εργασίας της ανά απασχολούμενο.

4.2.4.1. Κύκλος Εργασιών ανά Απασχολούμενο (Πορτογαλία)

Με βάση τα συμπεράσματα που έχουν συναχθεί από την ανάλυση των παραπάνω δεικτών, αναμενόμενο μπορεί να χαρακτηριστεί το συμπέρασμα για την χώρα της Πορτογαλίας ότι ο δείκτης του κύκλου εργασιών ανά απασχολούμενο αυξάνεται καθώς αυξάνεται και το μέγεθος της επιχείρησης.

Πίνακας 19. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο στην Πορτογαλία

Πορτογαλία	2008		2010		2012		2014		2016		
Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου	
1 ως 9 απασχ.	29	29	-0,60%	24	-17,10%	25	4,10%	28	11,90%	-1,70%	
10 ως 19 απάσχ	34	35	3,60%	31	-11,20%	35	12,00%	36	5,50%	9,90%	
20 ως 49 απάσχ	35	37	5,70%	36	-3,80%	39	8,40%	40	4,40%	14,70%	
50 ως 249 απάσχ	40	40	-0,20%	37	-7,50%	36	-2,40%	40	9,60%	0,50%	
250 + απάσχ	35	35	-0,60%	37	6,10%	38	1,90%	39	2,70%	10,10%	
Σύνολο	173	175,7	7,90%	164,5	-33,50%	172	24,00%	183,1	34,10%	33,50%	

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Όπως και στους παραπάνω δείκτες, έτσι και στον εν λόγω δείκτη οι καλύτερες επιδόσεις παρατηρούνται στις μεσαίες και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με συνολικό ρυθμό μεταβολής 14,70% και 10,10% αντίστοιχα. Βέβαια η υψηλή διακύμανση του από έτος σε έτος ιδίως για τις μεγάλες μεγέθους επιχειρήσεις δεν επιτρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα μιας σταθερά υψηλής ανάπτυξης. Η χαμηλότερη αύξηση του δείκτη παρατηρείται στις πολύ μικρές επιχειρήσεις με συνολικό ρυθμό μεταβολής -1,70% και πολύ χαμηλή ετήσια μεταβολή κατά το έτος 2012 με ποσοστό -17,10%.

4.2.4.2. Αριθμός Απασχολούμενων ανά Επιχείρηση (Ελλάδα)

Ο αριθμός των απασχολούμενων προκύπτει από το άθροισμα του αριθμού των εργαζομένων και του αριθμού του άμισθου εργατικού δυναμικού. Στην Ελλάδα σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία του έτους 2016 στον κλάδο της δραστηριότητας υπηρεσιών τροφίμων και ποτών απασχολούνται περίπου 353.450 άτομα και παρατηρείται ότι οι μικρές μεγέθους επιχειρήσεις απασχολούν τον μεγαλύτερο αριθμό ατόμων με αριθμό 184.133 την περίοδο αυτή.

Πίνακας 20. Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση στην Ελλάδα

Ελλάδα	2008	2010		2012		2014		2016		
Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου
1 ως 9 απασχ.	183.356	153.605	-16,22%	161.307	5,01%	174.309	8,10%	184.133	5,60%	2,49%
10 ως 19 απάσχ	29.108	26.249	-9,82%	19.435	-25,96%	38.394	97,60%	76.496	99,20%	161,02%
20 ως 49 απάσχ	13.775	20.935	51,97%	6.750	-67,80%	17.505	1,59%	64.786	270,10%	255,86%
50 ως 249 απάσχ	0	2.516	0,00%	1.483	7,80%	2.940	98,20%	22.956	681,12%	787,12%
250 + απάσχ	0	1.700	0,00%	1.833	7,82%	1.954	6,60%	5.070	159,40%	173,82%
Σύνολο	226239	205005	25,93%	190808	-73,13%	235102	212,09%	353441	1215,42%	1380,31%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Ακόμα στις μικρές επιχειρήσεις φαίνεται να υπάρχει μία σταδιακή αύξηση στο ρυθμό μεταβολής από το -16,22% το έτος 2008 σε 5,60% το έτος 2016. Στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις φαίνεται πως υπάρχει μείωση των απασχολούμενων από το έτος 2008 ως το έτος 2012 με ρυθμό μεταβολής -25,96% ενώ κατά την διάρκεια των επόμενων ετών ο αριθμός των απασχολούμενων φτάνει στο μέγιστο βαθμό με ρυθμό μεταβολής 99,20% και αριθμό ατόμων 76.496. Τον ίδιο αριθμό μεταβολής ακολουθούν και οι μεσαίες επιχειρήσεις αρχίζοντας με ποσοστό 51,97% στο έτος 2008 και φτάνουν σε χαμηλό ποσοστό το έτος 2012 στα -67,80% ενώ καταλήγουν στο έτος 2016 στην απόλυτη αύξηση ρυθμού με ποσοστό 270,10%. Τέλος οι μεγάλες και οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις δεν παρουσιάζουν κανένα στοιχείο κατά το έτος του 2008 όπου η λειτουργία τους ξεκινά έπειτα από δυο

χρόνια, το έτος 2010, με χαμηλό ρυθμό μεταβολής 7,80% για τις μεγάλες και 7,82% για τις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις και φτάνουν στην μέγιστη μεταβολή το έτος του 2018 με ρυθμό μεταβολής 681,12% και 159,40% αντίστοιχα.

4.2.4.3. Αριθμός Απασχολούμενων ανά Επιχείρηση (Ισπανία)

Στην Ισπανία φαίνεται πως από το έτος 2008 ως το έτος 2016 υπάρχει μία μικρή αύξηση στο συνολικό αριθμό των απασχολούμενων ανά επιχείρηση της τάξεως 23.000 άτομα.

Πίνακας 21. Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση στην Ισπανία

ΙΣΠΑΝΙΑ	2008		2010		2012		2014		2016		
Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περίοδου	
1 ως 9 απασχ.	637.908	611.047	-4,20%	618.391	1,20%	614.794	-0,60%	631.653	2,70%	-0,90%	
10 ως 19 απάσχ	117.296	112.891	-3,80%	113.705	0,70%	114.173	0,40%	173.936	52,30%	49,60%	
20 ως 49 απάσχ	81.068	87.339	7,70%	78.397	-10,20%	81.717	4,20%	132.381	62,00%	63,70%	
50 ως 249 απάσχ	59.885	55.138	-7,90%	49.987	-9,30%	47.109	-5,80%	53.031	12,60%	-10,10%	
250 + απάσχ	105.953	111.992	5,70%	109.146	-2,50%	103.292	-5,40%	125.365	21,40%	22,20%	
Σύνολο	1002110	978407	-2,50%	969626	-20,10%	961085	-7,20%	1116366	151,00%	124,50%	

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Η αύξηση αυτή είναι πολύ σημαντική διότι έτσι φαίνεται η ζήτηση και η ίδρυση των επιχειρήσεων στην Ευρώπη. Αναλυτικότερα, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις απασχολούν το μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων από τις άλλες κατηγορίες των επιχειρήσεων και όπως δείχνει ο παραπάνω πίνακας υπάρχει μία σταθερή αλλά και μικρή μείωση στο συνολικό ρυθμό μεταβολής από το έτος 2008 ως το έτος 2016 με ποσοστό -0,90%. Σε αντίθεση όμως οι μικρές επιχειρήσεις ακολουθούν μικρή και σταθερή άνοδο στον αριθμό των απασχολούμενων μέχρι το 2014 και ενώ το 2016 φτάνει στο αποκορύφωμα του με 173.936 απασχολούμενων ατόμων. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και στις μεσαίες επιχειρήσεις να φαίνεται το έτος 2016 η καλύτερη χρονιά διότι ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής ανέρχεται σε ποσοστό 62,% και

αριθμό απασχολούμενων 132.381 άτομα. Σε αντίθεση βέβαια οι μεγάλες επιχειρήσεις με την πάροδο των ετών φαίνεται να μειώνουν τον αριθμό των απασχολούμενων όλο και περισσότερο. Το έτος του 2008 ο αριθμός των επιχειρήσεων ανέρχεται στα 59.885 και καταλήγει με 53.031 απασχολούμενους το έτος 2016. Ο ρυθμός μεταβολής των ετών αυτών δείχνει με ακρίβεια την μεταβολή αυτή όπου το ποσοστό ανέρχεται στο -10,10%. Τέλος, οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις στα έτη 2008 και 2010 εκδηλώνουν αύξηση στον αριθμό των απασχολούμενων με ρυθμό μεταβολής 5,70% και στα επόμενα τέσσερα χρόνια φαίνεται να υπάρχει μία αισθητή μείωση απασχόλησης των εργαζομένων όπου φανερώνεται με το ποσοστό -5,40% στο έτος 2014. Ενώ το 2016 σημειώνεται πολύ μεγάλη αύξηση των απασχολούμενων με αριθμό 125.365 και ποσοστό 21,40%.

4.2.4.4. Αριθμός Απασχολούμενων ανά Επιχείρηση (Γαλλία)

Στην Γαλλία φαίνεται πως όλες οι κατηγορίες των επιχειρήσεων ξεκίνησαν να απασχολούν άτομα από το έτος του 2010 και έπειτα διότι στο έτος του 2008 και πριν δεν έχουμε σαφή στοιχεία για τον αριθμό των απασχολουμένων.

Πίνακας 22. Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση στην Γαλλία

ΓΑΛΛΙΑ	2008	2010		2012		2014		2016		
Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περίοδου
1 ως 9 απασχ.	0	438.699	0,00%	398.364	-9,20%	442.999	11,20%	445.799	0,60%	2,60%
10 ως 19 απάσχ	0	82.961	0,00%	104.085	25,50%	93.310	-10,40%	105.126	12,70%	27,80%
20 ως 49 απάσχ	0	108.522	0,00%	111.331	2,60%	106.418	-4,40%	111.393	4,70%	2,90%
50 ως 249 απάσχ	0	33.491	0,00%	37.787	12,80%	32.964	-12,80%	36.469	10,60%	10,60%
250 + απάσχ	0	127.802	0,00%	138.001	8,00%	144.972	5,00%	147.913	2,00%	15,00%
Σύνολο	0	791475	0,00%	789568	39,70%	820663	-11,40%	846700	30,60%	58,90%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Ο παραπάνω πίνακας μας δείχνει για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις πως υπάρχει αύξοντα αριθμός απασχολουμένων ως το έτος 2016 με συνολικό ρυθμό μεταβολής

2,60%. Υπάρχει βέβαια μείωση του ρυθμού μεταβολής κατά το έτος 2012 αλλά έπειτα σημειώνεται βελτίωση. Η ίδια μεταβολή περιόδου παρατηρείται και στις μικρές, μεσαίες, μεγάλες και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις όπου ξεκινάει με έναν αρκετά ικανοποιητικό αριθμό απασχολούμενων και αυξάνεται κατά την διάρκεια των ετών με σταθερό ρυθμό καταλήγοντας στο έτος του 2016 με μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων. Όμως στην διάρκεια του έτους του 2016 ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής σε όλες τις κατηγορίες των επιχειρήσεων μειώθηκε αλλά έφερε βελτίωση το έτος 2016.

4.2.4.5. Αριθμός Απασχολούμενων ανά Επιχείρηση (Ιταλία)

Στην Ιταλία παρατηρείται μία γενική αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων από το έτος του 2008 μέχρι το έτος του 2016. Ο συνολικός ρυθμός μεταβολής στο επίπεδο όλων των επιχειρήσεων είναι θετικός.

Πίνακας 23. Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση στην Ιταλία

ΙΤΑΛΙΑ	2008		2010		2012		2014		2016		Μεταβολή Περίοδος
Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή		
1 ως 9 απασχ.	659.992	672.318	1,90%	718.997	6,90%	705.097	-1,90%	727.750	3,20%	10,10%	
10 ως 19 απάσχ	122.538	117.901	-3,80%	139.203	18,10%	136.318	-2,00%	159.974	14,90%	27,20%	
20 ως 49 απάσχ	46.782	43.341	-7,40%	52.835	22,00%	53.343	0,90%	66.076	23,90%	39,40%	
50 ως 249 απάσχ	33.905	33.128	-2,30%	31.410	-5,20%	36.027	14,70%	39.620	9,90%	17,10%	
250 + απάσχ	109.337	110.139	0,70%	114.025	3,50%	113.683	-0,30%	118.817	4,50%	8,40%	
Σύνολο	972554	976827	-10,90%	1056470	45,30%	1044468	11,40%	1112237	56,40%	102,20%	

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις φαίνεται να υπάρχει σταθερό και αύξοντα αριθμό απασχολούμενων μέχρι το 2012. Βεβαία στο έτος του 2014 σημειώνεται μικρή μείωση των ατόμων αλλά στο έτος του 2016 αυξάνεται κατακόρυφα και καταλήγει με ετήσιο ρυθμό μεταβολής 3,20%. Έπειτα στις μικρές επιχειρήσεις σημειώνεται μείωση ήδη από το έτος του 2010 με ρυθμό μεταβολής -3,80% αυξάνεται απότομα

με ποσοστό 18,10% το 2012 και ξαναπέφτει σχεδόν στο ίδιο επίπεδο με ποσοστό -2% το 2014. Το 2016 φαίνεται να είναι μια καλή χρονιά και για τις μικρές επιχειρήσεις διότι ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής ανέρχεται με ποσοστό 14,90%. Οι μεσαίες επιχειρήσεις μειώνουν τον αριθμό των απασχολούμενων το έτος του 2010 με ποσοστό μεταβολής -7,40% και έπειτα ο αριθμός των απασχολούμενων αυξάνεται σταδιακά μέχρι το 2016 με 66.076 άτομα. Οι μεγάλες επιχειρήσεις όμως βιώνουν την μείωση κατά τα έτη από το 2008 μέχρι το 2012 με ρυθμό μεταβολής -5,20% και καταλήγουν το 2016 με ετήσιο ρυθμό μεταβολής 9,90%. Τέλος οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις έχουν σταθερό αριθμό απασχολούμενων από το έτος του 2008 με μικρή αύξηση κατά την διάρκεια των ετών μέχρι το 2014 όπου εκεί σημειώνεται πολύ μικρή μείωση με ποσοστό -0,30% αλλά βέβαια το 2016 υπάρχει μεγάλη αύξηση στον αριθμό των απασχολούμενων με σύνολο 118.817 άτομα.

4.2.4.6. Αριθμός Απασχολούμενων ανά Επιχείρηση (Πορτογαλία)

Στην Πορτογαλία παρατηρείται κατά την διάρκεια των ετών υπάρχει μεγάλη και συνεχή μείωση στον αριθμό των εργαζομένων σε όλες τις κατηγορίες των επιχειρήσεων.

Πίνακας 24. Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση στην Πορτογαλία

Πορτογαλία	2008		2010		2012		2014		2016		
Μέγεθος Επιχειρήσεων	Απόλυτος αριθμός	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Απόλυτος αριθμός	Ετήσια μεταβολή	Μεταβολή Περιόδου	
1 ως 9 απασχ.	152.594	146.599	-3,90%	138.698	-5,40%	134.046	-3,34%	139.276	3,90%	-9,40%	
10 ως 19 απάσχ	29.588	28.626	-3,30%	24.904	-13,00%	25.218	1,30%	31.269	24,00%	9,00%	
20 ως 49 απάσχ	22.640	21.647	-4,40%	20.466	-5,50%	19.304	-5,70%	25.218	30,60%	15,00%	
50 ως 249 απάσχ	12.555	13.229	5,40%	10.665	-19,40%	13.071	22,50%	16.527	26,40%	34,90%	
250 + απάσχ	24.975	27.612	10,50%	23.416	-15,20%	22.996	-1,80%	25.258	9,80%	3,30%	
Σύνολο	242352	237713	4,30%	218149	-58,50%	214635	12,96%	237548	94,70%	52,80%	

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Αναλυτικά, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις από το 2008 ως το 2014 μειώνουν κατακόρυφα τον αριθμό των απασχολούμενων με συνολικό ρυθμό μεταβολής -9,40%. Το έτος 2016 φαίνεται πως η χώρα ακμάζει και ο αριθμός των απασχολούμενων φτάνει στους 139.276. Έπειτα οι μικρές επιχειρήσεις βιώνουν ανάκαμψη από το έτος του 2014 όπου ο ρυθμός μεταβολής φτάνει 1,3% και αγγίζει το ποσοστό του 24% στο έτος του 2016, μέχρι πριν ο ρυθμός μεταβολής ανερχόταν -13% και αριθμό απασχολούμενων 24.904 στο έτος 2012. Οι μεσαίες επιχειρήσεις έχουν ένα συνολικό ρυθμό μεταβολής με ποσοστό 15% αλλά από το 2008 ως το 2014 μειώνουν συνεχώς τον αριθμό των απασχολούμενων όπου φτάνει τα 19.304 άτομα το 2014 ενώ το 2016 η αύξηση ανέρχεται στα 25.218 άτομα, όπου η ανάκαμψη των επιχειρήσεων στο έτος 2016 είναι μεγάλη. Τέλος οι μεγάλες και οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις εμφανίζουν σταθερό ρυθμό μεταβολής εκτός από το έτος του 2012 και για τα δύο είδη των επιχειρήσεων όπου ο αριθμός των απασχολούμενων μειώνεται και ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής τους είναι -19,40% και -15,20% αντίστοιχα. Η ανάκαμψη έρχεται το 2016 σε όλα τα είδη των επιχειρήσεων και ο αριθμός των απασχολούμενων αυξάνεται.

4.3. Εστιατόρια, καντίνες έτοιμου και γρήγορου φαγητού

4.3.1. Αριθμός επιχειρήσεων ανά χώρα

Όσον αφορά τα εστιατόρια και τις κινητές επιχειρήσεις φαγητού, σε αυτό το σημείο είχαμε μία καταγραφή του αριθμού των επιχειρήσεων ανά χώρα. Η μέτρηση αφορά τα διαθέσιμα στοιχεία προ και μετά κρίσης. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα και στην Πορτογαλία, ο αριθμός των επιχειρήσεων μειώθηκε κατά 5,59% και 5,23% αντίστοιχα. Στην Ισπανία, το ποσοστό αυξήθηκε κατά 9,75%, στην Γαλλία κατά 13,7% και στην Ιταλία καταγράφηκε η μεγαλύτερη αύξηση, σε ποσοστό 18,6%.

Πίνακας 25. Αριθμός επιχειρήσεων ανά χώρα σε εστιατόρια και καντίνες

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	46.284	40.178	38.522	38.700	43.766	-5,59%
ΙΣΠΑΝΙΑ	68.560	72.293	75.841	68.545	75.591	9,75%
ΓΑΛΛΙΑ	:	146.688	153.349	169.546	168.338	13,7%
ΙΤΑΛΙΑ	121.219	126.343	135.141	142.193	146.089	18,6%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ	31.501	29.737	28.625	28.341	29.893	-5,23%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.3.2. Κύκλος εργασιών ή εγγεγραμμένα μικτά ασφάλιστρα σε εκατομμύρια ευρώ

Εν συνεχεία, είχαμε την ανάλυση του κύκλου εργασιών ή των εγγεγραμμένων μικτών ασφαλίσεων σε εκατομμύρια ευρώ, με στοιχεία προ και μετά κρίσης. Η Ελλάδα, παρουσιάζει μεγάλη μείωση, της τάξεως του 45,9%, την ώρα που όλες οι άλλες χώρες καταγράφουν αύξηση. Πιο συγκεκριμένα, η Ισπανία παρουσιάζει αύξηση 6,4%, η Πορτογαλία 10,3%, η Ιταλία 30,4% και η Γαλλία 34,3%.

Πίνακας 26. Κύκλος εργασιών ή εγγεγραμμένα μικτά ασφάλιστρα σε εκατομμύρια ευρώ

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	5.110,4	4.551,2	3.081,1	3.513,2	3.203,1	-45,9%
ΙΣΠΑΝΙΑ	20.694,9	21.157,8	21.014,9	19.577,0	22.071,3	6,4%
ΓΑΛΛΙΑ	36.915,3	42.585,9	46.151,9	49.796,9	52.212,5	34,3%
ΙΤΑΛΙΑ	23.774,2	26.163,1	26.766,2	28.736,8	32.300,8	30,4%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	4.222,4	4.225,7	3.358,1	3.642,9	4.681,4	10,3%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.3.3. Προστιθέμενη αξία σε κόστος συντελεστή σε εκατομμύρια ευρώ

Ακολούθησε σχετική καταγραφή για την προστιθέμενη αξία σε κόστος συντελεστή σε εκατομμύρια ευρώ. Ενώ όλες οι εξεταζόμενες χώρες παρουσιάζουν αύξηση, συγκριτικά με την περίοδο προ κρίσης, εντούτοις η Ελλάδα καταγράφει και πάλι υψηλό ποσοστό μείωσης, που αγγίζει το 139,2%. Στην Ισπανία η αύξηση φτάνει στο 4,4%, στην Πορτογαλία το 12,1%, στην Ιταλία το 32,2% και στην Γαλλία το 32,8%.

Πίνακας 27. Προστιθέμενη αξία σε κόστος συντελεστή σε εκατομμύρια ευρώ

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	1.402,7	1.507,2	719,8	840,9	251,2	-139,2%
ΙΣΠΑΝΙΑ	8.425,2	8.666,4	8.309,1	7.655,2	8.802,6	4,4%
ΓΑΛΛΙΑ	15.234,0	18.673,9	19.079,4	19.666,0	21.223,4	32,8%
ΙΤΑΛΙΑ	8.534,7	8.771,6	9.652,8	10.283,1	11.804,2	32,2%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1.492,4	1.489,1	1.042,1	1.149,5	1.684,9	12,1%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.3.4. Απασχολούμενοι – αριθμός

Όσον αφορά των αριθμό των απασχολούμενων στον συγκεκριμένο τομέα, η Ελλάδα παρουσιάζει την υψηλότερη αύξηση, συγκριτικά με όλες τις υπόλοιπες χώρες, κάτι που θεωρείται σχετικά παράδοξο, κρίνοντας τις μετρήσεις από τους προηγούμενους δείκτες. Πιο συγκεκριμένα, η αύξηση στην Ιταλία φτάνει το 4,38%, στην Γαλλία το 8,6%, στην Ισπανία το 12,2%, στην Ιταλία το 22,2%, την ώρα που στην Ελλάδα το ποσοστό αγγίζει το 32,4%.

Πίνακας 28. Αριθμός απασχολούμενων

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	140.100	117.804	110.511	141.524	194.321	32,4%
ΙΣΠΑΝΙΑ	429.089	442.212	446.898	415.376	484.794	12,2%
ΓΑΛΛΙΑ	:	588.840	588.517	623.383	641.962	8,6%
ΙΤΑΛΙΑ	509.132	523.710	585.322	596.424	636.104	22,2%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	127.383	126.143	114.361	114.198	133.096	4,38%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.3.5. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ

Η διαφορά της Ελλάδας με τις υπόλοιπες εξεταζόμενες χώρες, κάνει εκ νέου την εμφάνισή της, όσον αφορά τον κύκλο εργασιών ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ. Η μείωση στην χώρα μας φτάνει το 75,5%, την ώρα που αντίστοιχη μείωση στην Ισπανία βρίσκεται στο 5,8%. Αντιθέτως, αύξηση καταγράφεται στην Πορτογαλία, κατά 6,1%, στην Ιταλία κατά 8,4% και στην Γαλλία κατά 11,7%.

Πίνακας 29. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	36,5	38,6	27,9	24,8	16,5	-75,5%
ΙΣΠΑΝΙΑ	48,2	47,8	47,0	47,1	45,5	-5,8%
ΓΑΛΛΙΑ	:	72,3	78,4	79,9	81,3	11,7%
ΙΤΑΛΙΑ	46,7	50,0	45,7	48,2	50,8	8,4%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	33,1	33,5	29,4	31,9	35,2	6,1%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.3.6. Φαινομενική παραγωγικότητα της εργασίας (Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο) σε χιλιάδες ευρώ

Στην φαινομενική παραγωγικότητα της εργασίας ή αλλιώς την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο, σε χιλιάδες ευρώ, η Ελλάδα καταγράφει εκ νέου εξαιρετικά σημαντική μείωση. Ενώ η Ισπανία παρουσιάζει μείωση του ποσοστού μεταξύ προ και μετά κρίσης κατά 7,4%, το αντίστοιχο ποσοστό για την Ελλάδα φτάνει το 154%. Στις υπόλοιπες χώρες καταγράφεται αύξηση, δηλαδή κατά 4,3% στην Γαλλία, κατά 8,2% στην Πορτογαλία και κατά 10,2% στην Ιταλία.

Πίνακας 30. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	10,0	12,8	6,5	5,9	1,3	-154%
ΙΣΠΑΝΙΑ	19,6	19,6	18,6	18,4	18,2	-7,4%
ΓΑΛΛΙΑ	:	31,7	32,4	31,5	33,1	4,3%
ΙΤΑΛΙΑ	16,8	16,7	16,5	17,2	18,6	10,2%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	11,7	11,8	9,1	10,1	12,7	8,2%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.3.7. Ποσοστό αύξησης της απασχόλησης

Δυστυχώς, όσον αφορά το ποσοστό αύξησης της απασχόλησης, δεν υπάρχουν διαθέσιμα όλα τα στοιχεία και ειδικά για την περίοδο προ κρίσης. Μπορούμε όμως να αναφερθούμε σε κάποιες διαφορές μεταξύ των ετών μετά κρίσης. Πιο

συγκεκριμένα, στην Πορτογαλία του 2010, το ποσοστό αυξήθηκε από το -0,6% στο 8,8% το 2016, ενώ στην Ιταλία, το ποσοστό του 2,0% του 2012, αυξήθηκε ελάχιστα σε 3,1% το 2016. Στην Ελλάδα του 2010, το ποσοστό βρισκόταν στο -7,2% και έφτασε το 12,6% το 2016 και στην Ισπανία το 2010 το ποσοστό βρισκόταν στο 4,5% και άγγιξε το 15,9% το 2016. Τέλος, η Γαλλία κατέγραψε την πιο αξιοσημείωτη αύξηση, αφού το 2012 βρισκόταν στο -0,2% και έφτασε στο εντυπωσιακό 31,6%, το 2016.

Πίνακας 31. Ποσοστό αύξησης της απασχόλησης

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙ ΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	:	-7,2	-1,6	27,0	12,6	37,8%
ΙΣΠΑΝΙΑ	:	4,5	-4,0	-2,7	15,9	1,6%
ΓΑΛΛΙΑ	:	:	-0,2	5,6	31,6	-5,1%
ΙΤΑΛΙΑ	:	:	2,0	3,0	3,1	4,7%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙ Α	:	-0,6	-7,6	3,2	8,8	11,8%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.3.8. Απασχολούμενοι ανά επιχείρηση

Τέλος, είχαμε την καταγραφή των απασχολούμενων ανά επιχείρηση, όπου παρουσιάστηκε ξεκάθαρη βελτίωση των δεδομένων της χώρας μας, συγκριτικά με τα υπόλοιπα κράτη του νότου. Η Γαλλία είναι η μοναδική χώρα που καταγράφει μείωση, σε ποσοστό 5,1%, ενώ η μικρότερη αύξηση εντοπίζεται στην Ισπανία σε ποσοστό 1,6%. Στις υπόλοιπες χώρες, η αύξηση είναι μεγαλύτερη, αφού στην Ιταλία το ποσοστό αγγίζει το 4,7%, στην Πορτογαλία το 11,8% και στην Ελλάδα το εντυπωσιακό 37,8%.

Πίνακας 32. Απασχολούμενοι ανά επιχείρηση

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	3,0	2,9	2,9	3,7	4,4	37,8%
ΙΣΠΑΝΙΑ	6,3	6,1	5,9	6,1	6,4	1,6%
ΓΑΛΛΙΑ	:	4,0	3,8	3,7	3,8	-5,1%
ΙΤΑΛΙΑ	4,2	4,1	4,3	4,2	4,4	4,7%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	4,0	4,2	4,0	4,0	4,5	11,8%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.4. Τροφοδοσία εκδηλώσεων (catering) και άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών φαγητού

4.4.1. Αριθμός επιχειρήσεων ανά χώρα

Στην συνέχεια της μελέτης, καταγράφηκαν στοιχεία σχετικά με την τροφοδοσία εκδηλώσεων και άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών φαγητού. Αρχικά, και όσον αφορά τον αριθμό των επιχειρήσεων ανά χώρα, υπήρξε αύξηση του ποσοστού για τα χρόνια προ και μετά κρίσης, στο σύνολο των εξεταζόμενων χωρών. Στην Ιταλία, η αύξηση άγγιξε το 15,3%, στην Πορτογαλία το 15,6%, στην Ελλάδα το 34,3%, στην Γαλλία το 36,6% και στην Ισπανία το 51,5%.

Πίνακας 33. Αριθμός επιχειρήσεων ανά χώρα σε τροφοδοσία εκδηλώσεων

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	2.756	2.565	2.191	2.175	3.896	34,3%
ΙΣΠΑΝΙΑ	8.245	8.997	9.046	9.804	13.964	51,5%
ΓΑΛΛΙΑ	:	8.051	9.845	13.272	11.657	36,6%
ΙΤΑΛΙΑ	3.354	3.416	3.572	3.965	3.909	15,3%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1.015	1.054	1.042	1.066	1.187	15,6%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.4.2. Κύκλος εργασιών ή εγγεγραμμένα μικτά ασφάλιστρα σε εκατομμύρια ευρώ

Για τον κύκλο εργασιών ή τα εγγεγραμμένα μικτά ασφάλιστρα σε εκατομμύρια ευρώ, καταγράφηκε εκ νέου αύξηση, για το σύνολο των εξεταζόμενων χωρών, μεταξύ των ετών προ και μετά κρίσης. Η μικρότερη αύξηση καταγράφεται στην Ελλάδα σε ποσοστό 2,1%, ενώ ακολουθούν η Ιταλία με 8,4% και η Πορτογαλία με 9,2%. Οι μεγαλύτερη αύξηση εντοπίζεται στην Ισπανία και την Γαλλία, με 25% και 33,2% αύξηση αντίστοιχα.

Πίνακας 34. Κύκλος εργασιών ή εγγεγραμμένα μικτά ασφάλιστρα σε εκατομμύρια ευρώ

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	316,5	265,5	232,3	228,1	323,1	2,1%
ΙΣΠΑΝΙΑ	3.625,4	3.895,7	4.141,1	4.147,2	4.659,6	25%
ΓΑΛΛΙΑ	8.187,2	9.100,7	9.812,2	10.338,2	11.444,2	33,2%
ΙΤΑΛΙΑ	6.296,2	6.726,0	6.448,0	6.640,4	6.845,9	8,4%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	669,3	716,1	674,9	675,2	733,5	9,2%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.4.3. Προστιθέμενη αξία σε κόστος συντελεστή σε εκατομμύρια ευρώ

Ακολούθησαν στοιχεία σχετικά με την προστιθέμενη αξία σε κόστος συντελεστή σε εκατομμύρια ευρώ. Η Πορτογαλία και η Ελλάδα κατέγραψαν μειώσεις της τάξεως του 7,3% και 12,3% αντίστοιχα. Αντιθέτως, αύξηση παρατηρήθηκε στην Ιταλία, σε ποσοστό 14,4%, στην Ισπανία κατά 22,9% και στην Γαλλία κατά 32,5%, μεταξύ των ετών προ και μετά κρίσης.

Πίνακας 35. Προστιθέμενη αξία σε κόστος συντελεστή σε εκατομμύρια ευρώ

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	100,6	88,4	74,5	77,0	88,9	-12,3%
ΙΣΠΑΝΙΑ	1.766,4	1.945,2	2.046,9	2.005,4	2.223,1	22,9%
ΓΑΛΛΙΑ	3.544,1	3.995,3	2.946,9	4.730,0	4.917,3	32,5%
ΙΤΑΛΙΑ	2.546,3	2.926,8	2.753,0	2.866,4	2.941,4	14,4%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	258,3	274,0	233,4	226,5	240,2	-7,3%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.4.4. Απασχολούμενοι – αριθμός

Ακολουθώντας, είχαμε την διαφορά του αριθμού των απασχολούμενων στα χρόνια προ και μετά κρίσης στις εξεταζόμενες νότιες περιοχές. Η Πορτογαλία είναι η μοναδική που καταγράφει μείωση, σε ποσοστό 0,3%, ενώ την μικρότερη αύξηση παρουσιάζει η Ιταλία σε ποσοστό 0,01%. Οι υπόλοιπες χώρες, επιδεικνύουν ξεκάθαρη αύξηση, αφού η Γαλλία αγγίζει το 12%, παρόλο που δεν υπάρχουν στοιχεία για το 2008, η Ισπανία φτάνει στο 22,5% και η Ελλάδα στο 48,1%.

Πίνακας 36. Αριθμός απασχολούμενων

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	6.897	5.816	5.675	6.586	11.260	48,1%
ΙΣΠΑΝΙΑ	108.021	113.018	115.916	116.515	135.441	22,5%
ΓΑΛΛΙΑ	:	116.086	119.163	124.091	130.921	12%
ΙΤΑΛΙΑ	122.373	119.107	118.744	120.796	122.385	0,01%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	19.315	21.037	18.640	18.446	19.251	-0.3%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.4.5. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ

Εν συνεχεία, καταγράφηκε η διαφορά του κύκλου εργασιών ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ, μεταξύ των ετών προ και μετά κρίσης. Σε αυτό το σημείο, μόνο η Ελλάδα παρουσιάζει μείωση και μάλιστα αρκετά σημαντική, που φτάνει το 46,1%. Οι υπόλοιπες χώρες καταγράφουν αύξηση, και πιο συγκεκριμένα η Ισπανία αγγίζει το 2,4%, η Ιταλία το 8,2%, η Πορτογαλία το 9,3% και η Γαλλία το 10,9%.

Πίνακας 37. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	45,9	45,6	40,9	34,6	28,7	-46,1%
ΙΣΠΑΝΙΑ	33,6	34,5	35,7	35,6	34,4	2,4%
ΓΑΛΛΙΑ	:	78,4	82,3	83,3	87,4	10,9%
ΙΤΑΛΙΑ	51,5	56,5	54,3	55,0	55,9	8,2%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	34,7	34,0	36,2	36,6	38,1	9,3%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

44.6. Φαινομενική παραγωγικότητα της εργασίας (Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο) σε χιλιάδες ευρώ

Η επόμενη μέτρηση αφορούσε την φαινομενική παραγωγικότητα της εργασίας ή της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας ανά απασχολούμενο, σε χιλιάδες ευρώ. Η Ελλάδα και η Πορτογαλία καταγράφουν μειώσεις, κατά τα χρόνια προ και μετά κρίσης, με ποσοστό 59,6% και 6,9% αντίστοιχα. Στην Ισπανία, το ποσοστό είναι μηδενικό, ενώ αύξηση εντοπίζεται στην Γαλλία και στην Ιταλία, σε ποσοστό 8,9% και

14,3% αντίστοιχα. Δυστυχώς, δεν υπάρχουν και πάλι οικονομικά στοιχεία για την Γαλλία, για την περίοδο προ κρίσης.

Πίνακας 38. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	14,6	15,2	13,1	11,7	7,9	-59,6%
ΙΣΠΑΝΙΑ	16,4	17,2	17,7	17,2	16,4	0%
ΓΑΛΛΙΑ	:	34,4	24,7	38,1	37,6	8,9%
ΙΤΑΛΙΑ	20,8	24,6	23,2	23,7	24,0	14,3%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	13,4	13,0	12,5	12,3	12,5	-6,9%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.4.7. Ποσοστό αύξησης της απασχόλησης

Όσον αφορά το ποσοστό αύξησης της απασχόλησης, δυστυχώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το σύνολο των εξεταζόμενων χωρών, για τα έτη προ κρίσης. Θα μπορούσε όμως να γίνει μία καταγραφή, σχετικά με το ποσοστό αύξησης της απασχόλησης στα έτη μετά κρίσης. Με αυτόν τον τρόπο, η Ιταλία ενώ διέθετε το 2012 ποσοστό -0,3%, έφτασε στο θετικό 1,2%. Η Γαλλία το 2012, βρισκόταν στο 1,4% και το 2016 έφτασε στο 6,8%. Η Πορτογαλία ξεκίνησε το 2010 από το 10,7% και κατέγραψε μειωμένο ποσοστό που άγγιξε το 7,5%, ενώ η Ισπανία του 6,3% το 2010, άγγιξε το 11,6%, το 2016. Η μεγαλύτερη βελτίωση καταγράφηκε στην περίπτωση της Ελλάδας, όπου το -15,2% του 2010, έγινε 22,8% το 2016.

Πίνακας 39. Ποσοστό αύξησης της απασχόλησης

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	:	-15,2	0,4	-2,0	22,8	38%
ΙΣΠΑΝΙΑ	:	6,3	-0,6	4,0	11,6	5,3%
ΓΑΛΛΙΑ	:	:	1,4	3,7	6,8	5,4%
ΙΤΑΛΙΑ	:	:	-0,3	1,6	1,2	1,5%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	:	10,7	-5,3	-1,3	7,5	-3,2%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.4.8. Απασχολούμενοι ανά επιχείρηση

Τέλος, είχαμε το ποσοστό απασχολούμενων ανά επιχείρηση, για τα έτη προ και μετά κρίσης. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η μοναδική χώρα που καταγράφει αύξηση στα έτη προ και μετά κρίσης, είναι η Ελλάδα σε ποσοστό 14,8%. Στις υπόλοιπες χώρες, η μείωση παρουσιάζεται ως εξής: 15,3% για την Ιταλία, 15,9% για την Πορτογαλία, 25% για την Γαλλία, από τα στοιχεία της οποίας απουσιάζουν τα έτη προ κρίσης και 29,8% για την Ισπανία.

Πίνακας 40. Απασχολούμενοι ανά επιχείρηση

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	2,5	2,3	2,6	3,0	2,9	14,8%
ΙΣΠΑΝΙΑ	13,1	12,6	12,8	11,9	9,7	-29,8%
ΓΑΛΛΙΑ	:	14,4	12,1	9,3	11,2	-25%
ΙΤΑΛΙΑ	36,5	34,9	33,2	30,5	31,3	-15,3%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	19,0	20,0	17,9	17,3	16,2	-15,9%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.5. Δραστηριότητες υπηρεσίας παροχής ποτών

4.5.1. Αριθμός επιχειρήσεων ανά χώρα

Ακολούθως, καταγράφονται τα στοιχεία που αφορούν τις δραστηριότητες υπηρεσίας παροχής ποτών. Η πρώτη κατά σειρά μέτρηση, συνδέεται με τον αριθμό των επιχειρήσεων ανά χώρα, κατά τα έτη προ και μετά κρίσης. Η Πορτογαλία καταγράφει μείωση, σε ποσοστό 16,1%, όπως και η Γαλλία κατά 21,6%, παρόλο που για αυτήν απουσιάζουν τα στοιχεία προ κρίσης. Η Ισπανία και η Ιταλία, παρουσιάζουν ίδιο ποσοστό αύξησης, που αγγίζει το 0,8%, ενώ η Ελλάδα καταγράφει την μεγαλύτερη διαφορά, σε ποσοστό 9,9%.

Πίνακας 41. Αριθμός επιχειρήσεων ανά χώρα στις δραστηριότητες υπηρεσίας παροχής ποτών

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	36.634	34.446	32.791	30.704	40.465	9,9%
ΙΣΠΑΝΙΑ	189.905	178.462	171.264	169.151	191.458	0,8%
ΓΑΛΛΙΑ	:	48.219	44.167	40.441	38.800	-21,6%
ΙΤΑΛΙΑ	122.856	119.858	122.860	119.540	123.866	0,8%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	52.454	48.387	46.720	45.055	44.621	-16,1%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.5.2. Κύκλος εργασιών ή εγγεγραμμένα μικά ασφαλιστρα σε εκατομμύρια ευρώ

Εν συνεχεία, πραγματοποιείται η μέτρηση του κύκλου εργασιών ή των εγγεγραμμένων μικτών ασφαλιστρών σε εκατομμύρια ευρώ, για τα έτη προ και

μετά κρίσης. Η Γαλλία παρουσιάζει αύξηση κατά 0,5%, όπως και η Ιταλία και η Πορτογαλία σε ποσοστό 4,4% και 17,8% αντίστοιχα. Αντίθετα, η Ισπανία και η Ελλάδα, κατέγραψαν μείωση, της τάξεως του 10,2% και 46,9% αντίστοιχα.

Πίνακας 42. Κύκλος εργασιών ή εγγεγραμμένα μικτά ασφάλιστρα σε εκατομμύρια ευρώ

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	2.425,1	2.145,3	1.747,1	1.884,4	1.503,4	-46,9%
ΙΣΠΑΝΙΑ	19.439,7	16.606,7	15.502,9	15.999,2	17.552,4	-10,2%
ΓΑΛΛΙΑ	6.812,1	6.818,8	6.970,7	6.116,0	6.848,7	0,5%
ΙΤΑΛΙΑ	17.567,8	14.833,1	16.545,2	15.466,8	16.803,8	4,4%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	2.754,9	2.616,4	2.073,1	2.015,6	2.303,3	17,8%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.5.3. Προστιθέμενη αξία σε κόστος συντελεστή σε εκατομμύρια ευρώ

Ακολούθως, καταγράφηκε η προστιθέμενη αξία σε κόστος συντελεστή σε εκατομμύρια ευρώ, για τα χρόνια προ και μετά κρίσης. Όλες οι χώρες παρουσίασαν μείωση, άλλες σε μεγάλο και άλλες σε μικρότερο ποσοστό. Στην Ιταλία, το ποσοστό μειώθηκε στο 0,05%, στην Γαλλία στο 1%, στην Ισπανία στο 18,2% και στην Πορτογαλία στο 26,5%. Στην Ελλάδα όμως, οι μετρήσεις ήταν πολύ πιο άσχημες, αφού το ποσοστό της μείωσης άγγιξε το 183,1%.

Πίνακας 43. Προστιθέμενη αξία σε κόστος συντελεστή σε εκατομμύρια ευρώ

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	603,0	616,2	359,4	417,4	26,5	-183,1%
ΙΣΠΑΝΙΑ	7.446,0	6.178,3	5.535,6	5.556,4	6.201,1	-18,2%
ΓΑΛΛΙΑ	2.938,4	2.933,2	3.036,1	2.641,3	2.909,5	-1%
ΙΤΑΛΙΑ	5.608,6	5.662,6	5.633,1	5.035,1	5.580,9	-0,5%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1.165,8	1.097,1	788,7	713,4	892,9	-26,5%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.5.4. Απασχολούμενοι – αριθμός

Ως συνέχεια της έρευνας, καταγράφηκε ο αριθμός των απασχολούμενων, για τα χρόνια προ και μετά κρίσης. Η Πορτογαλία καταγράφει μείωση κατά 11,6%, όπως και η Γαλλία κατά 15,9%, παρόλο που γι' αυτήν δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τα χρόνια προ κρίσης. Στην Ιταλία, υποδεικνύεται αύξηση 3,7%, στην Ισπανία κατά 6,5% και στην Ελλάδα κατά 54,2%.

Πίνακας 44. Αριθμός απασχολούμενων

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	84.823	81.384	74.621	86.992	147.869	54,2%
ΙΣΠΑΝΙΑ	465.000	423.177	406.811	429.193	496.131	6,5%
ΓΑΛΛΙΑ	:	86.550	81.888	73.190	73.817	-15,9%
ΙΤΑΛΙΑ	341.049	334.010	352.404	327.248	353.748	3,7%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	95.654	90.533	85.148	81.991	85.201	-11,6%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.5.5. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ

Ακολούθησε ο κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ, όσον αφορά και πάλι την σύγκριση μεταξύ των ετών προ και μετά κρίσης. Στην κατηγορία αυτή, όλες οι χώρες παρουσιάζουν μείωση του ποσοστού, εκτός της Γαλλίας που καταγράφει αύξηση κατά 16,3%, μολοντί δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τον κύκλο εργασιών της κατά τα έτη προ κρίσης. Στην Πορτογαλία, η μείωση έφτασε στο 6,5%, στην Ιταλία στο 8,1%, στην Ισπανία στο 16,6% και στην Ελλάδα στο εντυπωσιακό 94,8%.

Πίνακας 45. Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	28,6	26,4	23,4	21,7	10,2	-94,8%
ΙΣΠΑΝΙΑ	41,8	39,2	38,1	37,3	35,4	-16.6%
ΓΑΛΛΙΑ	:	78,8	85,1	83,6	92,8	16,3%
ΙΤΑΛΙΑ	51,5	44,4	46,9	47,3	47,5	-8,1%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	28,8	28,9	24,3	24,6	27,0	-6.5%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.5.6. Φαινομενική παραγωγικότητα της εργασίας (Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο) σε χιλιάδες ευρώ

Παρακάτω, ασχολούμαστε με την φαινομενική παραγωγικότητα της εργασίας ή την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο, σε χιλιάδες ευρώ, για την περίοδο προ και μετά κρίσης. Μόνο η Γαλλία καταγράφει αύξηση, της τάξεως του 15%, παρόλο που και πάλι δεν υπάρχουν διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία για τα έτη

προ κρίσης. Στην Ιταλία παρουσιάζεται η μικρότερη μείωση, με 3,7%, ενώ ακολουθούν η Πορτογαλία με 15%, η Ισπανία με 24,6% και με μεγάλη διαφορά η Ελλάδα με 189%.

Πίνακας 46. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο) σε χιλιάδες ευρώ

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	7,1	7,6	4,8	4,8	0,2	-189%
ΙΣΠΑΝΙΑ	16,0	14,6	13,6	12,9	12,5	-24,6%
ΓΑΛΛΙΑ	:	33,9	37,1	36,1	39,4	15%
ΙΤΑΛΙΑ	16,4	17,0	16,0	15,4	15,8	-3.7%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	12,2	12,1	9,3	8,7	10,5	-15%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.5.7. Ποσοστό αύξησης της απασχόλησης

Όπως συνέβη και στις προηγούμενες ενότητες, έτσι και σε αυτό το σημείο όπου έχουμε το ποσοστό αύξησης της απασχόλησης, δεν υπάρχουν για καμία χώρα οικονομικά στοιχεία για τα έτη προ κρίσης. Μπορεί όμως να γίνει μία καταγραφή μεταξύ των ποσοστών των επόμενων ετών. Η Πορτογαλία, ξεκίνησε το 2010 από το -3,4% για να αγγίξει το 2,0% το 2016, η Ισπανία βρισκόταν το 2010 στο -3,7% και έφτασε στο 7,4% το 2016 και η Ιταλία ήταν στο 9,1% το 2012 για να μειωθεί στο 8,1% το 2016. Στην Ελλάδα, το 5,1% του 2010 έγινε 17,8% το 2016 και στην Γαλλία, το -1,7% του 2012 έφτασε στο 42,5% το 2016.

Πίνακας 47. Ποσοστό αύξησης της απασχόλησης

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	:	5,1	-5,1	2,2	17,8	12,7%
ΙΣΠΑΝΙΑ	:	-3,7	1,7	3,4	7,4	11,1%
ΓΑΛΛΙΑ	:	:	-1,7	0,7	42,5	44,2%
ΙΤΑΛΙΑ	:	:	9,1	-7,4	8,1	-1%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	:	-3,4	-5,1	0,1	2,0	5,4%

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

4.5.8. Απασχολούμενοι ανά επιχείρηση

Τέλος, έχουμε την καταγραφή των απασχολούμενων ανά επιχείρηση, όπου εντοπίζονται πολλές ελλείψεις στοιχείων. Διαθέσιμα στοιχεία υπάρχουν μόνο για την Ιταλία, ώστε να μπορεί να πραγματοποιηθεί μία σύγκριση, όπου η διαφορά μεταξύ των ετών προ και μετά κρίσης, άγγιξε το -18,6%. Στην Ισπανία, οι απασχολούμενοι του 2008, έφταναν τους 566,3 κατά μέσο όρο ανά επιχείρηση.

Πίνακας 48. Απασχολούμενοι ανά επιχείρηση

ΧΩΡΕΣ/ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	2008	2010	2012	2014	2016	Διαφορά προ και μετά κρίσης
ΕΛΛΑΔΑ	:	:	:	:	:	:
ΙΣΠΑΝΙΑ	566,3	:	:	:	:	:
ΓΑΛΛΙΑ	:	:	:	:	:	:
ΙΤΑΛΙΑ	3.078,5	3.981,7	3.874,7	2.809,0	2.255,0	-18.6%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	:	:	:	:	:	:

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών είναι ο κορυφαίος κατασκευαστικός τομέας στην Ευρώπη και συνδέεται άρρηκτα με τον κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό ιστό της Ευρώπης με εταιρείες σε κάθε περιοχή και ισχυρούς τοπικούς δεσμούς. Με την ΕΕ να υφίσταται ισχυρή οικονομική, πολιτική και κοινωνική πίεση, το πλαίσιο είναι ζωτικής σημασίας για τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών, η οποία βρίσκεται πλέον σε καμπή. Είναι ευθύνη μας να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις της βιωσιμότητας, της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, της ισορροπημένης διαίτας και του υγιεινού τρόπου ζωής, συμβάλλοντας παράλληλα στη δημιουργία ανάπτυξης και θέσεων εργασίας στην Ευρώπη. Για να επιτευχθεί αυτό, η καινοτομία, η ισχυρή ενιαία αγορά και οι δυναμικές εξαγωγές σε τρίτες χώρες διαδραματίζουν βασικό ρόλο. Για να επιδείξουν τη δέσμευσή τους, τα μέλη του FoodDrinkEurope έχουν θέσει φιλοδοξίες για τη βιομηχανία το 2025. Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών εξακολουθεί να λειτουργεί υπεύθυνα, αλλά βασίζεται σε ένα πλαίσιο πολιτικής που επιτρέπει τη στήριξη της φιλοδοξίας της να αναπτυχθεί.

Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας τροφίμων και ποτών παγκοσμίως. Το 2014, οι εξαγωγές της ΕΕ ανήλθαν σε 92 δισ. Ευρώ. Με μια ρεκόρ εξαγωγικών επιδόσεων και ένα αυξανόμενο θετικό εμπορικό ισοζύγιο τα τελευταία χρόνια, η βιομηχανία έχει δείξει ότι είναι αφιερωμένη στην παροχή ασφαλών, υψηλής ποιότητας, καινοτόμων τροφίμων και ποτών υψηλής προστιθέμενης αξίας σε καταναλωτές παγκοσμίως. Ωστόσο, η ΕΕ έχει χάσει μερίδιο αγοράς στο παγκόσμιο εμπόριο τροφίμων και ποτών (17,8% το 2014, έναντι 19,8% το 2005). Αυτό οφείλεται κυρίως στον αυξημένο ανταγωνισμό στη διεθνή αγορά και στους εμπορικούς φραγμούς στις ξένες αγορές. Η μελλοντική επιτυχία στις διεθνείς αγορές θα εξαρτηθεί ιδιαίτερα από την ικανότητά μας να αυξήσουμε το ανταγωνιστικό μας πλεονέκτημα μέσω της καινοτομίας και της προστιθέμενης αξίας, καθώς και την ικανότητά μας να κάνουμε την παραγωγή πιο δαπανηρή και αποδοτικότερη από πλευράς πόρων.

Η Ε & Α και η καινοτομία είναι απαραίτητες για την προσφορά νέων προϊόντων, τη βελτίωση της ποιότητας των υφιστάμενων και την ανάπτυξη αποτελεσματικότερων

διαδικασιών παραγωγής. Επιπλέον, μπορούν να παράσχουν στρατηγικές λύσεις για την αντιμετώπιση των πιεστικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας των τροφίμων, της διατροφής και της υγείας, της λειψυδρίας και της κλιματικής αλλαγής. Ως εκ τούτου, η E & A και η καινοτομία συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας, της αντοχής και της ικανότητας να ικανοποιήσουν την εξελισσόμενη ζήτηση των καταναλωτών από τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών. Η ΕΕ διαθέτει μια ισχυρή υποδομή γνώσης αποτελούμενη από φορείς βιομηχανίας υψηλού επιπέδου και ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα που διεξάγουν πρωτοποριακές έρευνες στον τομέα των τροφίμων. Ωστόσο, πολλοί δείκτες για την E & A και την καινοτομία δείχνουν ότι η βιομηχανία τροφίμων και ποτών της ΕΕ δεν αξιοποιεί πλήρως το δυναμικό της και υστερεί σε σχέση με τους διεθνείς εταίρους της.

Ορισμένα από τα βασικά συμπεράσματα που εξάγονται από την έρευνα που προηγήθηκε είναι τα ακόλουθα:

Σε σύγκριση με άλλους κατασκευαστικούς τομείς, η βιομηχανία τροφίμων και ποτών της ΕΕ είναι βασικός προμηθευτής εργασίας και ένας σχετικά σταθερός εργοδότης. Κατά μέσο όρο, η παραγωγικότητα της εργασίας στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών είναι χαμηλότερη από ό, τι στον τομέα της μεταποίησης στο σύνολό της. Μια επιχείρηση τροφίμων και ποτών απασχολεί κατά μέσο όρο 15 άτομα, δηλαδή περισσότερα από τη μέση κατασκευαστική εταιρεία.

Το 2015, η βιομηχανία τροφίμων και ποτών της ΕΕ δημιούργησε κύκλο εργασιών ύψους 1,115 δισ. Ευρώ, το 79% των οποίων δαπανήθηκε για δαπάνες εισροών. Η προστιθέμενη αξία είχε ως αποτέλεσμα 230 δισ. Ευρώ. Η προστιθέμενη αξία της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών της ΕΕ ξεπερνά το κόστος των εισροών: μεταξύ του 2005 και του 2015 η προστιθέμενη αξία αυξήθηκε κατά 2,1% ετησίως, ενώ το κόστος εισροών αυξήθηκε κατά 3,1% ετησίως. Κατά την τελευταία δεκαετία, η προστιθέμενη αξία στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών έχει αυξηθεί γρηγορότερα από ό, τι στον τομέα της μεταποίησης γενικότερα. Ωστόσο, η αύξηση του κόστους

των εισροών έχει συμπιέσει σημαντικά την προστιθέμενη αξία της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, σε σύγκριση με την παραγωγή γενικότερα.

Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών της ΕΕ είναι ποικίλη, με διάφορους τομείς, από τη μεταποίηση οπωροκηπευτικών έως την παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων και ποτών. Οι 5 πρώτοι υποτομείς (φούρνοι και αλεύρι, προϊόντα με βάση το κρέας, γαλακτοκομικά προϊόντα, ποτά και η κατηγορία "διάφορα είδη διατροφής") αντιπροσωπεύουν τα τρία τέταρτα του συνολικού κύκλου εργασιών και άνω του 80% του συνολικού αριθμού απασχολούμενων και των εταιρειών. Η παραγωγικότητα της εργασίας ποικίλλει ανάλογα με τον υποτομέα. Για τα ποτά και τις ζωοτροφές, είναι υψηλότερη από ό, τι για τη συνολική παραγωγή.

Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης στον τομέα της μεταποίησης στα μισά κράτη μέλη. Αποτελεί το 66% από το μερίδιο κύκλου εργασιών των 5 μεγαλύτερων παραγωγών τροφίμων και ποτών της ΕΕ. Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών κατατάσσεται στις τρεις πρώτες μεταποιητικές βιομηχανίες όσον αφορά τον κύκλο εργασιών και την απασχόληση στα περισσότερα κράτη μέλη. Η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ισπανία είναι οι μεγαλύτεροι παραγωγοί τροφίμων και ποτών στην ΕΕ ανά κύκλο εργασιών.

Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών είναι ένας ιδιαίτερα διαφοροποιημένος τομέας με πολλές εταιρείες διαφόρων μεγεθών. Οι ΜΜΕ παράγουν σχεδόν το 50% του κύκλου εργασιών και της προστιθέμενης αξίας της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών και παρέχουν τα δύο τρίτα της απασχόλησης στον τομέα. Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών αντιπροσωπεύει περίπου 290.000 ΜΜΕ.

Το 2015 απασχολούνταν 23 εκατομμύρια άτομα στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων. Ο συνολικός κύκλος εργασιών ανέρχεται σε € 3.7 τρισεκατομμύρια και η προστιθέμενη αξία στα € 707 δισ. Περίπου 32 εκατομμύρια επαγγελματίες εργάζονται στην εκτεταμένη αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων σε ολόκληρη την ΕΕ, από τη γεωργία και τη βιομηχανία παραγωγής στις υπηρεσίες τροφίμων και ποτών.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι, Σε σύγκριση με άλλους κατασκευαστικούς κλάδους, η βιομηχανία τροφίμων και ποτών της ΕΕ είναι βασικός προμηθευτής θέσεων εργασίας και ένας σχετικά σταθερός εργοδότης. Ωστόσο, οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων, οι ελλείψεις σε ταλέντο και η γήρανση του εργατικού δυναμικού έχουν αντίκτυπο στην παραγωγικότητα της εργασίας της βιομηχανίας και συνεπώς εμποδίζουν τη μελλοντική ανάπτυξη της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών.

Για να αναπτυχθεί με βιώσιμο τρόπο, η βιομηχανία τροφίμων και ποτών πρέπει να βασίζεται σε καλά λειτουργούσες και ισορροπημένες αλυσίδες εφοδιασμού τροφίμων. Με κεντρικό ρόλο στην αλυσίδα, η αποτελεσματική λειτουργία των επιχειρήσεων τροφίμων και ποτών βασίζεται στη διαθεσιμότητα αγροτικών πρώτων υλών που είναι ανταγωνιστικές και στις καλές επιχειρηματικές πρακτικές .

Ο κλάδος των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην παροχή υπηρεσιών τροφίμων και ποτών του τομέα της μεταποίησης για την χώρα της Ελλάδας παρατηρήθηκε σε σχέση με τις υπόλοιπες τέσσερις εξεταζόμενες χώρες η μεταβολή της περιόδου 2008 ως 2016 έφτασε στο 33,02% , στα χρόνια της κρίσης, πράγμα που σημαίνει πως ο κλάδος αυτός δεν έπεσε και προσπαθεί να αναπτυχθεί ξανά προσφέροντας νέες θέσεις εργασίας , άρα ο κλάδος αυτός στην χώρα της Ελλάδας σημειώνει και αύξηση στον αριθμό των απασχολούμενων στο έτος 2016 να φτάνει στις 353.450 χιλιάδες. Από την άλλη η χώρα της Πορτογαλίας ανέπτυξε πιο μικρό αριθμό επιχειρήσεων στα έτη 2008 ως 2016 φτάνοντας με ποσοστό +8,48% , ενώ η Ισπανία σημειώνει την λειτουργία σε διπλάσιο αριθμό επιχειρήσεων από την χώρα της Πορτογαλίας. Επιπλέον είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο κύκλος εργασιών της Πορτογαλίας για τις επιχειρήσεις του κλάδου άγγιξε μεγαλύτερη θετική μεταβολή (+23,01%) σε σχέση με την χώρα της Ισπανίας όπου σημείωσε ποσοστό αύξησης 16,28% . Τέλος ο κλάδος αυτός δεν έχει βρει ακόμη τον ρυθμό του διότι είναι αναγκαίο να αναφερθεί 'ότι ο αριθμός του άμισθου εργατικού δυναμικού δεν αντιμετωπίστηκε πλήρως και οι χώρες προσπαθούν να μειώσουν τον αριθμό αυτό με την μόνη χώρα από τις εξεταζόμενες , η Ιταλία , φαίνεται να είναι πιο υγιής με ποσοστό μεταβολής -4,14%.

Μία από τις πιο βασικές υποκατηγορίες του κλάδου είναι τα εστιατόρια και οι καντίνες έτοιμου και γρήγορου φαγητού, όπου για την χώρα της Ελλάδας και της Πορτογαλίας υπήρχε μείωση στον αριθμό των επιχειρήσεων με ποσοστό -5,59% και -5,23% αντίστοιχα. Από την άλλη φαίνεται η χώρα της Ιταλίας να δείχνει μεγάλη αύξηση στον αριθμό των επιχειρήσεων με ποσοστό +18,6% , πράγμα που δείχνει την προτίμηση και την αρέσκεια στο πληθυσμό να επισκέπτονται τα εστιατόρια και τις καντίνες γρήγορου φαγητού για την επιλογή του γεύματός τους. Με την μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων της χώρας της Ελλάδος οι επιχειρήσεις πλήττονται από τον ετήσιο "τζίρο" τους διότι μειώνεται συνεχώς και η ετήσια μεταβολή φτάνει με ποσοστό -45,9%. Από την άλλη όμως ο αριθμός των απασχολούμενων σε όλες τις χώρες έχει αυξηθεί με την χώρα της Ελλάδας να έχει τον μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων (194.321 χιλ.) κατά το έτος 2016 και ποσοστό περιόδου +32,4%. Τέλος ο κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο σημειώνει πολύ μεγάλη μείωση με ποσοστό -75,5% , η χώρα έχει πληγεί από την οικονομική κρίση και οι επιχειρήσεις δείχνουν να επιβιώνουν πολύ δύσκολα.

Η δεύτερη υποκατηγορία του κλάδου , τροφοδοσία εκδηλώσεων (catering) σημειώνει αύξηση στον αριθμό των επιχειρήσεων σε όλες τις εξεταζόμενες χώρες, αλλά η την χώρα της Ελλάδας της Ισπανίας και της Γαλλίας να εμφανίζουν αύξηση στην ετήσια μεταβολή με ποσοστό 34,3% , 51,5%, 36,61% αντίστοιχα. Είναι γεγονός πως οι υπηρεσίες catering ανθίζουν και κρατάνε τον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων τους σταθερό ή με μία μικρή και σταθερή αύξηση καθώς και ο κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο δεν έχει μειωθεί εν καιρώ κρίσης, εκτός της χώρας της Ελλάδας όπου σημειώνει -46,1% , πολύ μεγάλο ποσοστό μείωσης και είναι η μοναδική χώρα όπου δυσκολεύεται να επιβιώσει χωρίς να μειώσει τον κύκλο εργασιών των απασχολουμένων της.

Η τρίτη υποκατηγορία , οι επιχειρήσεις όπου απασχολούνται μόνο στην παροχή ποτών , φαίνεται πως και οι πέντε εξεταζόμενες χώρες δεν δείχνουν την ίδια προτίμηση στην απασχόληση της δραστηριότητας αυτής. Οι δύο γειτονικές χώρες,

Γαλλία και Πορτογαλία σημειώνουν μείωση στον αριθμό των επιχειρήσεων αυτών με ποσοστό -21,6% και -16,1% αντίστοιχα. Από την άλλη η χώρα της Ελλάδας έχει σημειώσει αύξηση στον αριθμό των επιχειρήσεων με ποσοστό -46,9%, αλλά να απασχολούν μεγάλο αριθμό εργαζομένων με μειωμένο κύκλο εργασιών ανά απασχολούμενο. Η χώρα της Ελλάδας προσπαθεί πολύ να ανακάμψει την επιχειρηματικότητάς και να είναι μία υγιείς χώρα.

Τέλος, το βασικό συμπέρασμα από την μελέτη του κλάδου δραστηριότητα επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην παροχή υπηρεσιών τροφίμων και ποτών σε βάθος πέντε ετών και πέντε χωρών από την βάση δεδομένων της EUROSTAT είναι πως όλες οι επιχειρήσεις των εξεταζόμενων χωρών έχουν σημειώσει ζημιά στον κύκλο εργασιών τους στα χρόνια της κρίσης όπως και οι απασχολούμενοι αυτών και το εργατικό προσωπικό να μην μπορούν να αυξήσουν τις απολαβές τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Καμπουρίδης, Γ., (2001), Η στρατηγική της ποιότητας και η ελληνική μικρομεσαία επιχείρηση, Εκδόσεις: Κλειδάριθμος
- Κριεμάδης, Θ., (2011), Επιχειρηματικότητα και μικρομεσαίες επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη
- Κριεμάδης, Θ., (2012), Η καινοτομία στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη
- Ματσατσίνης, Ν., Γρηγορούδης, Ε., Ζοπουνίδης, Κ., Γαγάνης, Χ., (2010), Ανάπτυξη και λειτουργία μικρομεσαίων επιχειρήσεων, Εκδόσεις: Κλειδάριθμος

- Στεφάνου, Χ., (1999), 2000 οδηγός επιβίωσης για μικρομεσαίες επιχειρήσεις, Εκδόσεις: Δίαυλος
- Χρονάκης, Εμ., (2014), Οικονομικές κρίσεις και μεθοδολογικά προβλήματα, Διατριβή, ΤΕΙ Κρήτης
- Greene, F., Storey, D., Φαφαλιού, Ε., Χασσίδ, Ι., (2011), Επιχειρηματικότητα για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, Εκδόσεις: Κριτική
- Γεωργαντά, Ζ., (2003), Επιχειρηματικότητα και Καινοτομίες: Το Management της επιχειρηματικής καινοτομίας, Εκδόσεις: Ανικούλα
- Γεωργόπουλος Α., (2004), Αναδιοργάνωση Επιχειρήσεων, Εκδόσεις: ΠΑΠΑΖΗΣΗ
- Ινστιτούτο Επικοινωνίας, (2006), Πάντειο Πανεπιστήμιο & QED Εταιρία Ερευνών, «Καινοτομία και Ελληνικός Επιχειρηματικός Χώρος, Έρευνα, Αθήνα
- Ιωαννίδης, Σ., (2001), Επιχείρηση και Επιχειρηματικότητα, Εκδόσεις: Παπαζήση
- Καραγιάννης, Α., (1996), «Επιχειρηματικότητα και Καινοτομίες», Εκδόσεις: Πανεπιστήμιο Πειραιώς
- Καρβούνης, Σ., (1995), Διαχείριση Τεχνολογίας και καινοτομίας, Εκδόσεις: Σταμούλης.
- Κετικίδης, Π., (2005), Ηλεκτρονική, Επικοινωνία & Στρατηγικές Συμμαχίες, Περιοδικό: Planet Management
- Λαμπριανίδης, Λ., (2003), Η επιχειρηματικότητα στην ύπαιθρο, Εκδόσεις: Επίκεντρο

- Μπουραντάς, Δ., (2005), Ηγεσία – Ο δρόμος της διαρκούς επιτυχίας, Εκδόσεις: Κριτική
- Παράσκας, Θ., (2003), Ανταγωνιστικότητα – Απασχόληση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ελλάδα και την Ε.Ε., προοπτικές και προτάσεις, Εκδόσεις: Σιδέρη
- Πυπερόπουλος, Π., (2008), Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία & Business Clusters, Εκδόσεις: Σταμούλης
- Hitt, M., (2004), Στρατηγική Διοίκηση Επιχειρήσεων. Ανταγωνισμός & Παγκοσμιοποίηση, Εκδόσεις: ΕΛΛΗΝ
- Meyer, E., Allen, K., (2004), Επιχειρηματικότητα & Διοίκηση Μικρών Επιχειρήσεων, Εκδόσεις: ΕΛΛΗΝ
- Phillipson, I., (2002), Πως να Γίνεις Επιχειρηματίας, Εκδόσεις: ΕΛΛΗΝ
- Stuart, C., Dearlove, D., (2005), Η Επιχείρηση στη Νέα Εποχή, Εκδόσεις: ΚΡΙΤΙΚΗ
- Μπιτζένης, Α., (2009), Παγκοσμιοποίηση, Πολυεθνικές, Επενδύσεις και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στο Νέο Παγκόσμιο Οικονομικό Σύστημα, Εκδόσεις: Σταμούλη
- Jones, G., (2008), Από τους εμπόρους στις πολυεθνικές, Εκδόσεις: Αλεξάνδρεια
- Παλάσκας, Θ., Παπαναστασίου, Μ., Φιλιππίος, Φ., (2007), Ο ρόλος των ελληνικών πολυεθνικών επιχειρήσεων στην οικονομία και προϋποθέσεις περαιτέρω ανάπτυξή τους, Εκδόσεις: Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ)

- Griffin, R., Pustay, M., (2001), Διεθνείς επιχειρήσεις και επιχειρηματικότητα, Εκδόσεις: Τζιόλα
- Μελάς, Κ., Πολλάλης, Γ., (2005), Παγκοσμιοποίηση και πολυεθνικές επιχειρήσεις, Εκδόσεις: Παπαζήσης

PAPERS

- Καμπόλης, Χ., Τραυλός, Ν., (2008), Τα αίτια της πρόσφατης παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, ALBA Graduate Business School
- Καρούλια, Σ., Γάκη, Ε., Λαγός, Δ., (2013), Η επίδραση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στον τουρισμό: μια συγκριτική μελέτη, Η επίδραση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στον τουρισμό: μια συγκριτική μελέτη
- Πάπα, Ι., (2009), Ο Έμπορος, ο Τραπεζίτης και ο 'Γύρος της Ντόχα', Δημοσιεύτηκε στην Ναυτεμπορική, 11/7/2009
- Στεφανάδης, Χ., (2011), Πολιτική οικονομία εν μέσω κρίσης, Πανεπιστήμιο Πειραιώς
- Ταμουραντζής, Α., (2012), Οι Διεθνείς Οικονομικές κρίσεις από το 1973 έως σήμερα, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Χαρδούβελης, Γ., (2012), Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης ελληνικής και ευρωπαϊκής κρίσης: αίτια, επιπτώσεις, αντιδράσεις, προοπτική, Πανεπιστήμιο Πειραιώς